

Synthetische drugs in Oost-Nederland

Een fenomeenanalyse

Juli 2024

Synthetische drugs in Oost-Nederland

Een fenomeenanalyse

OPENBAAR MINISTERIE

Samenvatting

Nederland is een belangrijke speler in de synthetische drugsproductie. De ernst en de ondermijnende gevolgen ervan zijn ook in Oost-Nederland volledig doorgedrongen en de aanpak heeft bij de verschillende partners dan ook hoge prioriteit. Echter, het zicht op synthetische drugscriminaliteit bleek versnipperd en het ontbrak aan een integraal beeld over hoe dit fenomeen zich in Oost-Nederland manifesteert.

Dit gaf aanleiding tot deze fenomeenanalyse, met als centrale onderzoeksvraag: Hoe kenmerkt de productieketen van synthetische drugs zich in Oost-Nederland en welke rol spelen de partners in de aanpak? Deze vraag is beantwoord aan de hand van de zes fasen uit het crimescript synthetische drugs: van het verwerven van de (pre-)precursoren en chemicaliën tot aan de afzet. Het inzicht is verkregen door middel van literatuuronderzoek, expertinterviews en een grondige dossierstudie naar alle aangetroffen productie-, opslag- en dumplocaties in Oost-Nederland in de periode 2020 t/m 2022.

Deze fenomeenanalyse synthetische drugs:

- ✓ geeft een regiobreed integraal beeld op de aard en omvang van de verschillende fasen van de synthetische drugsketen in Oost-Nederland;
- ✓ geeft inzicht in de rol van de partners en de integrale samenwerking bij de aanpak van de synthetische drugsketen.

Uit de fenomeenanalyse blijkt onder meer dat Oost-Nederland sinds 2018 de koploper in Nederland is waar het gaat om het aantal ontdekte productielocaties van synthetische drugs. De omvang daarvan is de afgelopen jaren ondanks (of misschien juist dankzij) forse inspanningen binnen de opsporing, maar ook op het gebied van preventie en handhaving, niet afgenomen. Sterker nog, het aantal productielocaties nam de afgelopen jaren geleide-

lijk toe. Ook het aantal ontdekte drugsafvaldumpingen (die voornamelijk in het buitengebied plaatsvinden) daalde, maar is volgens de laatste cijfers in 2023 weer fors gestegen.

In de analyse worden diverse kenmerken van drugslocaties, de gebruikte panden en de betrokkenen beschreven. Zo blijkt dat in Oost-Nederland (overeenkomstig met het landelijke beeld) het vaakst productielocaties worden aangetroffen waar amfetamine wordt vervaardigd en dat driekwart van de productielocaties gevestigd was in panden met een woonfunctie. Van alle verdachten die zijn aangehouden in relatie tot de verschillende productie-, opslag- en dumplocaties, is het overgrote deel man met een Nederlandse nationaliteit.

Naast een diepgaande beschrijving van de aard en omvang van de verschillende fasen van het productieproces, laat de analyse ook zien dat het krijgen van inzicht in verschillende onderdelen lastig is en de informatiepositie bij de partners versnipperd is. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de informatiepositie met betrekking tot bedrijven die gemoeid zijn met de inkoop van grondstoffen, lozingen van synthetisch drugsafval, geldstromen en criminele investeringen.

Deze constatering tezamen vragen om een langdurige, gestructureerde en op elkaar afgestemde integrale aanpak. De aanbevelingen, die aan het einde van deze analyse worden gedaan, helpen het inzicht in de synthetische drugscriminaliteit in Oost-Nederland verder te vergroten en daarmee de aanpak te verstevigen en toekomstgerichter te maken.

Leeswijzer

Dit rapport is interactief opgesteld. Dat betekent dat u niet alle pagina's achter elkaar hoeft te lezen, maar door het document heen kunt navigeren door te klikken op de verschillende hoofdstukken en onderdelen. U kunt vanuit de verschillende hoofdstukken eenvoudig terugkeren naar de inhoudsopgave door linksboven op de menubutton te klikken om van daaruit door te gaan naar een ander onderwerp dat u op dat moment wilt lezen. Uiteraard kunt u er ook voor kiezen het document van boven naar beneden te lezen. Het rapport start met een inleiding waarin de aanleiding, doelstelling, onderzoeksvragen en afbakening zijn beschreven. Daarna volgt een hoofdstuk waarin de huidige stand van zaken ten aanzien van synthetische drugslocaties wordt weergegeven voor Nederland en specifiek Oost-Nederland. Vervolgens wordt per fase van het crimescript beschreven hoe deze fase zich voordoet in de regio Oost-Nederland. Het rapport wordt afgesloten met een hoofdstuk over de rol van de verschillende (overheids)partijen in de aanpak van synthetische drugsproductie en een hoofdstuk met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

Klik linksboven op de pagina om naar de inhoudsopgave te gaan

Klik in het crimescript op een icoon om naar die betreffende fase te gaan

Inhoudsopgave

Inleiding

Het probleem

Het is tegenwoordig algemeen bekend dat Nederland een belangrijke speler is in de productie van synthetische drugs (syndru). Nederland kent wat dat betreft een lange historie en sinds enkele decennia wordt de productie van synthetische drugs als een (groot) probleem (h)erkend. De gevolgen zijn omvangrijk en vormen een gevaar voor de samenleving. De productie van synthetische drugs tast de openbare orde en veiligheid aan, het levert uiteenlopende risico's en schade op voor mens, dier, milieu en de leefomgeving en het heeft door de (groeiende) verwevenheid tussen onder- en bovenwereld een ondermijnend effect. Ook brengt de aanpak van drugscriminaliteit hoge maatschappelijke kosten met zich mee, zoals kosten voor het opruimen van productielocaties en drugsafval, de kosten voor het herstellen van de ontstane milieuschade, kosten voor de bestrijding van drugscriminaliteit door de politie en de kosten voor de rechtspraak en het gevangeniswezen. Ter illustratie: de totale saneringskosten rondom een productielocatie in het Gelderse Achter-Drempel lagen rond de zeven ton en de sanering van een put met drugsafval in 2021, in een natuurgebied in Noord-Brabant, kostte miljoenen euro's.¹

In 2018 bracht de Politieacademie het onderzoeksrapport "Waar een klein land groot in kan zijn" uit.² Dit rapport geeft een beschrijving van de blijvende topospositie van de Nederlandse synthetische drugscriminelen op mondiaal niveau. In 2017 hebben criminelen in Nederland volgens het rapport voor tenminste 18,9 miljard euro aan XTC en amfetamine geproduceerd. Nederlandse producenten en handelaren verdienden hiermee tenminste drie tot vijf miljard euro. Tops concludeert daarnaast in dit rapport dat de informatiepositie van de overheid nog steeds onvoldoende is. Ook concludeert hij dat deze omvangrijke en ondermijnende vorm van criminaliteit al lang niet enkel het probleem van het zuiden van Nederland is, maar zich heeft uitgebreid naar andere delen van het land en het noorden van België.

1 <https://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/sanering-put-met-drugsafval-bij-halsteren-kost-miljoenen-euros>

2 Tops, P., J. van Valkenhoef, E. van der Torre & L. van Spijk (2018). Waar een klein land groot in kan zijn. Nederland en synthetische drugs in de afgelopen 50 jaar. Den Haag: Boom criminologie.

Dit onderzoek: aanleiding en afbakening

Aanleiding fenomeenonderzoek

De ernst van synthetische drugscriminaliteit en de ondermijnende gevolgen daarvan zijn in Oost-Nederland volledig doorgedrongen en bij verschillende partners heeft de aanpak daarvan dan ook hoge prioriteit. In de strafrechtketen investeren de politie en het OM fors op de informatiepositie en de aanpak van criminele netwerken. Daarnaast wordt door een aantal RIEC-partners integraal samengewerkt aan de informatiepositie op het thema synthetische drugs in het projectteam SONAR, dat sinds 2018 in Oost-Nederland bestaat. Bij dit projectteam zijn de politie Oost-Nederland, het OM, Team Ketentoezicht namens de Gelderse en Overijsselse Omgevingsdiensten, de Belastingdienst en het RIEC-bureau betrokken.

Het ontbreekt echter aan een integraal, samenhangend en deelbaar beeld over synthetische drugscriminaliteit in Oost-Nederland. Een dergelijk beeld biedt aanknopingspunten voor partners om te komen tot gezamenlijke afspraken over ieders aandeel in de aanpak van synthetische drugscriminaliteit in Oost-Nederland. Zo kunnen naast (strafrechtelijke) opsporing ook (bestuursrechtelijk) preventie en handhaving beter en gericht ingezet worden.

Doelstelling

Dit onderzoek heeft als doel de integrale informatiepositie van betrokken partners op het thema synthetische drugs te vergroten, om daarmee de juiste keuzes te maken in het gezamenlijke optreden. Om dit te bewerkstelligen, levert dit onderzoek het volgende op:

- ✓ Een regio-breed **integraal** beeld dat inzicht geeft in de aard en omvang van de verschillende fasen van de synthetische drugsketen. Dit inzicht leidt tot een betere informatiepositie op het thema. Daarmee kunnen de gezamenlijke partners goed geïnformeerd, gericht en tijdiger interveniëren, ook in gebieden of bij typen locaties die voorheen niet in zicht waren (blinde vlekken).
- ✓ Inzicht in de rol van de partners in de aanpak van de synthetische drugsketen in Oost-Nederland. Hiermee kunnen we eventuele kwetsbaarheden blootleggen en komen we tot aanbevelingen en interventiemogelijkheden waarmee het integrale optreden kan worden versterkt.

Onderzoeksvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek is: **'Hoe kenmerkt de productieketen van synthetische drugs zich in Oost-Nederland en welke rol spelen de partners in de aanpak?'**. Deze vraag wordt beantwoord aan de hand van de verschillende fasen van de productieketen van synthetische drugs zoals die worden onderscheiden in het [crimescript](#).^{3 4} Op pagina 11 wordt het crimescript en onderstaande fasen nader toegelicht:

1. Verwerven (pre-)precursoren en chemicaliën⁵

2. Verwerven hardware

3. Regelen van locaties voor opslag en productie

4. Productie

5. Ontdoen van synthetisch drugsafval

6. Afzet

Per fase worden waar mogelijk de volgende deelvragen beantwoord:

- 1 **Wat?** Eerst wordt omschreven wat de fase inhoudt en wat daarover (algemeen) bekend is voor Oost-Nederland.
- 2 **Omvang?** Daarna geven we inzicht in de omvang: hoe vaak zijn we bepaalde onderdelen uit de betreffende fase tegengekomen en welke type grondstoffen, chemicaliën, of drugs waren er aanwezig?
- 3 **Waar?** We beschrijven de (geografische) kenmerken van locaties die worden gebruikt voor opslag, productie, dumping of afzet.
- 4 **Wie?** Vervolgens worden de kenmerken van betrokkenen bij ontdekte opslag, productielocaties of dumpingen beschreven.
- 5 **Ontdekking?** Ook bekijken we hoe opslag-, productie- en dumplocaties zijn ontdekt en wat de aard van de signalen is.

3 Een crimescript is een methode om een crimineel proces inzichtelijk te maken. Het criminele bedrijfsproces wordt in verschillende fasen opgedeeld, inclusief bijbehorende actoren.

4 Het originele crimescript synthetische drugs is afkomstig van de Landelijke Eenheid. In onderhavig onderzoek wordt de fase 'opslag' van tussen-/gereed product' niet als afzonderlijke fase beschreven maar voor de leesbaarheid verweven in de overige hoofdstukken.

5 In het originele crimescript zijn het verwerven van (pre-)precursoren en chemicaliën twee aparte fasen. Voor dit onderzoek zijn deze twee stappen samengevoegd.

Aanvullend op de verschillende fasen van het crimescript worden twee componenten in het onderzoek betrokken, die voor de gehele keten van belang zijn. Het gaat hier om de geldstromen en locaties. Daarnaast wordt beschreven welke partners betrokken zijn bij de aanpak van synthetische drugsproductie en op welke wijze partners kunnen interverniëren.

Onderzoeksmethoden

Tijdens dit onderzoek zijn verschillende kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden gebruikt, die hieronder nader zijn beschreven. Allereerst is een literatuurstudie gedaan, gevolgd door een dossierstudie, waarbij casuïstiek is geanalyseerd. De uitkomst van deze dossierstudie is vervolgens getoetst aan het beeld van enkele professionals. Daarnaast zijn expertinterviews gehouden waarin ervaringen en rollen van partners nader zijn besproken.

Literatuuronderzoek

Er is literatuur geraadpleegd om een algemene omschrijving te kunnen geven van de synthetische drugsketen, om inzichtelijk te maken wat hierover bekend is voor de regio Oost-Nederland en of de omschrijving van de keten voor deze regio afwijkt van andere regio's. Hiervoor is onder meer gebruik gemaakt van landelijke en regionale beelden.⁶

Dossierstudie

Casuïstiek met betrekking tot productie-, opslag- en dumplocaties vormt de basis voor de dossierstudie.⁷ Aan deze casuïstiek kunnen verschillende kenmerken worden gekoppeld die uit informatiebronnen van de partners zijn opgevraagd. Deze informatie is samengevoegd in één werkbestand, waaruit analyses zijn opgesteld. De dossierstudie vormt de basis van het regiobeeld en geeft inzicht in de aard en omvang van de synthetische drugsketen in Oost-Nederland en de kenmerken daarvan.

Interviews

Door middel van vijftien (groeps-)interviews met in totaal achttien professionals zijn indrukken en ervaringen opgehaald die rond de verschillende fasen spelen. Daarnaast is gesproken over eventuele trends en ontwikkelingen binnen het syndru-domein. De professionals zijn onder meer werkzaam bij de politie, het OM, gemeenten, omgevingsdiensten, LFO en de FIOD.

Afbakening

Zoals beschreven vormt de casuïstiek de basis van de dossierstudie. Ten behoeve van het opstellen van dit beeld is alle casuïstiek met betrekking tot productie-, opslag- en dumplocaties over de periode 2020 t/m 2022 geanalyseerd. Het gaat hierbij om casuïstiek die in de regio Oost-Nederland (provincies Gelderland en Overijssel) heeft plaatsgevonden.

6 Politieacademie (2018) "Waar een klein land groot in kan zijn" Nederland en synthetische drugs in de afgelopen 50 jaar, Politie (2022). De narcostand van Nederland: fenomeenbeeld drugs 2021. Dienst Landelijke Informatieorganisatie. Politie (2023). Nationaal overzicht drugslocaties 2022. Intel en Expertise Drugs Landelijke Eenheid.

7 Vanuit OM en politie wordt een actuele lijst bijgehouden met casuïstiek, welke hiervoor wordt gebruikt. Er wordt enkel gebruik gemaakt van deelbare informatie en gegevens zijn niet herleidbaar naar individuen/individuele gevallen.

Dit onderzoek richt zich op de productieketen van de (in omvang) meest voorkomende synthetische drugs, te weten amfetamine, methamfetamine, MDMA (of een combinatie van voornoemde synthetische drugs) en op cocaïnewaterijen. Hoewel cocaïne in strikte zin geen synthetische drug is, worden cocaïnewaterijen in dit onderzoek wel meegenomen omdat (deels) dezelfde hardware wordt gebruikt, voor de extractie chemische stoffen en processen worden toegepast en omdat de achterliggende netwerken deels hetzelfde zijn. De productieketen van Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS) zoals 2CB, Flakka, 3-MMC en 4-MMC, en de productie van GHB/GBL, is in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Crimescript synthetische drugs

Dit onderzoek is opgebouwd aan de hand van de verschillende fasen van het crimescript synthetische drugs. Locaties voor opslag van (pre-)precursoren en chemicaliën, hardware, tussen- of gereed-product en afval zijn voor bijna alle fasen nodig. Opslag wordt in dit onderzoek daarom niet behandeld als aparte fase. Hetzelfde geldt voor de geldstromen. Het crimescript is als volgt opgebouwd.

Fase 1: Verwerven (pre-)precursoren en chemicaliën

Om te komen tot een eindproduct zijn verschillende grondstoffen nodig. In deze fase wordt het inkopen en importeren van grondstoffen voor synthetische drugs beschreven.

Fase 2: Verwerven hardware

In deze fase wordt het importeren en inko-

pen van hardware voor synthetische drugs beschreven. Naast grondstoffen heeft de crimineel namelijk materialen nodig om te kunnen produceren. Het gaat hier bijvoorbeeld om vriezers en ketels, maar ook om tabletteermachines en keukenapparatuur, zoals weegschalen, mengkommen en centrifuges.

Fase 3: Regelen van locaties voor opslag en productie

In deze fase wordt het regelen van locaties voor opslag of productie beschreven. Om te kunnen produceren is een locatie nodig. Naast een locatie voor productie, is vaak ook een locatie nodig voor de opslag van grondstoffen, hardware en tussen- of gereed-product. In sommige gevallen is dit dezelfde locatie als de productielocatie.⁸

Fase 4: Productie

In de productiefase wordt het daadwerkelijk vervaardigen van synthetische drugs beschreven. Het productieproces verschilt per type drugs.

Fase 5: Het ontdoen van het synthetisch drugsafval

In de laatste stap in het productieproces is het dumpen of lozen van de, veelal vloeibare, afvalstoffen die vrij zijn gekomen bij het produceren van synthetische drugs beschreven. Dit kan op verschillende manieren.⁹

Fase 6: De afzet

In deze fase wordt het exporteren en verhandelen van de geproduceerde drugs beschreven. Het gaat hierbij om zowel het eindproduct als tussenproducten zoals amfetamine-olie.

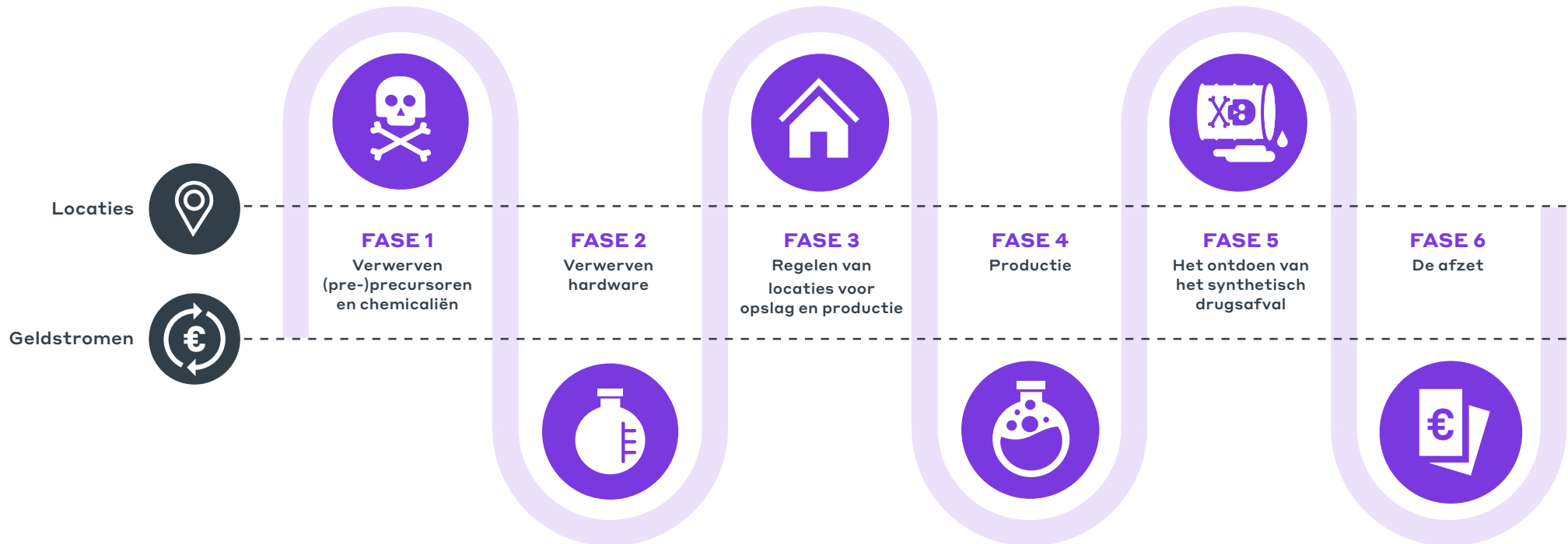
⁸ Voorbeeld: Uitspraak 202100690/1/R1. ECLI:NL:RVS:2022:80

⁹ Schoenmakers, Y., Mehlbaum, S., Everatz, M. & Poelarend, C. (2016). Elke dump is een plaats delict. Dumping en lozing van synthetisch drugsafval: verschijningsvormen en politieaanpak.

Crimescript

Door te klikken op de iconen van het crimescript komt u direct bij het hoofdstuk dat een beschrijving geeft van de betreffende fase.

Vooraf

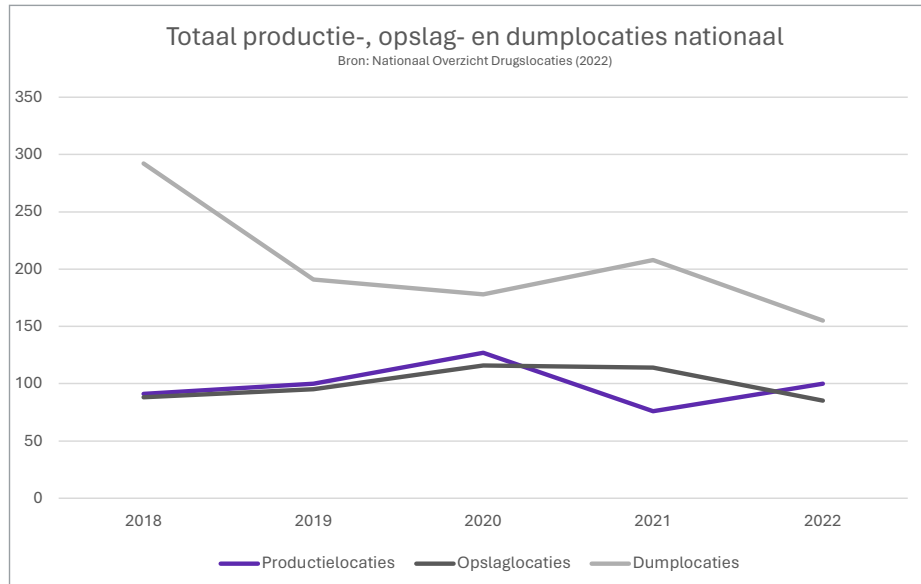
Beschrijving omvang nationaal en Oost-Nederland

Hierna volgen beschrijvingen van de omvang van productie- opslag- en dumplocaties in Nederland en Oost-Nederland. Om de **nationale** omvang te beschrijven, zijn de cijfers van het Nationaal Overzicht Drugslocaties 2022 gebruikt.¹⁰ Deze geven de omvang van synthetische drugslocaties weer over de jaren 2018 t/m 2022. Ten tijde van het schrijven van dit onderzoek waren de nationale cijfers over het jaar 2023 nog niet beschikbaar. Wel zijn experts van de Landelijke Eenheid en de Landelijke Faciliteit Ontmantelen (LFO) hierover bevroegd.

De dossierstudie die in het kader van dit onderzoek is verricht, vormt de basis voor de cijfers over **Oost-Nederland voor de onderzoeksperiode 2020 t/m 2022**. Hiernaast zijn, om een zo actueel mogelijk beeld te creëren, ook de cijfers van het jaar 2023 weergegeven. De cijfers over 2023 zijn gegeneerd op basis van de beschikbare informatie van de partners die bij SONAR aangesloten zijn. Dit betreft een zo volledig mogelijk beeld over 2023, maar hierop is nog geen inhoudelijke verdiepingsslag gemaakt.

Er zijn discrepanties te zien tussen de cijfers van het Nationaal Overzicht Drugslocaties en de cijfers van de dossierstudie. Volgens het Nationaal Overzicht Drugslocaties zijn er bijvoorbeeld meer opslaglocaties aangetroffen en minder dumpingen geregistreerd dan uit de dossierstudie naar voren komen. Dit komt onder andere doordat in het Nationaal Overzicht Drugslocaties een bredere definitie wordt gehanteerd van het begrip 'synthetische drugs'. Hierin worden GHB en Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS) bijvoorbeeld ook gedefinieerd als synthetische drugs, terwijl deze in onderhavig onderzoek buiten beschouwing zijn gelaten. Daarnaast zijn chemicaliën en/of hardware die tijdens een crimineel transport zijn aangetroffen, bij het Nationaal Overzicht Drugslocaties (in tegenstelling tot de dossierstudie) in de telling onder de categorie 'opslag' meegenomen. Ook wordt met betrekking tot dumpingen voor het Nationaal Overzicht Drugslocaties alleen naar de Maatschappelijke klasse M0111 (afval drugslab) gekeken, terwijl dumpingen ook onder andere classificaties in de politiesystemen worden geregistreerd. Het Nationaal Overzicht Drugslocaties wordt opgesteld op basis van de door de eenheden geverifieerde basisgegevens afkomstig uit de politiesystemen. De analisten die bij SONAR aangesloten zijn, hebben de relatief ruwe data grondig geanalyseerd en daarmee zijn de cijfers afkomstig van deze dossierstudie nauwkeuriger.

¹⁰ Voorheen European Reporting on Illicit Synthetic Substance Production sites (ERISSP).

Productie nationaal

Dat de synthetische drugsproductie zich vanuit het zuiden heeft uitgebreid naar andere delen van het land, is ook zichtbaar in cijfers die de politie jaarlijks publiceert. Sinds 2018 is er volgens het Nationaal Overzicht Drugslocaties sprake van een geleidelijke uitbreiding naar Oost-Nederland en sinds 2022 ook naar het westen en noorden van het land.

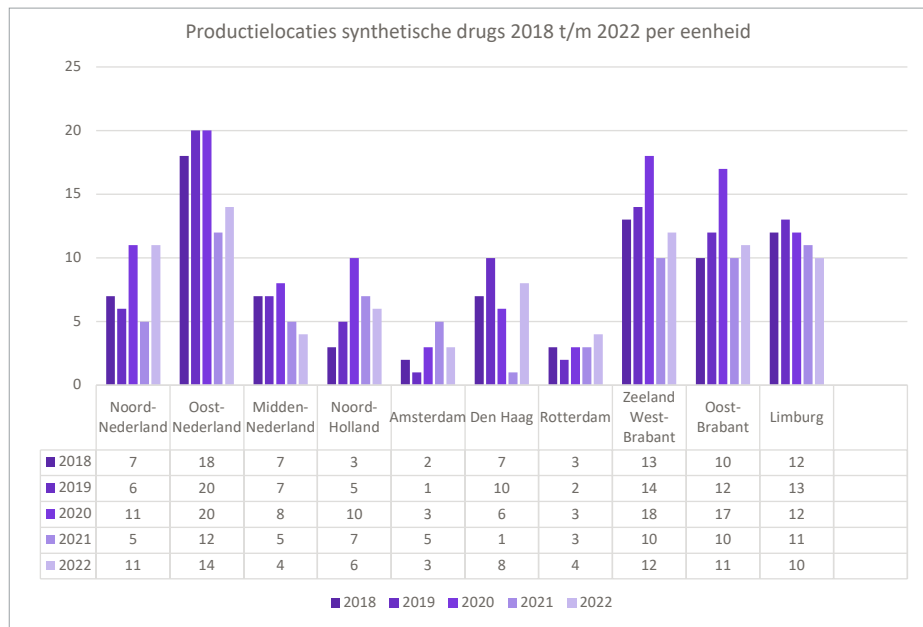
In Nederland zijn volgens het Nationaal Overzicht Drugslocaties in 2022 in totaal 83 locaties aangetroffen waar synthetische drugs zijn geproduceerd.^{11 12} Dit is een stijging van 17% ten opzichte van 2021. De productielocaties worden met name in de regio's Oost-Nederland, Zeeland-West-Brabant en Oost-Brabant aangetroffen. In 2022 hadden de meeste syndru-productielocaties betrekking op de productie van amfetamine (38), gevolgd door methamfetamine (15) en MDMA/XTC (15). Deze cijfers zijn vergelijkbaar met 2021. Volgens het Nationaal Overzicht Drugslocaties is op negen locaties meer dan één type drug vervaardigd.

11 Nationaal Overzicht Drugslocaties 2022. Politie NL.

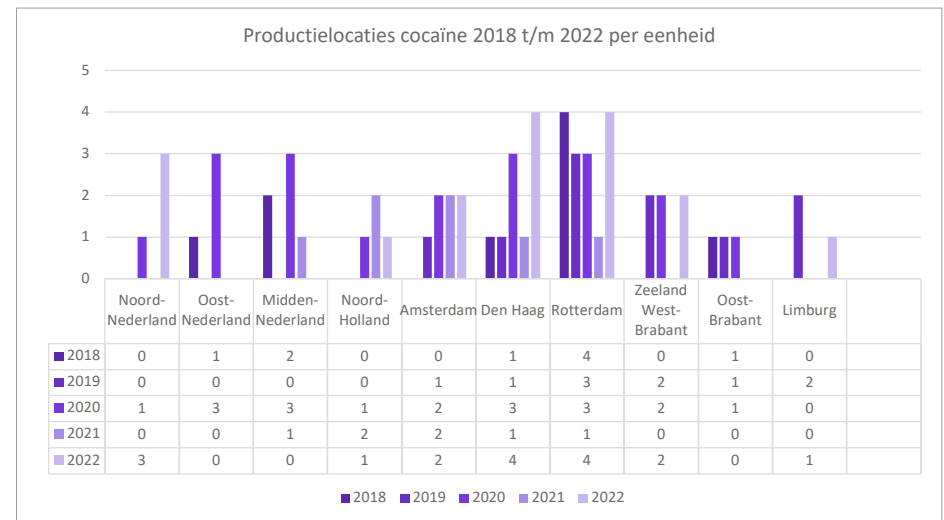
12 Belangrijk om bij de omvang op te merken, is het 'dark number probleem': de geregistreerde aantallen zeggen iets over de ontdekte locaties, niet over de onontdekte of niet gerapporteerde locaties. Er is daarmee beperkt zicht op de werkelijke omvang. De Politie Zeeland-West-Brabant schatte bijvoorbeeld dat de politie zicht heeft op een vijfde van het totaal aantal productielocaties. Dit kan hetzelfde voor Oost-Nederland betekenen.

Daarnaast is sinds 2018 een stijging van het aantal cocaïne-extractielocaties te zien (ook wel cocaïnewaterrijen genoemd).^{13 14} Deze locaties zijn grotendeels in de regio Rotterdam aangetroffen. In 2020 en 2022 zijn hiervan de meeste locaties aangetroffen (respectievelijk 19 en 17 locaties). Het jaar 2021 kent met zeven ontdekte locaties een daling, die vermoedelijk te maken heeft met de coronapandemie.

Door experts van de LFO en Landelijke Eenheid is aangegeven dat in 2023 een significante stijging van het aantal ontdekte productielocaties is te zien en meer specifiek een stijging van het aantal productielocaties van methamfetamine (in de volksmond ook wel crystal meth genoemd). Ten tijde van het afronden van dit onderzoek is het Nationaal Overzicht Drugslocaties 2023 gepubliceerd.¹⁵ Dit rapport bevestigt de sterke toename van het aantal ontdekte productielocaties in Nederland. Niet eerder zijn zoveel productielocaties aangetroffen (125 gerelateerd aan syndru en 121 aan cocaïne).

- 13 Cocaïne geproduceerd in Zuid-Amerikaanse landen wordt verstoep in bijvoorbeeld shampooflessen, levensmiddelen of kleding. Hierbij worden chemische stoffen toegevoegd om de cocaïne te camoufleren. Bij kleding wordt bijvoorbeeld vloeibare cocaïne op de kleding gegoten. Hierdoor wordt de kleding zwaarder, maar de kans op ontdekking is klein als deze vanuit Zuid-Amerika naar bijvoorbeeld Nederland wordt verscheept. In een cocaïnewaterrij in Nederland wordt de cocaïne vervolgens uit het dragermateriaal gewassen met behulp van oplosmiddelen. Deze cocaïne wordt vervolgens weer verder bewerkt en verhandeld.
- 14 Cocaïne is in strikte zin geen synthetische drugs. Cocaïne-extractielocaties worden in dit onderzoek wel meegenomen omdat (deels) dezelfde hardware wordt gebruikt, voor de extractie chemische stoffen en processen worden toegepast en omdat de achterliggende netwerken deels hetzelfde zijn. Zie ook paragraaf 1.2 'afbakening'
- 15 <https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/nieuws/2024/mei/nationaal-overzicht-drugs-2023.pdf>

Productie Oost-Nederland

De politie-eenheid in Oost-Nederland (hierna: regio Oost-Nederland) is op basis van de data over 2018 t/m 2022 uit het Nationaal Overzicht Drugslocaties de koploper als wordt gekeken naar het aantal ontdekte productielocaties.

In onderstaande tabel zijn de ontdekte productielocaties van 2020 t/m 2023 in Oost-Nederland weergegeven. De provincie Gelderland kent ten opzichte van de provincie Overijssel meer dan twee keer zoveel ontdekte productielocaties (respectievelijk 48 en 21 locaties).

Productie	2020	2021	2022	2023	Eind-totaal
Overijssel	5	4	4	8	21
IJsselland	3	1	1	5	10
Twente	2	3	3	3	11
Gelderland	18	8	11	11	48
Noord- en Oost-Gelderland	11	2	3	4	20
Gelderland-Midden	1	3	3	3	10
Gelderland-Zuid	6	3	5	4	18
Totaal productie	23	12	15	19	69

Het jaar 2020 vormt in deze periode een piekjaar met in totaal 23 ontdekte productielocaties. In het jaar 2021 is een sterke afname te zien. Een hypothese voor deze afname is dat verschillende criminele netwerken in de jaren 2020 en 2021 strafrechtelijk zijn aangepakt als gevolg van het beschikbaar komen van ontsleutelde cryptocommunicatiedata en de analyse daarvan. Mogelijk is hiervan voor criminelen ook een afschrikkende werking uit gegaan. Ook is de coronapandemie hierop mogelijk van invloed geweest, waarbij reisbewegingen beperkt werden en criminele activiteiten eerder opvielen. Vanaf 2021 neemt het aantal opgerolde productielocaties weer geleidelijk toe. Vooral in het district IJsselland is in 2023 een duidelijke stijging te zien ten opzichte van de twee daaraan voorafgaande jaren. In de andere districten is het aantal ontdekte productielocaties (nagenoeg) gelijk gebleven.

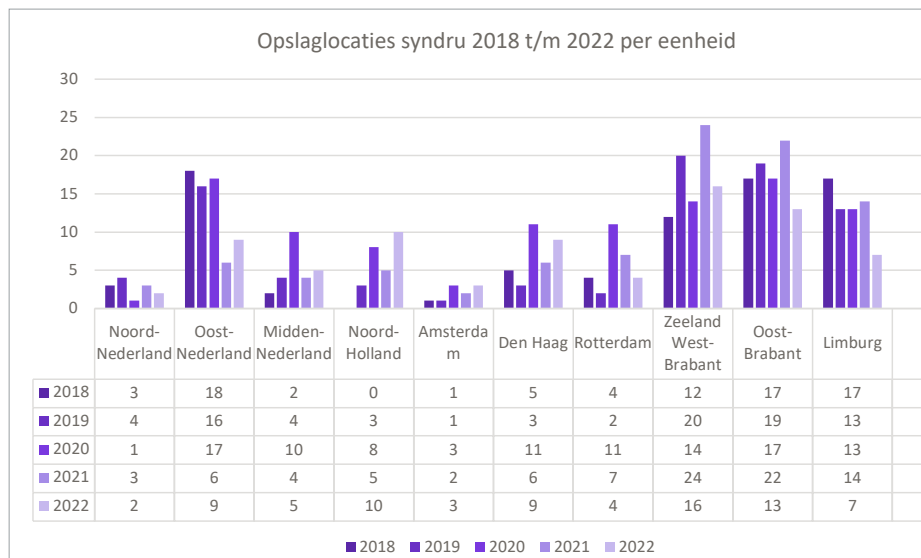
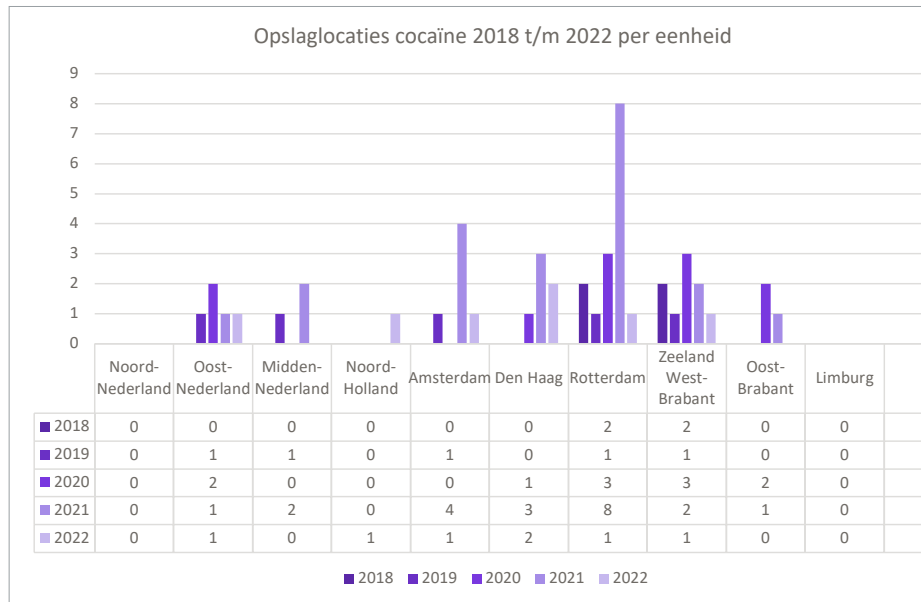
Opslag nationaal

In Nederland zijn in 2022 85 locaties aangetroffen waar chemicaliën en/of hardware ten behoeve van de productie van synthetische drugs en/of cocaïne waren opgeslagen.^{16 17 18} Dit is een afname van 25% ten opzichte van 2021, waarin 114 locaties zijn aangetroffen. De regio's Zeeland-West-Brabant, Oost-Brabant en Oost-Nederland kennen de meeste ontdekte opslaglocaties.

16 Onder hardware worden alle vaste materialen verstaan die benodigd zijn voor de productie van synthetische drugs. Denk hierbij niet uitsluitend aan ketels, vriezers, koelinstallaties, jerrycans en verpakkingsmateriaal.

17 Politie NL (2023) Nationaal Overzicht Drugslocaties 2022.

18 Het betreffen hier geen opslaglocaties waar alleen het eindproduct werd aangetroffen.

Opslag Oost-Nederland

In onderstaande tabel is het aantal ontdekte opslaglocaties in de regio Oost-Nederland van 2020 tot en met 2023 weergegeven. Te zien is dat in de jaren 2020 en 2021 de meeste opslaglocaties zijn aangetroffen. Op drie locaties na zijn alle opslaglocaties in Gelderland aangetroffen. In lijn met de landelijke trend is het aantal opslaglocaties in het jaar 2022 gedaald ten opzichte van het jaar daarvoor. De hogere aantallen in 2020 en 2021 zijn vermoedelijk te verklaren door de ontsleutelde cryptocommunicatie. Een andere mogelijke verklaring hiervoor is de verplaatsing van opslaglocaties naar Duitsland (zie kader).

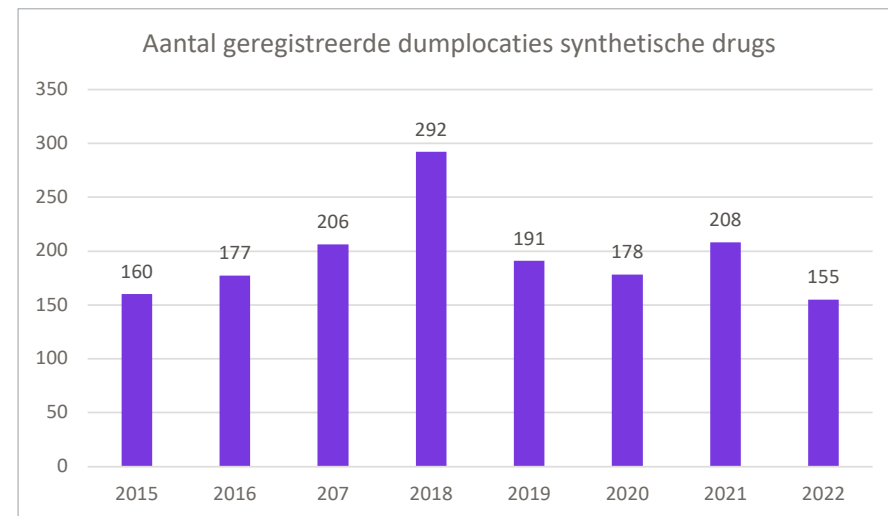
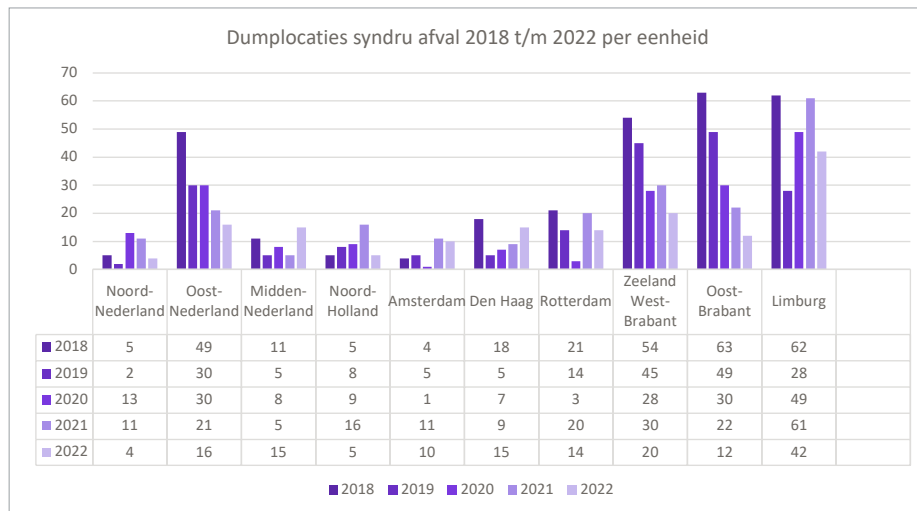
Opslaglocaties	2020	2021	2022	2023	Eind-totaal
Overijssel	0	2	0	1	3
IJsselland		1			1
Twente		1		1	2
Gelderland	11	9	7	6	33
Noord- en Oost-Gelderland	1	1			2
Gelderland-Midden	5	7	4	2	19
Gelderland-Zuid	5	1	3	4	13
Totaal opslaglocaties	11	11	7	7	36

Dumpingingen nationaal

In Nederland zijn in 2022 155 dumpingen geregistreerd, waarvan 153 betrekking hadden op afval afkomstig van de productie van synthetische drugs en twee op afval afkomstig van cocaïnewaterijen.¹⁹ Dit is een daling van 25% ten opzichte van het jaar ervoor (206) en een daling van 47% ten opzichte van het jaar 2018 (292). In de periode 2018 t/m 2022 hebben de meeste dumpingen in de eenheid Limburg plaatsgevonden (242), gevolgd door Zeeland-West-Brabant (177), Oost-Brabant (176) en Oost-Nederland (146).

Wanneer alleen naar deze periode van vijf jaar wordt gekeken, lijkt sprake te zijn van een sterke afname van het totaal aantal geconstateerde dumpingen. Aan deze afname is door enkele experts tijdens de interviews ook gerefereerd. Het geeft echter een ander beeld wanneer de cijfers vanaf het jaar 2015 betrokken worden. Zoals in onderstaande grafiek is te zien, schommelt het aantal geregistreerde dumpingen tussen de jaren 2015 en 2022 tussen de 155 en de 208, met in 2018 een piekjaar toen 292 dumpingen zijn geregistreerd.

Dumpingen Oost-Nederland

In onderstaande tabel zijn de aantallen geregistreerde dumpingen in Oost-Nederland van 2020 tot en met 2023 weergegeven.²⁰

In de provincie Gelderland zijn vier keer zoveel drugsafvaldumpingen aangetroffen als in de provincie Overijssel. In het jaar 2023 is het aantal geregistreerde dumpingen sterk toegenomen ten opzichte van de drie daaraan voorafgaande jaren.

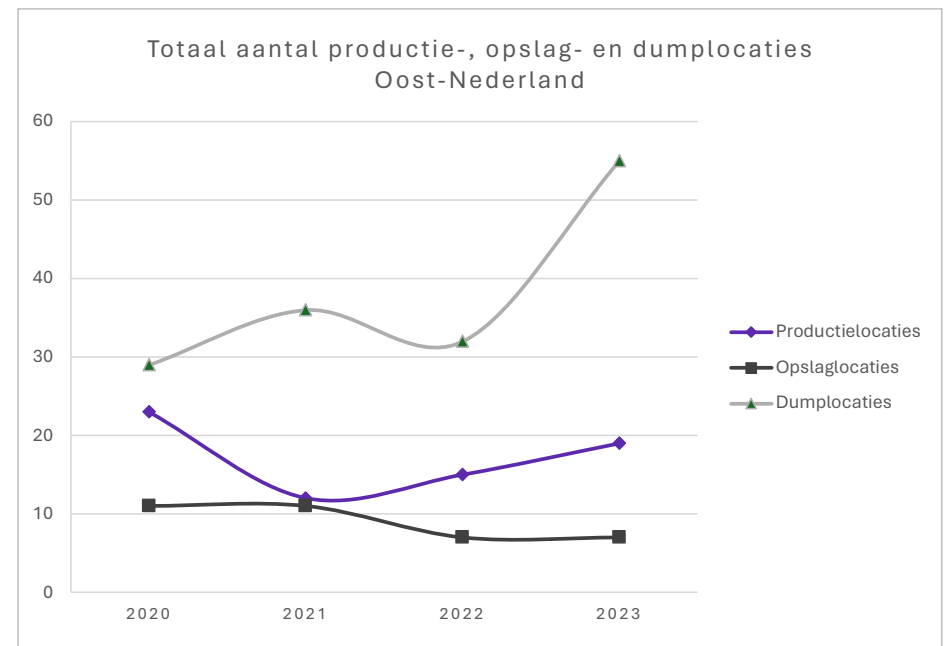
Dumplocatie	2020	2021	2022	2023	Eind-totaal
Overijssel	8	2	8	12	30
IJsselland	1	1	0	2	4
Twente	7	1	8	10	26
Gelderland	21	34	24	43	122
Noord- en Oost-Gelderland	3	6	7	10	26
Gelderland-Midden	9	8	7	17	41
Gelderland-Zuid	9	20	10	16	55
Totaal dumplocaties	29	36	32	55	152

Totaaloverzicht: productie, opslag en dumping in Oost-Nederland

In nevenstaande tabel en grafiek wordt het totaal van aangetroffen productie-, opslag- en dumplocaties van synthetische drugs in

Oost-Nederland van 2020 t/m 2023 weergegeven. Hierin is te zien dat in totaal 257 locaties zijn geregistreerd. Het gaat hierbij om 254 unieke locaties: op drie locaties vond zowel de productie als opslag van synthetische drugs plaats.

Opvallend is het aantal geregistreerde dumpingen in 2023: dat is met een toename van 72% sterk gestegen ten opzichte van het jaar 2022. Het aantal ontdekte opslaglocaties is echter gelijk gebleven en ook het aantal opgerolde productielocaties is met een toename van 27% niet zo snel gestegen als het aantal aangetroffen dumpingen. Welke oorzaak hieraan ten grondslag ligt, is niet bekend.

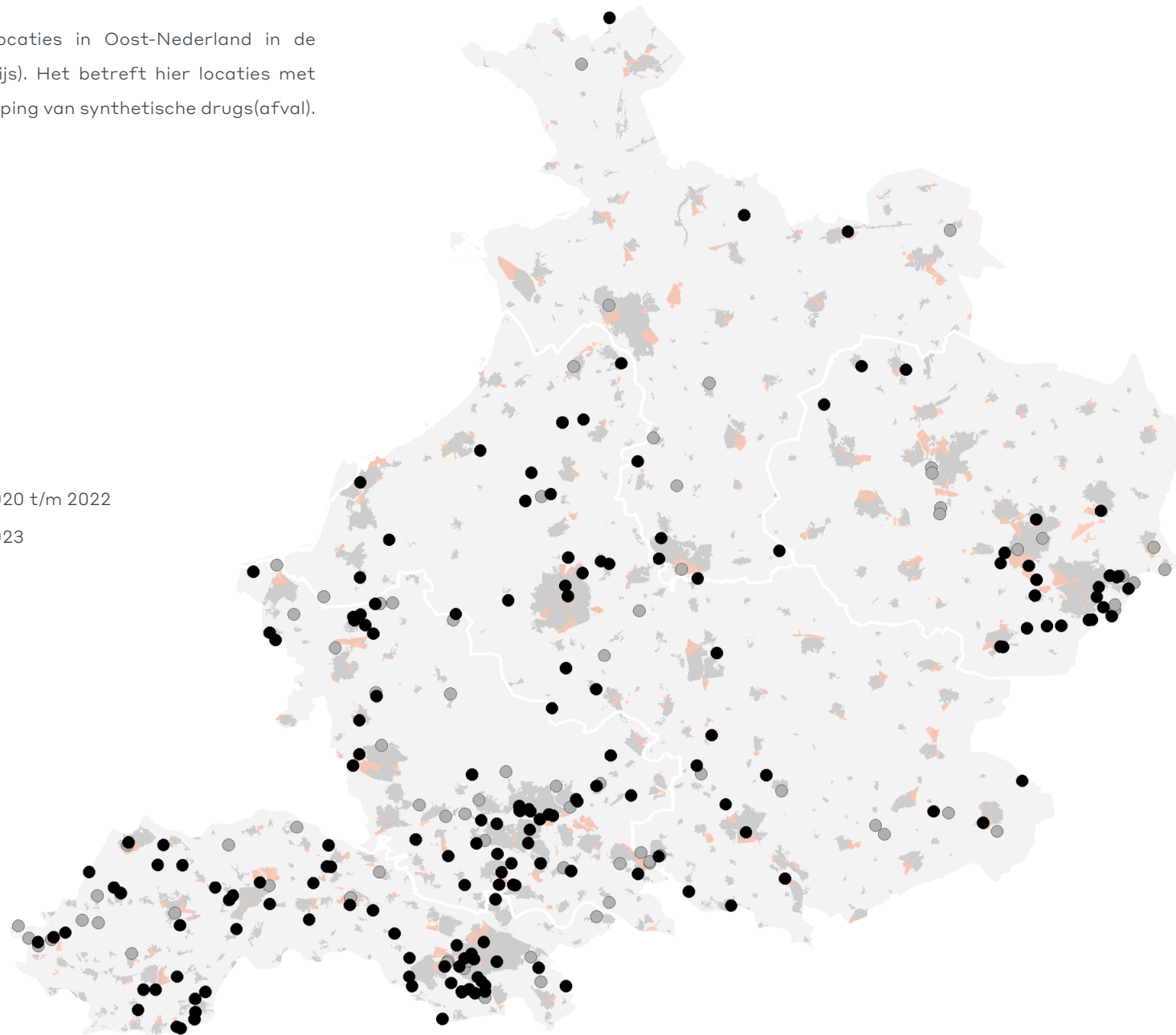
²⁰ Er is voor de jaren 2021 en 2022 een grote discrepantie te zien tussen de cijfers die gebruikt in onderhavig onderzoek en de cijfers die uit het Nationaal Overzicht Drugslocaties voortkomen: in 2021 een verschil van 15 dumplocaties en in 2022 een verschil van 16 dumplocaties. Dit komt voornamelijk doordat voor de analyse van de dumpingen t.b.v. het Nationaal Overzicht Drugslocaties alleen naar de Maatschappelijke klasse M011 (afval drugs slab) wordt gekeken terwijl dumpingen ook onder andere classificaties in de politiestructuren worden geregistreerd en in Oost-Nederland (SONAR) ook de input van andere partners zoals Omgevingsdiensten wordt meegenomen.

Geografische weergave van alle drugslocaties in Oost-Nederland in de jaren 2020 t/m 2022 (zwart) en 2023 (grijs). Het betreft hier locaties met betrekking tot de productie, opslag en dumping van synthetische drugs(afval).

Legenda:

- Productie-, opslag en dumplocaties 2020 t/m 2022
- Productie-, opslag en dumplocaties 2023
- ▭ Districten Oost-Nederland
- ▭ Bedrijventerreinen
- ▭ Bebouwde kommen
- ▭ Buitengebied

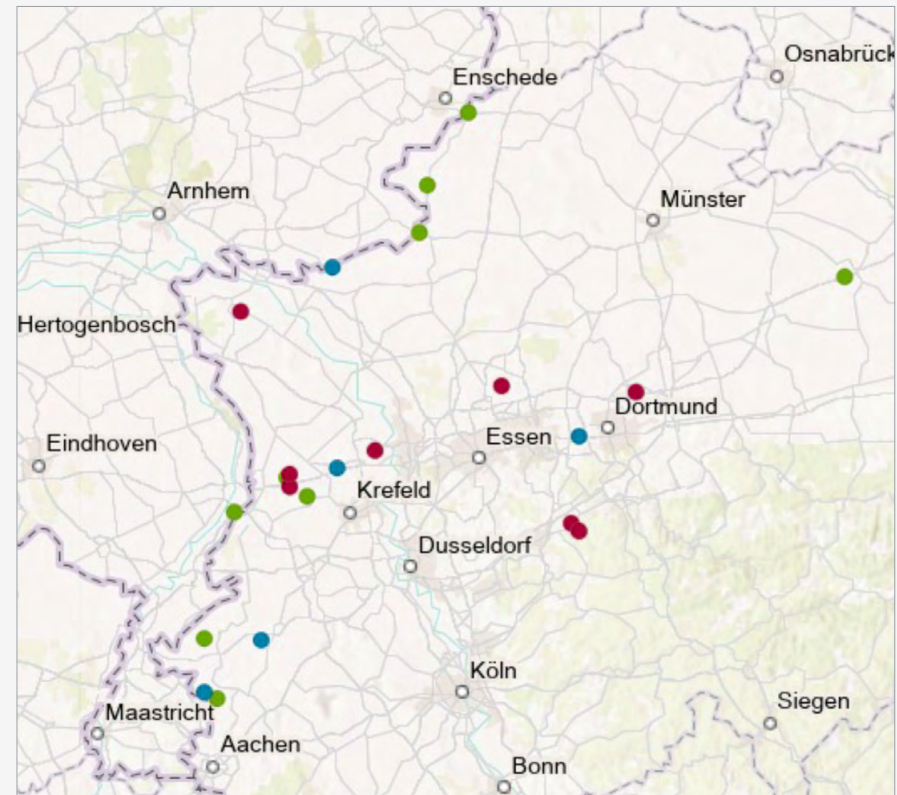

Duitsland

De regio Oost-Nederland kent een groot grensgebied met Duitsland. Geografisch gezien gaat het voornamelijk om de regio Noordrijn-Westfalen (NRW). Ook in deze regio zijn de afgelopen jaren incidenten met betrekking tot synthetische drugs geconstateerd.²¹ Een aantal van deze incidenten heeft plaatsgevonden op of vlakbij de grens met Nederland. Het gaat om productielocaties van synthetische drugs, opslaglocaties en dumplocaties. Door het aantreffen van Nederlandse producten en de betrokkenheid van Nederlandse verdachten, is de hypothese dat Nederlandse drugscriminelen hun activiteiten uitbreiden naar Duitsland. Ook in de eerste maanden van het jaar 2024 zijn in NRW al verschillende productielocaties en een dumping ontdekt waarbij sprake was van betrokkenheid van Nederlanders. Ter illustratie: in één van deze zaken gingen twee Nederlanders meerdere keren per week naar de productielocatie in NRW om samen met de Duitse eigenaar van het pand amfetamine te koken. Het betrof een zeer grote productielocatie waar tot 500 kilogram per week werd geproduceerd. Deze locatie is aan het licht gekomen door een tip uit Nederland, wat het belang van internationale samenwerking benadrukt.

Daarnaast zijn er signalen van Duitse overheidsprofessionals over een zorgelijke groei van de hoeveelheid (pre)precursoren en andere chemicaliën die in het grensgebied worden aangetroffen en die vermoedelijk voor de Nederlandse productiemarkt bestemd zijn. Dit zou mogelijk kunnen verklaren waarom in (Oost-)Nederland minder opslaglocaties worden aangetroffen.

Afbeelding met geregistreerde productielocaties (rood), opslaglocaties (blauw) en dumplocaties (groen) in Noordrijn-Westfalen.

Omdat de aanpak van dit thema in Duitsland nog weinig aandacht en prioriteit heeft, geven de geregistreeerde cijfers vermoedelijk een vertekend beeld. Mogelijk is de problematiek omvangrijker dan nu bekend. Desondanks zijn de geregistreeerde drugslocaties in NRW geanalyseerd over de periode 2020 t/m 2022. Hiermee wordt een eerste beeld geschetst van de synthetische drugsproblematiek in de grensstreek en de verwevenheid met Nederland.

Productielocaties NRW

De productielocaties in NRW van de afgelopen drie jaar bevonden zich van direct aan de grens met Nederland tot maximaal tachtig kilometer daarvandaan. Het valt op dat het in alle gevallen gaat om de productie van amfetamine. Bij één productielocatie was daarnaast ook sprake van methamfetamine en MDMA. De locaties bevinden zich in industriegebieden, maar ook in woningen binnen de bebouwde kom. Bij drie van de acht productielocaties zijn Nederlandse verdachten en een Nederlands bedrijf betrokken geweest. Het gaat in deze gevallen om productielocaties voor amfetamine in een voormalige woon-, bedrijfs- en opslagruimte die werd gehuurd door de verdachten, een productielocatie voor amfetamine in een bedrijfspand op een industrieterrein en een productielocatie van amfetamine in een 'open air lab'²² in een klein bos binnen een industriegebied.

Opslaglocaties NRW

De opslaglocaties liggen allen aan de grens met Nederland (maximaal dertig kilometer) en kwamen voor in landbouwgebied, in een eengezins-

woning en in een garage naast een woning in de bebouwde kom. Op de locaties zijn grondstoffen gevonden voor de productie van amfetamine. Het gaat om MAPA, BMK, Isopropanol²³, azijnzuur en natriumhydroxide (caustic soda). In totaal zijn twaalf verdachten geïdentificeerd, waarvan negen Nederlanders. Een aantal van hen had al antecedenten in het kader van drugs. De Landeskriminalamt Noordrijn-Westfalen (LKA NRW) van de Duitse politie geeft aan in 2023 een toename te zien van het aantal opslaglocaties in, en zendingen van (pre)precursoren en chemicaliën naar Noordrijn-Westfalen, hoogstwaarschijnlijk bedoeld voor de Nederlandse drugsproductiemarkt.

Dumplocaties NRW

De locaties waarvan in de periode 2020 t/m 2023 is geregistreerd dat er drugsafval is gedumpt, liggen op één na allemaal direct aan de grens met Nederland. Het afval is gevonden in velden of op afgelegen landbouwgrond en betrof vaten, jerrycans, Intermediate Bulk Containers (IBC's), zakken, flesjes, slangen, handschoenen en lappen. Eén dumping heeft geleid tot het oprollen van een criminele organisatie die actief was in de productie van synthetische drugs in Nederland en België. Een andere dumping is uitgevoerd vanuit een voertuig met Nederlands kenteken. Opvallend is dat de teksten op de etiketten van veel aangetroffen flessen, jerrycans en vaten in het Nederlands zijn. Op de locatie die verder van de Nederlandse grens ligt (160 kilometer) werden in de directe omgeving van het afval verschillende flessen mineraalwater en zakken met snoepgoed gevonden, die allemaal etiketten in het Nederlands hadden.

22 Een locatie buiten, waarbij er geen fysiek object zoals een pand aanwezig is.

23 Dit oplosmiddel wordt bij veel drugsprocessen gebruikt, waaronder de bewerking en vervaardiging van methamfetamine, MDMA en cocaïne.

FASE 1: Verwerven (pre-)precursoren en chemicaliën

In de eerste fase van het crimescript synthetische drugs gaat het om het inkopen en importeren van (pre-)precursoren en andere chemicaliën die nodig zijn voor het produceren van synthetische drugs.

Door experts wordt niet altijd eenduidige terminologie gebruikt wanneer wordt gesproken over de (pre-)precursoren en chemicaliën die nodig zijn voor de drugsproductie. In het vervolg van dit onderzoek wordt daarom waar mogelijk onderscheid gemaakt tussen (pre-)precursoren enerzijds en chemicaliën anderzijds. Wanneer dit onderscheid niet goed gemaakt kan worden, wordt de term 'grondstoffen' gebruikt. Dit betreft dan zowel de (pre-)precursoren als andere chemicaliën.

(Pre-)precursoren en chemicaliën

Voor de productie van synthetische drugs zijn verschillende grondstoffen nodig. De basisgrondstof wordt een precursor genoemd. Een kwalitatief goede precursor is essentieel voor het gehele kookproces. Benzylmethylketon (BMK) en Piperonylmethylketon (PMK) zijn de bekendste precursoren, maar deze zijn sinds 2008 verboden en daardoor schaars. Dit verbod had een positief effect aangezien daarna sprake was van een terugloop van inbeslaggenomen MDMA (waar de precursor PMK voor nodig is). Criminele organisaties zijn echter op zoek ge-

gaan naar alternatieven en vonden dit in de zogeheten pre-precursoren.²⁴ Deze stoffen, zoals APAAN, MAPA en PMK-glydicaat, dienen als voorloper en kunnen relatief eenvoudig worden omgezet naar een precursor. Voor een deel van deze stoffen geldt dat deze inmiddels ook verboden zijn, omdat ze enkel worden gebruikt om er uiteindelijk synthetische drugs mee te produceren. Sinds april 2023 is de lijst²⁵ met verboden pre-precursoren uitgebreid, en daarmee ook het verbod op het in- en uitvoeren, vervoeren of voorhanden hebben van drugsprecursoren.

Sinds de aangescherpte wetgeving worden nu voornamelijk pre-precursoren geïmporteerd, waarna in Nederland de precursor wordt vervaardigd. Dit is bovendien goedkoper en de rendementen zijn over het algemeen hoog. Volgens een expert van de politie gaat dit echter ook vaak fout en levert het niet altijd evenveel rendement op.

“Dat zie je ook in de branden die ontstaan. Het afgelopen jaar (2022) is er sprake geweest van een toename van het aantal branden. Ook meer ontploffingen en doden bij drugslabs. We zien ook dumpingen van foute precursoren. Als ze denken APAAN te krijgen maar ze hebben wat anders, dan is het kookproces ook anders en zijn de risico's groter op zo'n productielocatie.”

Expert van de politie

24 KLPD (Korps landelijke politiediensten) – Dienst Nationale Recherche (2012). Synthetische drugs en precursoren: Criminaliteitsbeeldanalyse 2012.

25 Deze stoffen zijn aangewezen in een ministeriële regeling op grond van art. 4a tweede lid van de Wvmc

Naast (pre-)precursoren zijn nog andere chemicaliën nodig voor de synthetische drugsproductie, te weten 'essentiële chemicaliën' en overige chemicaliën. Essentiële chemicaliën zijn stoffen die tijdens de synthese gekoppeld worden aan de precursor. Denk hierbij aan monomethylamine voor MDMA en formamide en mierenzuur voor de productie van amfetamine. Overige chemicaliën (zoals oplosmiddelen en zuren) zorgen voor kristallisatie en neutralisatie van het tussenproduct en maken de verschillende productiestappen mogelijk. Veel van deze chemicaliën kennen ook legale toepassingen en zijn daardoor makkelijker vervangbaar en verkrijgbaar. Het verhandelen van (een deel van) deze stoffen is daarentegen streng gereguleerd en ongebruikelijke of grote transacties dienen gemeld te worden bij het Meldpunt Verdachte Transacties Chemicaliën (MVTC). Binnen dit onderzoek is het niet gelukt zicht te krijgen op dergelijke meldingen binnen Oost-Nederland.

Herkomst en transport

Vanuit de verschillende expertinterviews ontstaat een redelijk unaniem beeld over de herkomst en wijze van transport van de benodigde grondstoffen naar Nederland. Voor de (pre-)precursorenhandel zijn de internationale contacten en specifiek de connecties met China van groot belang. Verreweg de meeste (pre-)precursoren worden geïmporteerd uit China en worden per luchtverkeer, via de zee of over land (weg of spoor) naar Europa gebracht. Vanuit de Landelijke Eenheid wordt gezien dat ook andere Aziatische landen, zoals India, Vietnam, Turkije, Pakistan en Afghanistan, in opkomst zijn. Bekend is dat

de lucht- en zeehavens in dit proces een belangrijke rol vervullen, maar de rol van kleinere havens is nog niet goed in beeld. Deze zijn vanwege hun openbare karakter en het veelal beperkte toezicht echter wel kwetsbaar en bieden daarmee gelegenheid voor drugscriminaliteit.²⁶

Andere (veelal legale) chemicaliën, zoals zuren en oplosmiddelen, zijn makkelijker te verkrijgen. Deze komen hoofdzakelijk uit Polen van bedrijven die in chemicaliën handelen. Ook worden deze in Nederland zelf gemaakt en zijn andere, voornamelijk Oost-Europese landen, zoals Servië, Litouwen, Tsjechië en Duitsland genoemd.

Bulkladingen

De interviews geven het beeld dat verschillende modus operandi worden gebruikt om de grondstoffen naar Nederland te transporteren. Met het risico op onderschepping ingecalculeerd, worden de pre-precursoren in sommige gevallen rechtstreeks naar Nederland getransporteerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld via Schiphol. Om de bulk aan pre-precursoren uit China te halen worden volgens experts ook allerlei dekmantelbedrijven opgezet in Duitsland en in Oost-Europese landen. Het toezicht op de import van verboden middelen in andere Europese lidstaten is minder streng en eenmaal binnen de Europese Unie kan het gemakkelijk naar Nederland worden vervoerd.

Dekmantelbedrijven handelen veelal in goederen die als deklading kunnen dienen. Het gaat bijvoorbeeld om goederen met een beperk-

26 Drugscriminelen hebben vrij spel in kleinere havens, ziet onderzoeker: 'Het wordt ze nu wel heel gemakkelijk gemaakt' - EenVandaag (avrotros.nl)

te houdbaarheidsdatum (zoals fruit) waardoor de lading aan minder uitgebreide controles onderhevig is. Ook worden 'legale' bedrijfsstructuren opgezet die voor hun bedrijfsactiviteit bepaalde grondstoffen moeten inkopen die ook als grondstoffen voor synthetische drugs kunnen dienen, zoals schoonmaakbedrijven. In sommige gevallen betreffen dit enkel holdings, zonder bedrijfsactiviteit op het adres zelf. Uit casuïstiek blijkt dat in (Oost-)Nederlandse productie- en opslaglocaties grondstoffen worden aangetroffen met daarop labels van bedrijven in Duitsland met Chinese aandeelhouders en eigenaren.

Eén van de experts gaf aan dat een modus operandi is dat bedrijven zich een aantal jaar "rustig houden" waardoor ze door de Douane betrouwbaar worden geacht en een zogeheten 'AAA-status' krijgen. Wanneer vervolgens gestart wordt met het importeren van de grondstoffen, worden ze door deze status minder gecontroleerd. Uit de ontsleutelde cryptocommunicatiedata blijkt daarnaast dat er legitieme gespecialiseerde bedrijven met goede contacten in China zijn die vanwege hun bedrijfsactiviteit legaal pre-precursoren kunnen importeren, maar een gedeelte vervolgens afstaan aan een criminele organisatie. In verschillende interviews kwam dit beeld ook naar voren.

Kleine zendingen

Naast de bulkladingen komen pre-precursoren ook binnen via kleinere postpakketten, veelal onder de noemer van e-commerce.²⁷ Twee jaar geleden is door de Douane bijvoorbeeld 6.000 kilo aan pre-precursoren

in beslag genomen die verdeeld waren over 35 kleinere zendingen. De betrokken transportbedrijven betreffen zowel legitieme bedrijven als bedrijven die enkel hiervoor zijn opgericht.

Opslag van grondstoffen

Experts geven het beeld dat de etiketten op de grondstoffen vrijwel altijd vervalst of herlabeld zijn, maar waar en wanneer de herlabeling plaatsvindt is niet (altijd) duidelijk. Wel staan op de labels veelal bestaande adressen en bedrijven als ontvanger genoteerd, maar krijgen de transporteurs op het laatste moment bericht dat een vracht toch op een ander adres afgeleverd moet worden. Hierdoor zijn deze leveringen moeilijk te volgen en worden de stashlocaties niet bekend. De pre-precursoren zijn namelijk van zo'n essentieel belang dat het logisch lijkt dat deze pas als allerlaatste naar een productielocatie worden gebracht. Daarvoor worden ze vermoedelijk enige tijd op een andere locatie opgeslagen. Enerzijds is dit een afschermingstactiek om daarmee te voorkomen dat het drugslab vroegtijdig wordt ontdekt, anderzijds wordt de opslag gebruikt om van daaruit door te verkopen.

Locaties waar grondstoffen worden opgeslagen zijn divers, zo blijkt ook uit de dossierstudie over Oost-Nederland. Dit kunnen bijvoorbeeld garageboxen zijn, maar ook schuren en loodsen bij boeren of op industrieterreinen. Door een aantal geïnterviewden is daarnaast de grensregio met Duitsland genoemd als gebied waar grondstoffen in ver-

27 Het kopen en verkopen van goederen en diensten via internet (webshops).

schillende gebouwen worden opgeslagen. Zoals eerder beschreven zijn er signalen van Duitse overheidsprofessionals over een zorgelijke groei van de hoeveelheid (pre-)precursoren en andere chemicaliën die in het grensgebied worden aangetroffen en mogelijk voor de Nederlandse drugsproductie bestemd zijn. Dit zou mogelijk kunnen verklaren waarom in (Oost-)Nederland minder opslaglocaties worden aangetroffen.

Waarde

Om de synthetische drugsmarkt effectief te verstoren, dient volgens een expert van de politie integraal ingezet te worden op de aanpak van (pre-)precursoren. De grote financiële waarde en marge zit namelijk in de (pre-)precursoren en deze zijn bovendien van cruciaal belang voor de productie: “zonder precursor kan je niets”, aldus dezelfde expert van de politie. Cruciaal is dat de kwaliteit van een (pre-)precursor goed is en een leverancier grote hoeveelheden kan leveren. Voor een gemiddeld lab is bijvoorbeeld al gauw 500 tot 1.000 kg APAAN nodig. De inkoopprijs van 1 kg APAAN uit China was in 2022 €76,60 en via een Nederlandse tussenhandel kostte dit nagenoeg het dubbele.²⁸ De waarde van amfetamineolie, die uiteindelijk van APAAN wordt gemaakt, ligt op haar beurt tussen de 900 en 1.200 euro per liter.²⁹

Degenen die de (pre-)precursoren kunnen leveren, kunnen volgens deze expert gezien worden als de financiers/investeerders in het lab. Welke rol deze investeerders exact vervullen en of zij ook daadwerkelijk de

(pre-)precursoren naar Nederland halen, is niet duidelijk. In onderzoeken is gezien dat deze investeerders (deels) terug worden betaald in gereed product.

In het artikel van RTV Oost dat een inkijkje geeft in de werkwijze van een drugsbende wordt beschreven dat met de productie van synthetische drugs veel geld kan worden verdiend, maar dat de opstartkosten hoog zijn. Dit is voornamelijk vanwege de hoge prijzen van de grondstoffen. Zo kostte een vracht APAAN die in Zwolle werd aangetroffen ruim 180.000 euro. Dat niet alleen de grondstoffen een productielocatie kostbaar maken, wordt duidelijk bij een lab in Wildervank (provincie Groningen): “een gigantisch lab met industriële proporties, stelt de politie. [...] In de productieplek zit meer dan 600.000 euro aan onkosten. Denk aan grondstoffen, locatie- en hardwarekosten en personeel. Gebaseerd op het gevonden afval heeft de politie berekend dat meer dan 1100 liter aan amfetamineolie is geproduceerd. De kosten zijn terugverdiend en het leidinggevende trio heeft zo'n 550.000 euro winst gemaakt.”³⁰

28 Prijzenoverzicht 2022. Cluster Synthetische Drugs Nationale Expertise Drugs.

29 Uniek inkijkje werkwijze drugsbende: gedeelde labs en aardappelzetmeel - RTV Oost

30 Uniek inkijkje werkwijze drugsbende: gedeelde labs en aardappelzetmeel - RTV Oost

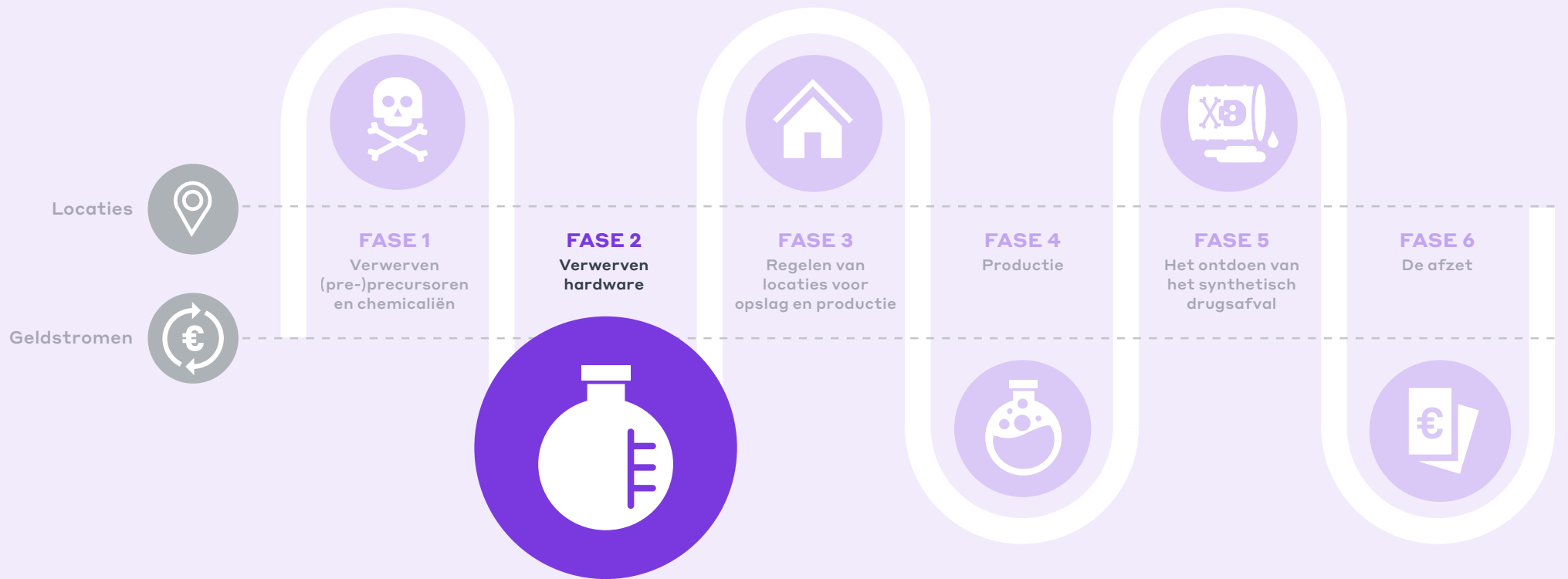
Afsluitend

Experts van de politie en het OM geven aan dat de focus in Oost-Nederland de afgelopen jaren vooral heeft gelegen op de ontdekking van de productielocaties. Deze focus wordt veelal gekozen vanuit het oogpunt van de openbare orde en veiligheid. Een goede informatiepositie op de fase van het verwerven van (pre-)precursoren en chemicaliën, en bijvoorbeeld het zicht op de bedrijven en personen die hierbij in Oost-Nederland betrokken zijn, is daardoor minder voorhanden. Ook vanuit de dossierstudie is hier weinig over bekend. Er was bijvoorbeeld geen informatie beschikbaar over betrokken verdachten in deze fase of specifieke (geografische) kenmerken die iets konden zeggen over de wijze waarop deze fase zich voordoet in Oost-Nederland. In In het [hoofdstuk conclusies & aanbevelingen](#) wordt een aantal aanbevelingen gedaan om de informatiepositie op dit vlak te verbeteren.

FASE 2: Verwerven hardware

Naast grondstoffen is hardware nodig om synthetische drugs te produceren. Denk hierbij aan ketels waarin de chemische processen plaatsvinden, vriezers voor het kristallisatieproces, tabletteermachines om pillen mee te drukken, jerrycans voor de vloeistoffen en filterapparatuur om de emissie van geur te beperken. Ook zijn bijvoorbeeld keukenmachines, weegschalen en gasflessen nodig. Hierna volgt een algemene beschrijving van de fase 'verwerven hardware'. Er zijn voor Oost-Nederland geen specifieke kenmerken bekend.

Er worden door de experts weinig specifieke ontwikkelingen gezien met betrekking tot de hardware die wordt gebruikt, omdat het productieproces al jaren hetzelfde is. Tegenwoordig wordt in productielocaties gebruik gemaakt van filters van hennepafzuigsystemen en wordt voornamelijk gebruik gemaakt van ketels. Opsporingsdiensten komen nog weleens (maar in mindere mate) professioneel laboratorium glaswerk van ongeveer 100 liter tegen. Dit komt veelal uit China. De ketels die worden aangetroffen worden steeds groter. "Tegenwoordig zijn ketels van 500-1.000 tot 3.000 liter normaal, zeker bij de amfetamine", zo gaf een expert van de LFO aan. Dit betekent niet per definitie dat er meer productie is, maar dit verhoogt wel de efficiëntie (meer productie in kortere tijd).

"Tegenwoordig zijn ketels van 500-1.000 tot 3.000 liter normaal, zeker bij de amfetamine."

Expert LFO

Veel hardware kent (in Nederland) ook legale toepassingen, is gemakkelijk te krijgen en dus ook makkelijk vervangbaar. Het meeste wordt aangekocht in het buitenland of is tweedehands afkomstig van (Nederlandse) bedrijven. Dit geldt echter niet voor de ketels, die van cruciaal belang zijn binnen het productieproces. Grofweg zijn twee type ketels te onderscheiden:

- Het eerste type zijn de **gemodificeerde industriële ketels**, zoals bierfusten en melksilo's, die tweedehands worden gekocht en vervolgens worden aangepast voor productie. Achterhalen waar de hardware vandaan komt is daardoor lastig. Bedrijven die melksilo's beschikbaar hebben bijvoorbeeld, zijn volgens experts via het internet relatief eenvoudig te vinden en te benaderen.
- Daarnaast zijn er **ketels die op maat gemaakt worden** voor de productie van synthetische drugs. De lasbedrijven of metaalbewerkers die deze ketels bouwen, dragen daarmee, al dan niet bewust, bij aan de productie van synthetische drugs. Deze ketels worden in Nederland geproduceerd of bijvoorbeeld uit China en/of Polen gehaald. De grensregio met Duitsland kan worden gebruikt om ketels in Duitsland aan te kopen en vervolgens in Oost-Nederland te gebruiken.

Uit de interviews blijkt dat de meeste aangetroffen ketels gemodificeerde (tweedehands) gelegenheidsketels zijn die door vrijwel iedereen 'gebouwd' kunnen worden. Voor de specialistische en hele grote ketels

is echter, mede vanwege de gevaarstelling, de nodige vakkennis vereist en bovendien is dure apparatuur nodig om ze te bouwen. Specialistische ketelbouwers zijn schaars en vormen soms een *bottleneck* binnen het productieproces. Door de ketelbouwers aan te pakken, breng je het drugscircuit volgens sommige experts een flinke slag toe³¹. De aanpak van gespecialiseerde ketelbouwers (in combinatie met de aanpak van 'super laboranten') zou echter mogelijk tot gevolg hebben dat er nu minder deskundigheid is waardoor er meer productieproblemen zijn die gevaar opleveren en de productielocaties er slordiger uitzien.

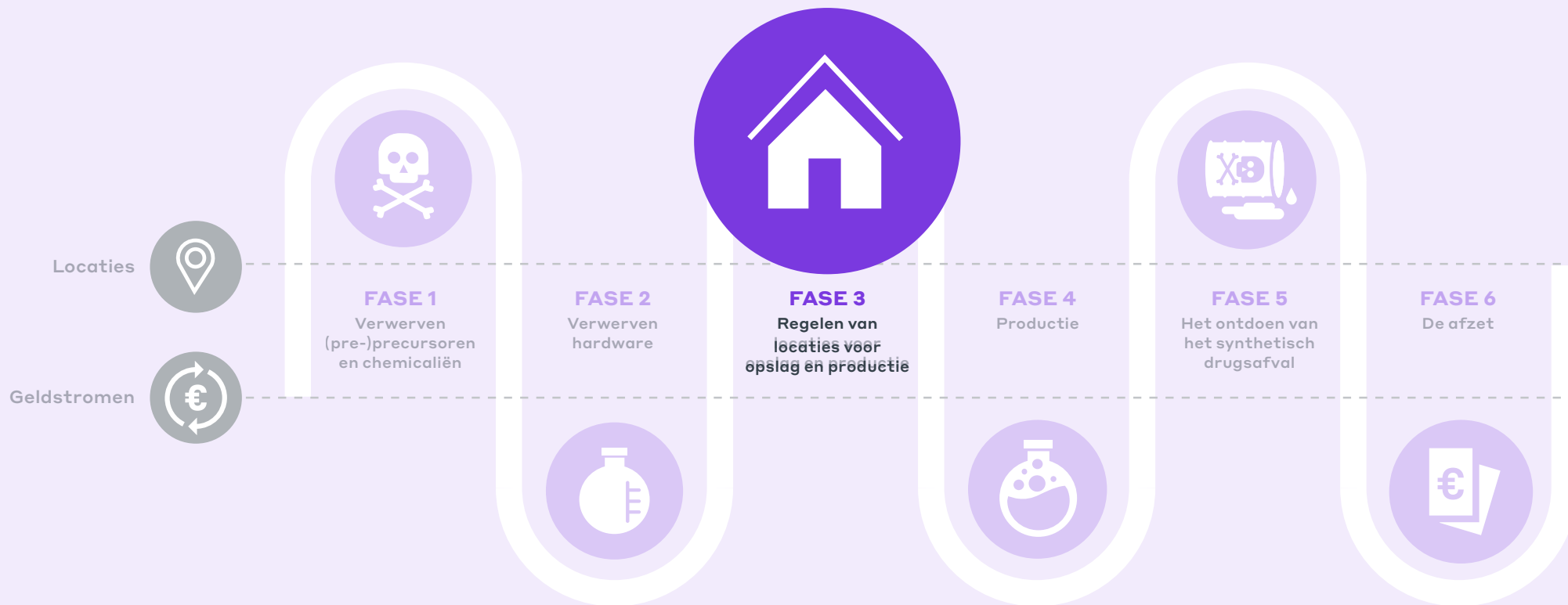
Naast ketels zijn tabletteermachines cruciaal voor met name de productie van XTC. Dit zijn dezelfde machines als die voor de productie van medicatie en pepermuntjes worden gebruikt en deze worden onder andere in China aangekocht. Er zijn ook geluiden dat deze geleased worden. Een van de experts zag tabletteermachines eerder in grote getalen binnenkomen, maar merkt op dat steeds minder bestellingen van tabletteermachines op de vrachtlift staan bij de Douane. Deze worden nu onder een andere naam geïmporteerd of via een ander land aangekocht. Het vermoeden is dat in Engeland een aantal fabrikanten zit dat deze machines verhandelt.

Na het productieproces wordt de hardware, zoals ketels en andere materialen, op de productielocatie achtergelaten, gedumpt (zie ook [hoofdstuk ontdoen van synthetisch drugsafval](#)), direct getransporteerd naar een nieuwe productielocatie of op een tijdelijke locatie opgeslagen om later opnieuw te gebruiken. De LFO gaf als voorbeeld dat ze hetzelfde type ketel in labs door heel Nederland en ook in België heeft aangetroffen. Door de geraffineerde afschermmethoden is weinig zicht op deze opslaglocaties en zijn deze (als ze al worden aangetroffen) moeilijk te linken aan ontdekte productielocaties. Volgens één van de experts heeft de plek waar hardware opgeslagen wordt, meer te maken met de binding en kennis van het gebied van de persoon die het opslaat, dan dat het praktisch is en/of dicht bij het uiteindelijke lab moet staan.

Afsluitend

Ook voor deze fase geldt dat er geen specifieke informatie voor Oost-Nederland naar voren is gekomen uit de dossierstudie. Enerzijds kan dit wijzen op een eenduidig beeld van deze fase in heel Nederland, anderzijds kan het betekenen dat de informatie nog niet voorhanden is vanwege de focus op het ontdekken van productielocaties. In hoofdstuk negen wordt een aantal aanbevelingen gedaan om meer zicht te krijgen op deze fase van het crimescript.

31 Code geel Zonder ketels geen drugs | Code Geel (riec.nl). In dit artikel is tevens te lezen dat ketelbouwers en afnemers van klopperbodems, een onderdeel dat in veel drugsketels is terug te vinden, preventief bezocht worden door de politie.

FASE 3: Regelen van locaties voor opslag en productie

Criminelen hebben plek nodig om de drugs te vervaardigen en hun chemicaliën, hardware en (tussen- en/of gereed-) producten op te slaan. Dit hoofdstuk gaat over op de fase van het regelen van locaties voor de opslag en productie van drugs.

Experts hebben het vermoeden dat het regelen van de opslaglocaties niet anders is georganiseerd dan het regelen van de productielocaties, maar dat het regelen van opslaglocaties wel iets makkelijker is, omdat het alleen gaat om het stallen van apparatuur of producten. Zij geven aan dat de productielocaties meestal niet hetzelfde zijn als de locaties voor opslag, maar dat dit in de praktijk wel eens is voorgekomen.

De interviews geven het beeld dat het regelen van locaties een specialistische rol is. Hiervoor worden zogeheten 'locators' of 'locatieregelaars' ingezet die enkel bezig zijn met het zoeken naar geschikte locaties en ruimtes. Zij hebben een netwerk bestaande uit verschillende contacten die ze hiervoor kunnen gebruiken en zijn goed ingebed in de omgeving. Daarnaast worden waarschijnlijk makelaarskantoren of makelaars ingezet die, al dan niet bewust, naast hun reguliere werkzaamheden ruimtes aanbieden ten behoeve van de productie van synthetische drugs. Bij het zoeken naar geschikte productielocaties is de ketelbouwer door een expert ook aangemerkt als belangrijke speler. Tot slot is de betrokkenheid van criminele motorclubs genoemd bij het verwerven van locaties. Ook zouden zij bijvoorbeeld arbeidskrachten leveren. De motorclubs en hun chapters hebben een groot landelijk en

soms ook internationaal dekkend netwerk waaruit ze kunnen putten.

De 'locators' of 'locatieregelaars' komen volgens experts enerzijds tot locaties door gebruik te maken van hun netwerk, anderzijds wordt ook simpelweg op verhuursites gekeken en rondgereden in verschillende gebieden om geschikte locaties te lokaliseren. Agrariërs en particulieren worden in dat kader benaderd met de vraag of ze een schuur of loods te huur hebben staan of bereid zijn ruimtes beschikbaar te stellen. In sommige gevallen worden briefjes door de brievenbus gegooid met een contactnummer. De locaties worden vrijwel altijd gehuurd, maar soms worden locaties ook gekocht. Dat heeft als voordeel dat voor een langere tijd geproduceerd kan worden, mits goed afgeschermd.

Uit de interviews ontstaat het beeld dat locaties vrijwel altijd in handen zijn van kwetsbare personen, veelal door financiële problemen. Zij zijn eerder bereid een ruimte te verhuren ten behoeve van de productie of opslag van synthetische drugs. Hoewel sommige personen onwetend zijn, is het beeld bij enkele experts dat pandeigenaren wel degelijk weten wat op een locatie gebeurt. Wanneer zij eenmaal in zee gaan met een criminele organisatie, komen ze er moeilijk weer vanaf. Dit verklaart mogelijk het feit dat sommige locaties meerdere keren zijn ontdekt en dus vaker dan één keer zijn ingezet als opslag- of productielocatie.

Vanuit de media en eerdere onderzoeken ontstaat het beeld dat vooral boeren in het buitengebied doelwit zijn in deze stap van het criminele bedrijfsproces. De onzekerheid van het bedrijfsbestaan en leegstand zijn belangrijke factoren waardoor boeren kwetsbaar zijn voor ondermijnende criminaliteit. Door de landelijke stikstofproblematiek en de maatregelen daaromtrent kan de leegstand in de komende jaren toenemen. Het risico voor misbruik van agrarische panden neemt daarmee verder toe. Hoewel boeren vermoedelijk veel horen en zien van wat er gaande is en weten welke mensen kwetsbaar zijn, melden zij zelden omdat ze de indruk krijgen dat niets wordt gedaan met de melding of omdat ze niet willen dat de melding te herleiden is naar henzelf.

Wanneer eenmaal een locatie geregeld is, geldt voor productielocaties dat deze opgebouwd moeten worden om er vervolgens daadwerkelijk drugs te kunnen produceren. Dit gebeurt volgens experts door de kern van een crimineel samenwerkingsverband (CSV), waarbij verschillende 'zzp'ers' worden ingezet, zoals lassers, elektriciens en koks.

Aangetroffen opslaglocaties in Oost-Nederland

In Oost-Nederland zijn in de onderzoeksperiode (2020 t/m 2022) 29 opslaglocaties ontdekt. Op twee van deze locaties vond gelijktijdig ook de productie van synthetische drugs plaats en op één andere opslaglocatie werd ongeveer een jaar na het aantreffen van de opslaglocatie een productielocatie opgerold.

Opslaglocaties 2020 - 2022 (29) en 2023

△ 2020 (11)

▲ 2021 (11)

▲ 2022 (7)

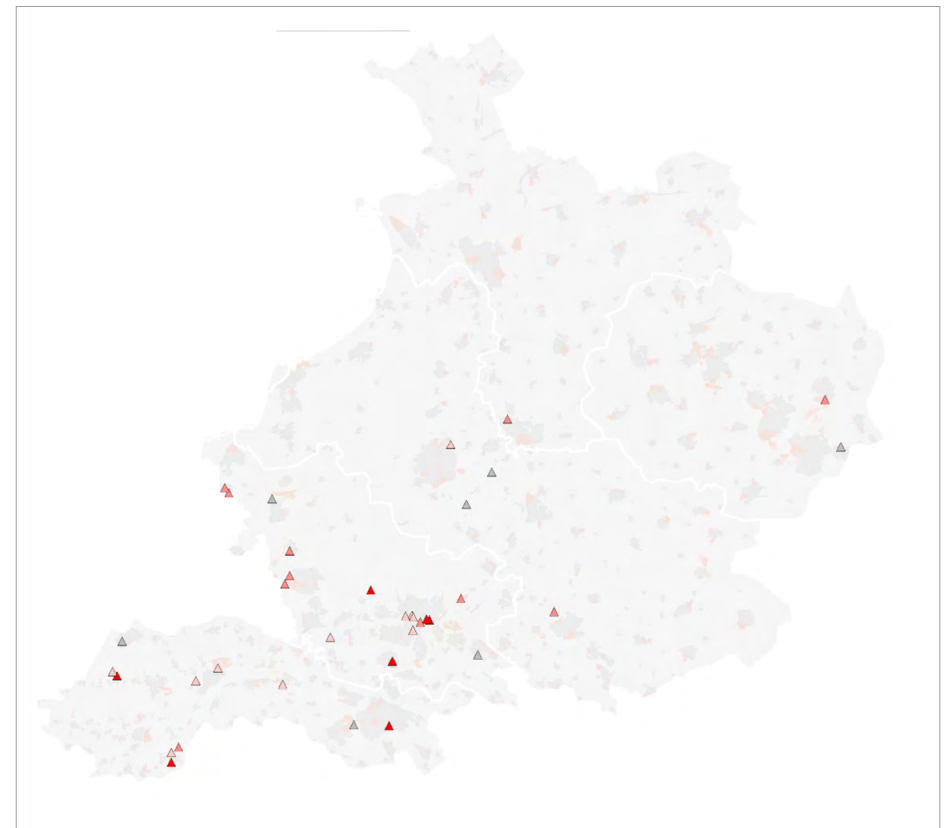
▲ 2023 (7)

□ Districten Oost-Nederland

■ Bedrijventerreinen

■ Bebouwde kommen

■ Buitengebied

Op twee locaties na bevonden de opslaglocaties zich in Gelderland, waarvan iets meer dan de helft (16) in het district Gelderland-Midden. De meeste opslaglocaties lagen in woonkernen (19), gevolgd door bedrijventerreinen (8) en het buitengebied (2). De opslaglocaties waren voornamelijk gevestigd in panden met een woonfunctie volgens de BAG-gebruikersfuncties, dat was negentien keer het geval. De rest van de opslaglocaties (10) bevond zich in panden met een industrie/kantoor functie. Vijftien locaties waren volgens het Kadaster in eigendom van één of meerdere natuurlijke personen. Elf locaties waren in eigendom van een rechtspersoon (bedrijf). Eén locatie was in eigendom van zowel een natuurlijk persoon als rechtspersoon. Van twee locaties is het eigendom niet bekend. Verder blijkt uit de analyse dat het in ieder geval in twaalf gevallen om een gehuurd pand ging. In vijf gevallen was het pand in eigendom.³² Ook blijkt dat meer dan de helft van de opslaglocaties (19) op papier niet leeg stond. Dat wil zeggen dat ten tijde van het aantreffen van de locatie bewoners of één of meerdere bedrijven ingeschreven stonden op het betreffende adres.³³

Opslaglocaties	2020	2021	2022	Eind-totaal
Overijssel	0	2	0	2
IJsselland		1		1
Twente		1		1
Gelderland	11	9	7	27
Noord- en Oost-Gelderland	1	1		2
Gelderland-Midden	5	7	4	16
Gelderland-Zuid	5	1	3	9
Totaal opslaglocaties	11	11	7	29

In de tabel op de volgende pagina staat weergegeven op welke soort drugs de aangetroffen opslaglocaties betrekking hadden. Opvallend is het relatief grote aandeel opslaglocaties ten behoeve van de productie van MDMA (in totaal 11), terwijl het aantal ontdekte MDMA-productielocaties relatief laag is.

32 Om te bepalen of het pand gehuurd of gekocht is, is een vergelijking gemaakt tussen de eigenaar zoals in het Kadaster vermeld, de personen die volgens het BRP op dat adres waren ingeschreven en de KvK-inschrijvingen én eigen(a)ar(en) of bestuurder(s) van deze onderneming(en) op dat adres. In twaalf gevallen is dit niet bekend.

33 Dit is de papieren werkelijkheid. Het kan zijn dat het pand in de praktijk juist wel of niet in gebruik is. Van 10 locaties is onbekend of deze al dan niet leeg stonden. Dit heeft te maken met beperkingen met betrekking tot het zoeken in de BRP. Op negen van deze 10 locaties waren volgens het KvK echter geen bedrijven gevestigd.

Soort drugs	Eindtotaal
Amfetamine en/of methamfetamine & MDMA	9
Amfetamine en/of methamfetamine	7
Amfetamine	6
Onbekend	3
MDMA	2
Amfetamine en/of methamfetamine & cocaïne	1
Amfetamine & GHB	1
Totaal opslaglocaties	29

Bedrijvigheid panden

Op dertien van de 29 adressen stonden ten tijde van het aantreffen van de opslaglocatie bedrijven ingeschreven bij de Kamer van Koophandel (KvK). Het aantal bedrijven dat stond ingeschreven varieert van één tot elf op hetzelfde adres, met op de dertien opslaglocaties in totaal 37 verschillende bedrijven.

Om na te gaan of deze bedrijven mogelijk zijn opgericht om het productieproces te faciliteren (als dekmantel) of ten behoeve van het witwassen van geld, is onderzocht wanneer deze bedrijven zijn opgericht en onder welke Standaard Bedrijfsindeling (SBI) codes³⁴ de bedrijven geregistreerd stonden.

Het aantal bedrijven met de SBI-code '6420 - Financiële holdings' is relatief groot. Een zogenaamde holdingstructuur³⁵ is echter een veel gebruikte bedrijfsstructuur. Deze holding heeft eigenlijk altijd in ieder geval de SBI-code '6420' en daarom komt deze code in verhouding erg veel voor. In werkelijkheid zegt deze code eigenlijk niets over de feitelijke activiteiten van het concern. Naast de code '6420', kwamen ook de SBI-codes '4120 - Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw' en '45112 - Handel in en reparatie van personenauto's en lichte bedrijfsauto's (geen import van nieuwe)' vaker dan twee keer voor (beide drie keer).

De bedrijven zijn opgericht tussen de 8 maanden en de 39 jaar voor ontdekking van de opslaglocatie. 97% van de bedrijven die op de adressen van de opslaglocaties stonden ingeschreven, bestond langer dan één jaar en 41% van de bedrijven bestond langer dan tien jaar. Eén bedrijf was binnen een jaar voor ontdekking van de opslaglocatie opgericht. Dit betrof een bedrijf met de SBI-code '6420 - Financiële holdings'.

Op basis van de analyse is gebleken dat het niet is vast te stellen of en op welke wijze bedrijven als dekmantel zijn gebruikt om de synthetische drugsketen te faciliteren.

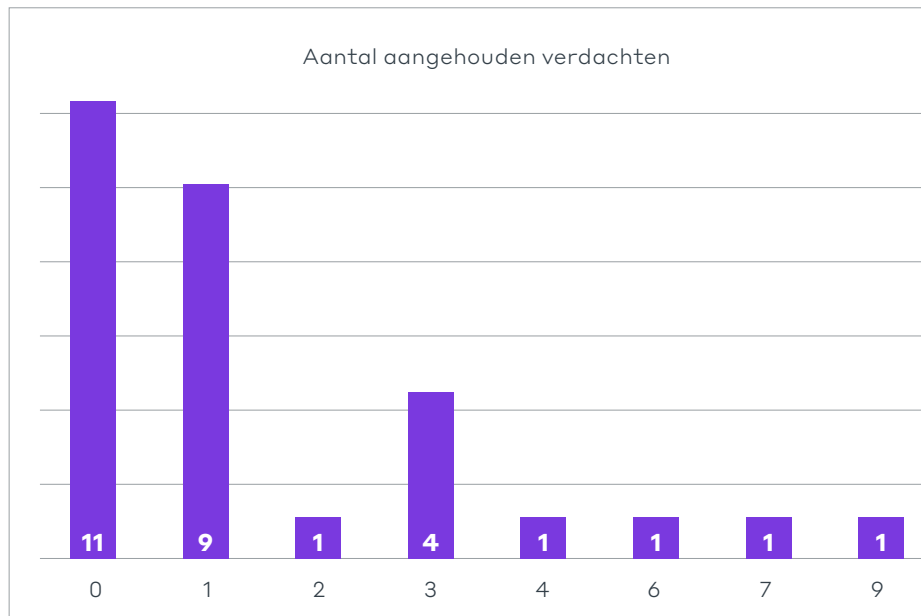
34 Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt 1 of meer SBI-codes. Een SBI-code is een getal van 4 of 5 cijfers en geeft aan wat de activiteit van een onderneming is. KvK stelt de SBI-code vast aan de hand van een beschrijving van wat jouw onderneming doet. Voor elke activiteit van een onderneming krijg je een aparte SBI-code.

35 Waarbij één of meer (zelfstandige) werkmaatschappijen onder het beheer van een moedervennootschap ("de holding") vallen.

Aangehouden verdachten Oost-Nederland

In totaal zijn in relatie tot achttien van de 29 opslaglocaties 49 verdachten aangehouden. Van deze verdachten zijn tien personen ook met betrekking tot een productielocatie aangehouden. Het aantal aanhoudingen per opslaglocatie varieert tussen de één en negen:

Van elf verdachten is bekend dat zij een directe relatie hebben tot de locatie als bewoner (4), huurder (5) of eigenaar (2) van de locatie. Van de overige 38 verdachten is de direct relatie niet van toepassing.

Rollen van verdachten

Aan verdachten worden binnen politiedossiers rollen toegekend op basis van hun rol/positie in onderzoeken waarin ze voorkomen.³⁶ Uit de analyse op alle 49 aanhoudingen volgt dat in totaal 52 rollen zijn aangewezen bij 27 verdachten. Een verdachte kan meerdere rollen vervullen, bijvoorbeeld als kok en transporteur. Dit varieert tussen de één en vier rollen per verdachte. Aan 22 verdachten is geen rol toegekend:

Aantal rollen	1 rol	2 rollen	3 rollen	4 rollen
Aantal verdachten	26	11	9	3

³⁶ Deze rollen zijn gebaseerd op een landelijke scoringsmethodiek van de politie. Een subject kan in meerdere onderzoeken voorkomen en de rol die is toegekend heeft niet per definitie betrekking op de onderzochte casuïstiek. De rol zegt wel iets over de rol die een subject aanneemt binnen de syndrummarkt. Het toekennen van rollen is bovendien niet eenduidig en sterk afhankelijk van de interpretatie van de betrokken medewerker die de rollen in de systemen scoort. Ter illustratie: de rol 'dumper afval' wordt soms toegekend op basis van een DNA-hit op een handschoen die als afval bij de dumplocatie is aangetroffen. De handschoen zou ook heel goed van een persoon zijn geweest die een rol had in het lab (bijv. een kok). Een ander voorbeeld is 'eigenaar lab'; in de meeste gevallen gaat het hier om de eigenaar/bewoner van de locatie waar het lab zich bevond en niet zozeer de persoon die de productielocatie daadwerkelijk beheert.

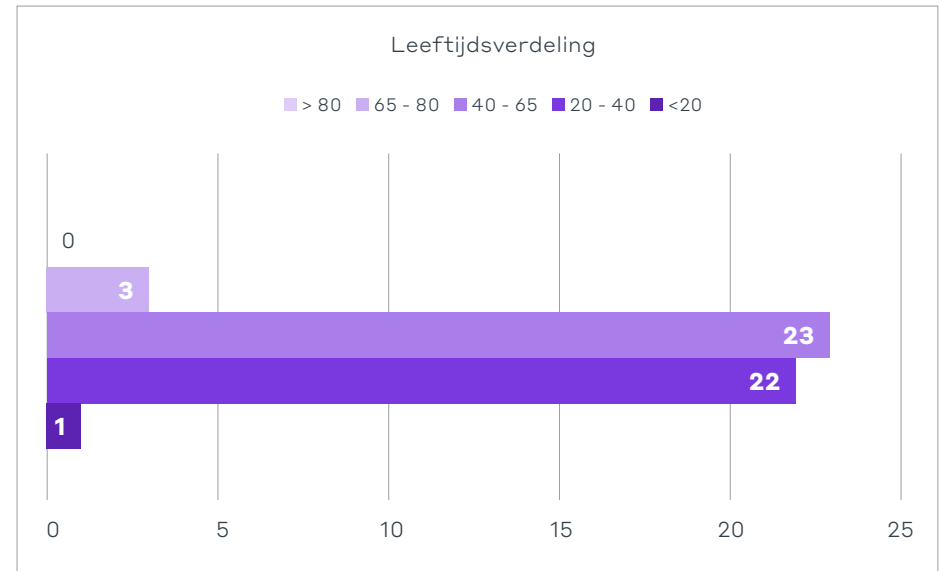

De meeste rollen hebben betrekking op het bezit van chemicaliën, hardware of opslaglocatie en ondersteuning hiervan:

Rol categorie	Aantal keer rol toegekend
Bezit m.b.t. locatie	13
Ondersteuning ³⁷	12
Bezit m.b.t. productie	8
Productie (kok/laborant)	6
Facilitering	3
Transport	3
Opdrachtgeving / organisatie	3
Handel	2
Bewoner	2

Leeftijd en geslacht verdachten

Van het totaal aantal verdachten is het merendeel man, namelijk 92% (45) ten opzichte van 8% vrouw (4). De gemiddelde leeftijd is 42 jaar. 25% van de verdachten heeft een leeftijd tussen dertig en veertig jaar en 50% van de verdachten heeft een leeftijd tussen dertig en 65 jaar. De jongste verdachte had een leeftijd van 19 jaar en de oudste een leeftijd van 78 jaar.

Nationaliteit

In de tabel op de volgende pagina is weergegeven welke nationaliteiten de verdachten hebben. De meerderheid (40) van de aangehouden verdachten heeft de Nederlandse nationaliteit. Tien personen hebben naast de Nederlandse nog een tweede nationaliteit. De verdachten zonder Nederlandse nationaliteit, komen uit Bulgarije, Duitsland, Mexico, Portugal, Polen en Marokko.

³⁷ Onder de rol ondersteuning vallen volgens de landelijke scoringsmethodiek van de politie verschillende sub-rollen, zoals eigenaar/financier van (pre-)precursoren/chemicaliën, investeerder, loopjongen, opbouwer en stasher.

Nationaliteit		Aantal
Nederlandse		30
Nederlandse	Marokkaanse	7
Mexicaanse		3
Nederlandse	Turkse	2
Marokkaanse		2
Nederlandse	Chinese	1
Poolse		1
Portugese		1
Bulgaarse		1
Duitse		1

Woonplaats

Van 43 verdachten is bekend wat de afstand is van diens inschrijf-adres tot de opslaglocatie. 25% van de verdachten woont binnen een straal van 3 kilometer van de opslaglocatie, wat op basis van de dossierstudies onder andere kan worden verklaard vanwege de relatie tot de locatie als bewoner/eigenaar.

Antecedenten³⁸

Uit de analyse blijkt dat meer dan de helft van de aangehouden verdachten (28) met betrekking tot de opslaglocaties justitiële documentatie heeft. Er is gekeken naar alle strafbare feiten die op zijn of haar strafblad staan. Die feiten zijn ingedeeld in de volgende categorieën: opium, milieu, vermogen, wet wapen en munitie (WWM), geweld, verkeer en overig.³⁹ Vervolgens is gekeken of de verdachten scoren op één van deze categorieën.⁴⁰ In totaal is 87 keer gescoord op de verschillen categorieën, waarvan de meeste vallen onder de categorieën vermogen (17), overig (17) en opium (16). Het merendeel van de verdachten met antecedenten, scoort op meer dan één incidentcategorie.

Incidentcategorie	
Vermogen	17
Overig	17
Opium	16
Verkeer	14
Geweld	12
WWM	7
Milieu	4
Totaal	87

38 Onherroepelijke veroordelingen.

39 Dit kunnen allerlei delicten zijn. Bijvoorbeeld brandstichting of vernieling.

40 Een verdachte kan meerdere veroordelingen op een vermogensdelict hebben, maar scoort dan 1x op de categorie vermogen. Dat wil zeggen dat het antecedenten heeft op vermogen, maar niet over het aantal antecedenten.

KvK-inschrijvingen

In totaal hadden elf van de aangehouden verdachten ten tijde van het aantreffen van de opslaglocatie één of meerdere KvK-inschrijvingen op naam staan. Het gaat hierbij dus niet om de KvK-inschrijvingen op het adres van de opslaglocatie. De overige verdachten hadden geen KvK-inschrijving op naam staan.

Van de elf verdachten waarvan wel een KvK-inschrijving bekend was, hadden acht verdachten één inschrijving en drie verdachten drie inschrijvingen. In totaal zijn dit zeventien bedrijven. Het is hierbij opgevallen dat één verdachte een maand voor de ontdekking van een opslaglocatie, een bedrijf heeft ingeschreven in de KvK. Dit betrof een autobedrijf. Daarnaast hadden vier verdachten een bedrijf ingeschreven in de KvK ná ontdekking van de opslaglocatie.

De inschrijvingen zijn gebonden aan een SBI-code. Het komt voor dat een bedrijf onder meerdere SBI-codes staat ingeschreven. Met betrekking tot de zeventien bedrijven zijn in totaal 34 SBI's geregistreerd. Bij twee bedrijven zijn meerdere SBI-codes vermeld met betrekking tot groot- en detailhandel. Eén verdachte is eigenaar van een las- en constructiebedrijf en blijkt uit onderzoek de bezitter van hardware. Gekeken naar de aantallen, bestaat geen opvallend verband of correlatie van bedrijven in deze fase. De volgende SBI-categorieën komen voor:

SBI-categorie	Aantal
46 - Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)	5
47 - Detailhandel (niet in auto's)	4
43 - Gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw	3
52 - Opslag en dienstverlening voor vervoer	3
78 - Arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer	3
41 - Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw en projectontwikkeling	3
25 - Vervaardiging van producten van metaal (geen machines en apparaten)	1
32 - Vervaardiging van overige goederen	1
33 - Reparatie en installatie van machines en apparaten	1
49 - Vervoer over land	1
56 - Eet- en drinkgelegenheden	1
66 - Overige financiële dienstverlening	1
70 - Holdings (geen financiële)	1
71 - Architecten, ingenieurs en technisch ontwerp en advies; keuring en controle	1
85 - Onderwijs	1
88 - Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting	1
90 - Kunst	1
93 - Sport en recreatie	1
94 - Levensbeschouwelijke en politieke organisaties, belangen- en ideële organisaties, hobbyclubs	1

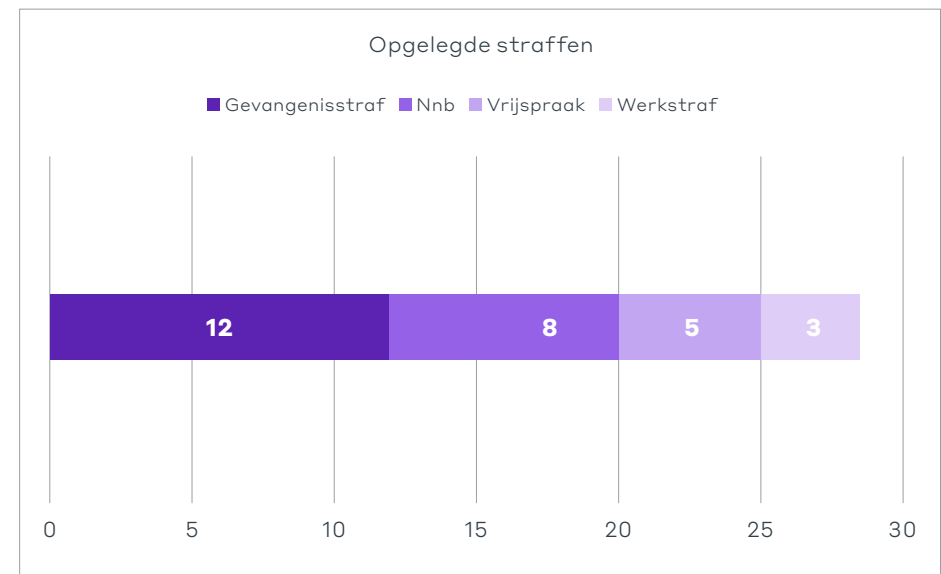
Opvolging Openbaar Ministerie

Er is gekeken naar hoe de 49 aanhoudingen zijn opgevolgd. In de meeste gevallen zijn verdachten van opslaglocaties door het OM gedagvaard (28). Daarnaast zijn twintig zaken niet vervolgd (sepots), bij het merendeel (15) vanwege onvoldoende bewijs, en is één geval nog niet beoordeeld.

Afdoening OM	Aantal
Dagvaarden	28
Nog niet beoordeeld (nbn)	1
Sepot 01 (ten onrechte als verdachte aangemerkt)	1
Sepot 02 (onvoldoende bewijs)	15
Sepot 03 (niet ontvankelijk)	1
Sepot 53 (gezondheidstoestand)	1
Sepot 58 (corporatie wordt vervolgd)	2
Eindtotaal	49

Opgelegde straffen

Van de 28 dagvaardingen, zijn twintig uitspraken in eerste aanleg bekend: er zijn vijftien straffen opgelegd en in vijf gevallen is sprake van vrijspraak. Alle opgelegde straffen zijn onvoorwaardelijk en variëren van zestig uur taakstraf tot vijf jaar gevangenisstraf.^{41 42} Gemiddeld genomen is een gevangenisstraf opgelegd van drie jaar. Daarnaast is in drie gevallen een werk- of taakstraf opgelegd. De overige acht dagvaardingen zijn nog niet (inhoudelijk) beoordeeld (nbn).

41 Hierbij gaat het om vonnissen in eerste aanleg, waardoor niet in alle gevallen het om een onherroepelijke veroordeling gaat. Eventuele ingestelde appellen (hoger beroep) zijn niet meegenomen.

42 De opgelegde straf ziet altijd op het gehele pakket aan feiten waarvoor de verdachte op zitting staan. Het kan dus voorkomen dat de genoemde straf is opgelegd voor zowel de betrokkenheid bij de opslaglocatie, maar ook bijvoorbeeld voor een woninginbraak of het voorhanden hebben van een wapen. Er wordt nooit een onderscheid per feit gemaakt.

FASE 4: Productie

De fase 'productie' gaat over het daadwerkelijk produceren van de drugs, waarmee gestart wordt op het moment dat de chemicaliën, grondstoffen en hardware binnen zijn en de productielocatie is ingericht. De synthetische drugsmarkt werkt 'vraaggestuurd', waarbij in principe alleen wordt geproduceerd als er een concrete vraag of opdracht ligt. Een opdracht kan aan verschillende samenwerkingsverbanden worden uitbesteed waarbij ieder CSV een deel van de vraag produceert.

Het productieproces

Het productieproces bestaat uit een aantal fasen: de conversie, synthese en kristallisatie. Bij de conversiestap worden de pre-precursor omgezet naar een precursor en vervolgens wordt de drugs chemisch vervaardigd (synthese). Iedere synthetische drug komt in de vorm van basische olie uit het syntheseproces, waarna de kristallisatiestap ('het verzouten') plaatsvindt. Voor MDMA (soms amfetamine) komt hier in veel gevallen de fase van tableetteren bij, waarbij de drugs tot pillen

Soort productielocatie	Reductieve aminering (MDMA)	Leuckart-methode (amfetamine)	Reductieve aminering hoge druk methode (methamfetamine)
1. Conversielocatie	Conversie preprecursor naar PMK	Conversie preprecursor naar BMK	Conversie preprecursor naar BMK
2. Syntheselocatie	<ul style="list-style-type: none"> • Synthetiseren • Reductie • Destillatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Synthetiseren • Wassen • Scheiden • Destillatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Synthetiseren • Reductie • Destillatie • Scheiden d,l-methamfetamine
3. Kristallisatielocatie	<ul style="list-style-type: none"> • Kristallisatie • Filtratie • Drogen • Vergruizen • Mixen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kristallisatie • Versnijden 	<ul style="list-style-type: none"> • Kristallisatie • Her-kristallisatie (pegels crystal methamfetamine) • Drogen • Verpakken
4. Tabletteerlocatie	<ul style="list-style-type: none"> • Tableetteren • Verpakken 		

worden gedrukt. De verschillende fasen kunnen op verschillende locaties worden uitgevoerd. Het scheiden van de productieonderdelen is volgens één van de experts een landelijke ontwikkeling, omdat hiermee de kans op ontdekking wordt verspreid. In de ontdekte productielocaties in Oost-Nederland zijn echter in de meeste gevallen (en in toenemende mate) meerdere fasen van het productieproces uitgevoerd. In enkele gevallen vonden alle productiefasen op één locatie plaats (zie ook bladzijde 51).

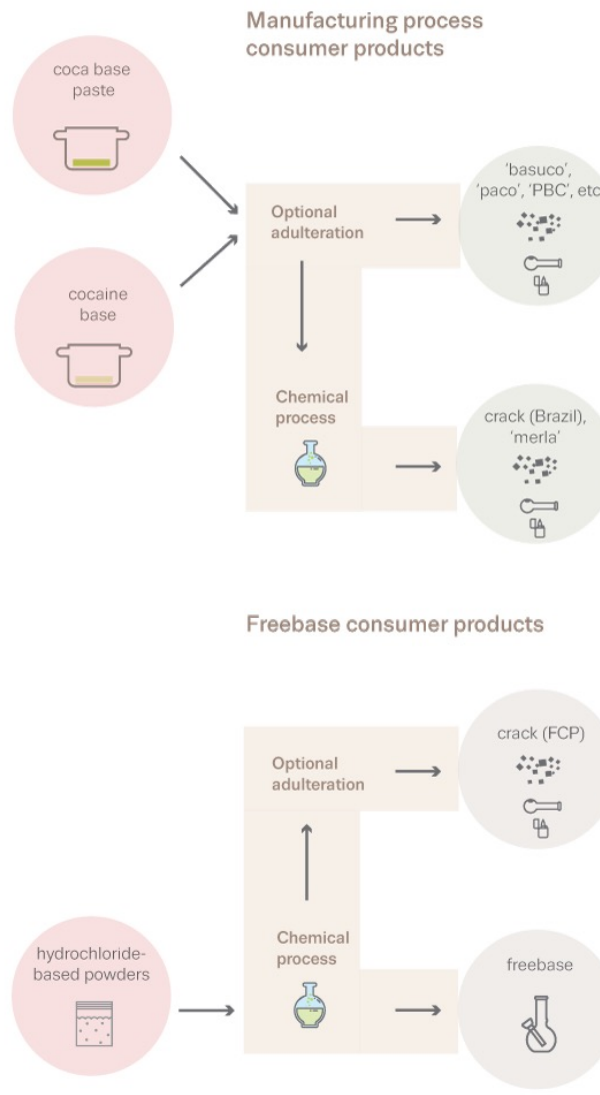
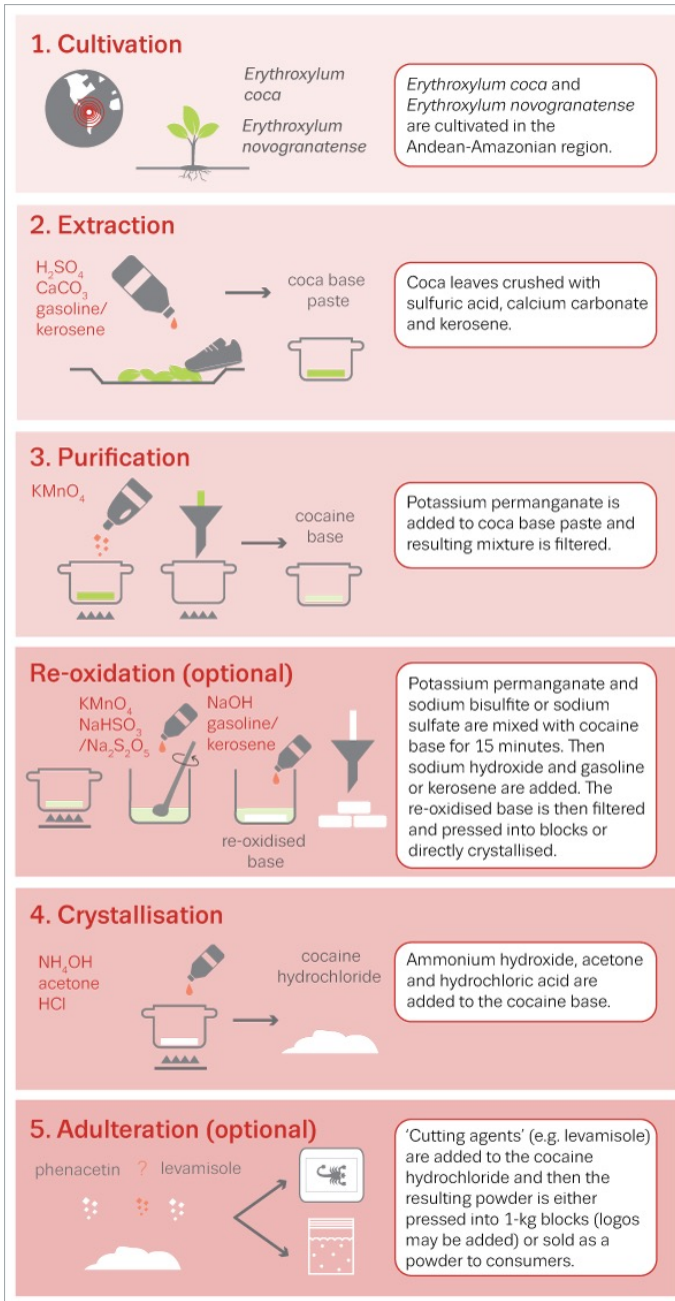
In de tabel op de vorige pagina wordt een overzicht gegeven van de verschillende meest voorkomende methoden voor het maken van amfetamine, MDMA en methamfetamine.⁴³ Het productie- en bewerkingsproces van cocaïne ziet er anders uit. Om het ontdekkingsrisico te minimaliseren wordt cocaïne die geproduceerd is in Zuid-Amerikaanse landen, steeds vaker ingewassen in dragermateriaal. Dit kan in legio materialen. Bekende voorbeelden zijn shampooflessen, levensmiddelen of kleding. Hierbij worden chemische stoffen toegevoegd om de cocaïne te camoufleren. De methoden die worden gebruikt om cocaïne in te wassen worden steeds verfijnder, wat bij verscheping het risico op ontdekking verkleint. In een cocaïnewaterij in Nederland wordt de cocaïne vervolgens uit het dragermateriaal gewassen met behulp van oplosmiddelen. Deze cocaïne wordt vervolgens weer verder bewerkt en verhandeld. Dat levert (transport)voordeel op.⁴⁴ Het in- en uitwassen van de cocaïne is met elkaar verbonden. Dat wil zeggen

dat diegene die de cocaïne uitwast, exact moet weten op welke wijze de drugs zijn ingewassen (denk hierbij aan de verhouding van chemicaliën). Dit wordt ook wel de “sleutel” genoemd. In cocaïnewaterijen in Nederland wordt vaak betrokkenheid van Zuid-Amerikanen gezien. Een expert noemt het zeer aannemelijk dat de personen die hier op productielocaties worden aangetroffen, ook degene zijn die de cocaïne in het bronland hebben ingewassen.

43 Afkomstig uit het onderzoek Heinen, R. (2019). Indicatoren drugslabs: een onderzoek naar de indicatoren van productielocaties voor synthetische drugs in Oost-Nederland. Tabel is aangevuld door een expert van de Landelijke Faciliteit Ontmantelen (LFO).

44 Zie ook: [Mick van Wely vrees Colombiaanse en Mexicaanse toestanden | NPO Radio 1\[1107804836\]](#)

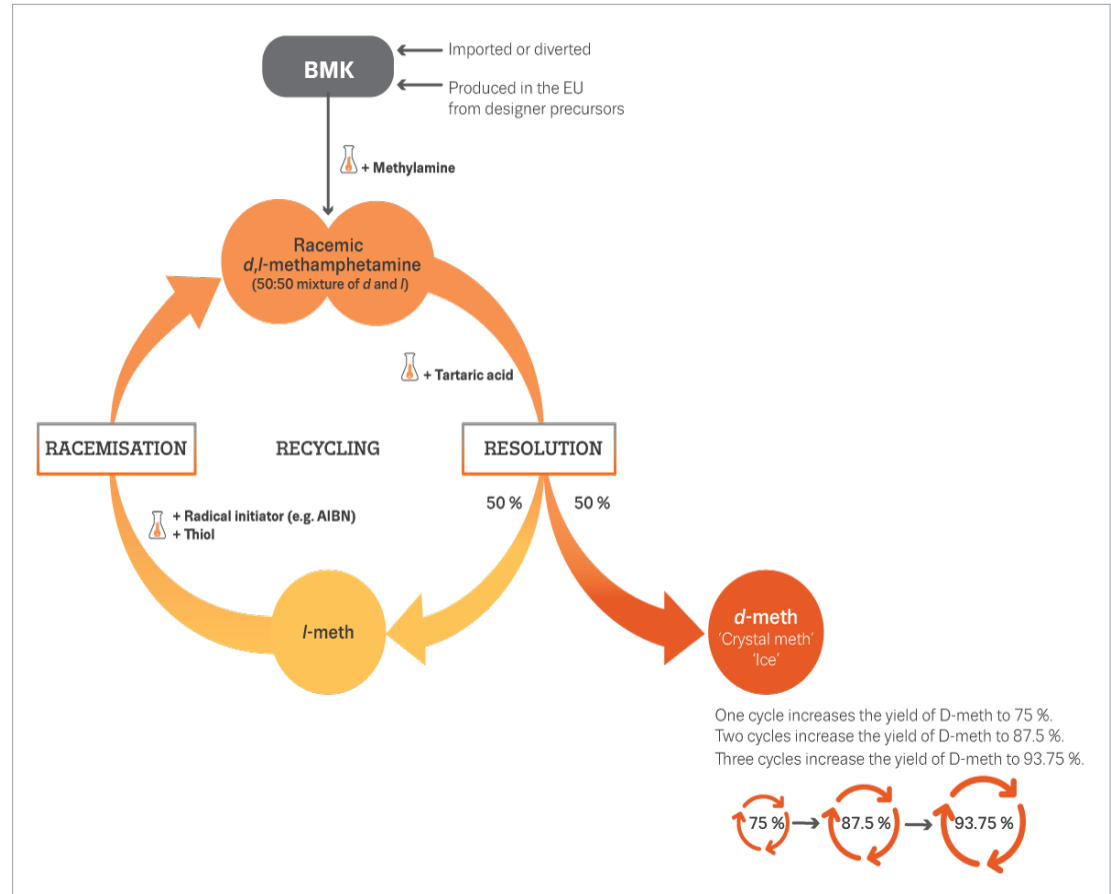

Het cocaïne-productieproces en de verschillende (tussen)producten zijn in de afbeelding ter illustratie weergegeven.⁴⁵

45 Coca and cocaine production | www.emcdda.europa.eu

Methamfetamine kan vanuit twee grondstoffen vervaardigd worden: BMK en (pseudo-)efedrine. Het gebruik van (pseudo-)efedrine levert 100% zogeheten d-methamfetamine op. Dit is de potente vorm van methamfetamine. Wanneer BMK als grondstof gebruikt wordt, die velen malen goedkoper is, levert dat naast 50% d-methamfetamine ook 50% l-methamfetamine op. Die laatste vorm is minder potent en werd gezien als afval. De Zuid-Amerikanen hebben echter een methode ontdekt waarmee de l-methamfetamine deels omgezet kan worden naar d-methamfetamine (zie afbeelding hiernaast). Dit wordt de Mexicaanse methode genoemd. De Zuid-Amerikanen hebben deze kennis overgebracht en inmiddels zijn de koks in Nederland zelf in staat deze productiemethode toe te passen. Hoewel er nog steeds Zuid-Amerikanen worden aangetroffen op Nederlandse productielocaties, zijn er ook productielocaties opgerold waar deze methode werd toegepast en waar enkel Nederlandse koks aan het werk waren.^{46 47}

46 EU Drug Market: Methamphetamine – In-depth analysis by the EMCDDA and Europol. 6 mei 2022

47 Drugswebinar 2023 Politie-eenheid Zeeland-West-Brabant.

Ontwikkelingen in het productieproces

De syndrumarkt is volgens experts fluïde en flexibel: productielocaties worden (gelijktijdig) door meerdere CSV's gebruikt, koks en hardware worden onderling uitgeleend en op een productielocatie worden meerdere soorten drugs geproduceerd.⁴⁸ Een expert van de LFO gaf bovendien aan dat producenten sinds enkele jaren door ontwikkelingen in het productieproces, korter bezig zijn en minder afval produceren. Verder zijn ten aanzien van het productieproces door de jaren heen echter weinig grote veranderingen te zien. Wel worden de criminelen innovatiever en wordt de productie steeds professioneler. Er zijn bijvoorbeeld geluiden dat al rijdend wordt geproduceerd en locaties worden vernieuwd. Zo ziet de Landelijke Eenheid dat in productielocaties tegenwoordig filters van hennepafzuigsystemen worden gebruikt. Het is echter afhankelijk van de professionaliteit of überhaupt afzuiginstallaties aanwezig zijn. Er zijn gevallen bekend waarbij de afzuiging niet goed geregeld was en doden zijn gevallen door bijvoorbeeld koolmonoxidevergiftiging.⁴⁹

Duur van ingebruikname productielocatie

In sommige gevallen kan op basis van hetgeen bij ontdekking wordt aangetroffen (aan bijvoorbeeld verpakkingsmateriaal, lege gasfles en afval) een grove en minimale schatting worden gemaakt van hoeveel en hoe lang is geproduceerd. Een duidelijk beeld van de duur van ingebruikname van een productielocatie bestaat echter niet. De

meeste locaties worden vermoedelijk voor een relatief korte periode gebruikt om het risico op ontdekking te minimaliseren. Een expert van de Landelijke Eenheid zei hierover: “ze doen één of twee ‘draaien’ en dan wordt het lab alweer verplaatst. Dat kan dus één of twee weekenden zijn, bijna nooit langer dan een maand in verband met het risico op ontdekking.” Er zijn echter ook locaties die maanden in gebruik zijn. Verder komt het regelmatig voor dat eenzelfde locatie op een later moment opnieuw wordt gebruikt. Zo wordt landelijk gezien dat locaties op industrieterreinen structureel terugkomen, maar dat kunnen ook andere locaties zijn.

“Een aantal van de productielocaties wordt vaker gebruikt. Dat zijn met name de locaties die wat ouder zijn en wat afgelegen liggen. Niet alleen in het buitengebied, maar ook in een oude loods in de bebouwde kom. Het zijn wel panden die al langere tijd in eigendom zijn van dezelfde persoon. Soms zijn het locaties waar in het verleden een hennepkwekerij heeft gezeten en op een later moment een drugslab.”

Expert van de politie

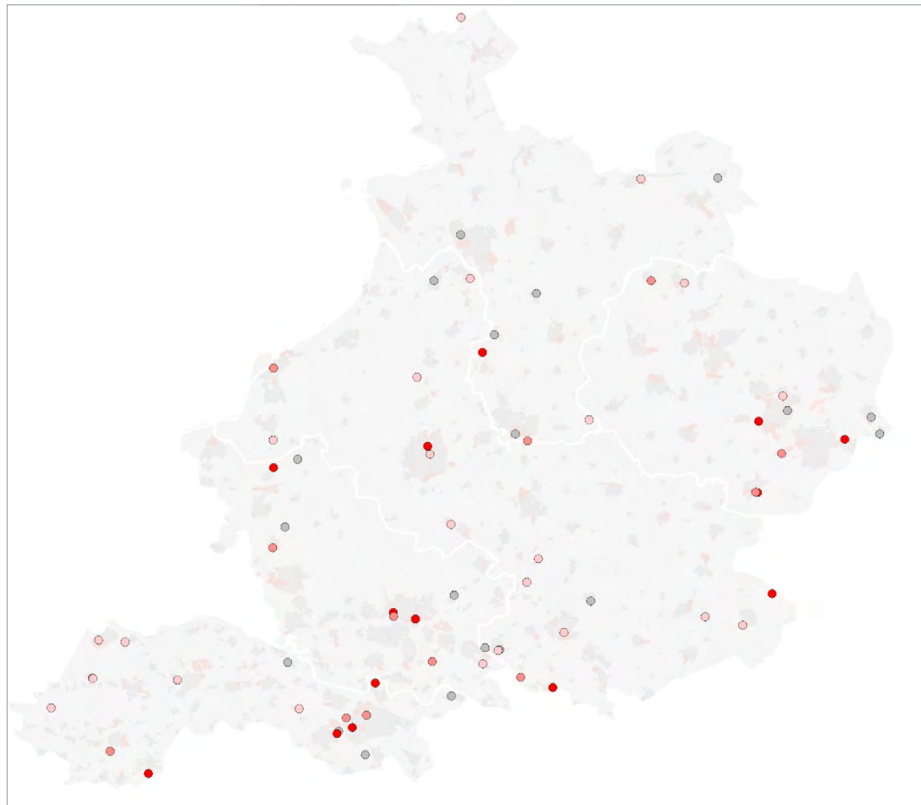
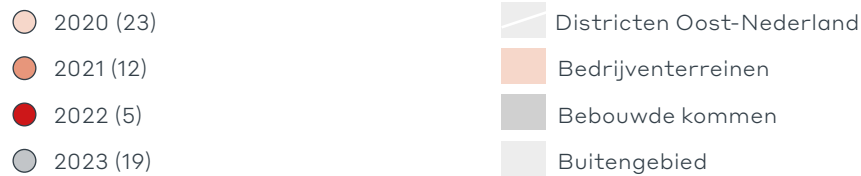

48 Dit is ook terug te lezen in het artikel van RTV-Oost naar aanleiding van onderzoek Elrits: [Uniek inkijkje werkwijze drugsbende: gedeelde labs en aardappelzetmeel - RTV Oost](#)

49 <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2593171/mannen-bij-drugslab-kaatsheuvel-overleden-door-inademen-van-koolmonoxide>

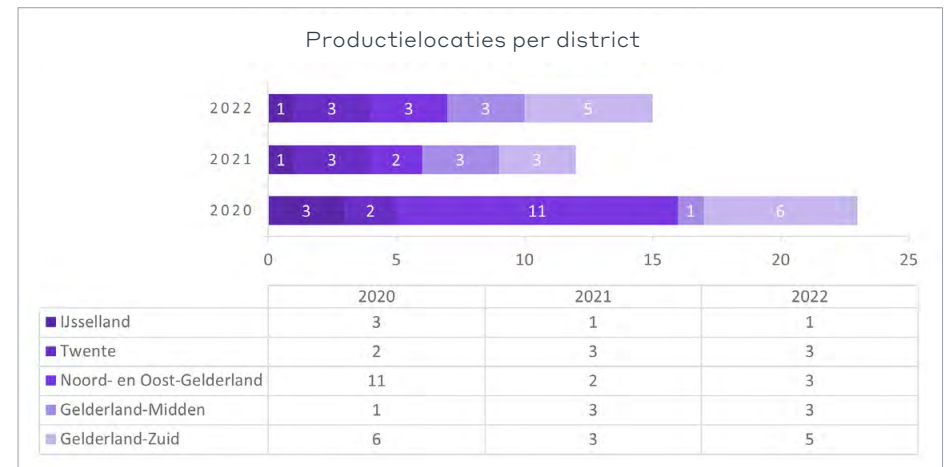

Productielocaties 2020 - 2022 (50) en 2023

Aangetroffen productielocaties Oost-Nederland

In de onderzoeksperiode (2020 t/m 2022) zijn in totaal vijftig productielocaties ontdekt. Hiervan waren negentien locaties in bedrijf ten tijde van het aantreffen. Waar in het jaar 2020 nog 23 locaties zijn aangetroffen, waren dat er in de twee jaar die volgden respectievelijk twaalf en vijftien. Een mogelijke verklaring voor de grotere hoeveelheid productielocaties die is ontdekt in 2020 is de informatie die vrijkwam door de kraak van EncroChat.⁵⁰ In de provincie Gelderland zijn in de onderzoeksperiode aanzienlijk meer productielocaties aangetroffen dan in de provincie Overijssel, namelijk 37 (74%) tegenover dertien (26%) productielocaties. In de onderstaande tabel staat het aantal locaties per district weergegeven.

50 Encrochat was een applicatie waarmee versleutelde berichten konden worden verstuurd.

Aanleiding tot ontdekking

De meeste productielocaties zijn aan het licht gekomen door een proces verbaal van het TCI (Team Criminele Inlichtingen) (22%), gevolgd door meldingen bij Meld Misdad Anoniem (MMA) (14%). In andere gevallen zijn productielocaties in beeld gekomen door bijvoorbeeld meldingen van burgers, bedrijven of verhuurders, een brand in een woning, een ander onderzoek, een signaal van de wijkagent, bij een verkeerscontrole of via een ANPR-hit waarbij de politie door het volgen van een auto uit is gekomen bij een productielocatie.

Verder blijkt dat negen van de ontdekte productielocaties (18%) eerder (tot één jaar voor ontdekking) voorkwamen in het politiesysteem, bijvoorbeeld naar aanleiding van eerdere MMA's, klachten en meldingen bij politie of andere vormen van drugscriminaliteit.

Van de zeventien locaties die vallen onder toezicht van de Omgevingsdiensten, is van vijf bedrijven bekend dat deze in het jaar voor ontdekking zijn gecontroleerd. Over geen van de zeventien locaties waren bij de Omgevingsdiensten klachten binnengekomen voor de ontdekking.

Soort productielocaties

In Oost-Nederland zijn vooral productielocaties aangetroffen waarin meerdere fasen van het productieproces worden uitgevoerd (34) (zie tabel hiernaast). Dit aantal is in de regio bovendien verhoudingsgewijs toegenomen: van 61% in 2020 (of 70% wanneer cocaïnewaterijen niet worden meegeteld) naar 80% in 2022.

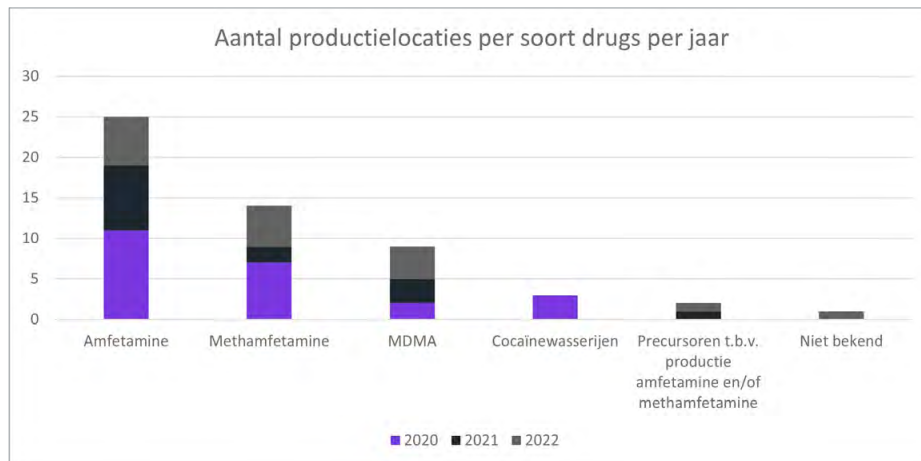
Soort productielocatie	Aantal (2020-2023)
Productielocatie waarin meerdere fasen van productieproces worden uitgevoerd:	34
• Conversie + synthese	18
• Synthese + kristallisatie	10
• Kristallisatie + tabletteren/verpakken	2
• Conversie + synthese + kristallisatie	3
• Conversie + synthese + kristallisatie + tabletteren	1
Kristallisatielab	6
Cocaïnewaterij	3
Tabletteeilocatie	3
Conversielab	2
Syntheselab	1
Onbekend	1
Totaal	50

Type drugs

Op één locatie kunnen meerdere soorten drugs worden vervaardigd, ook wel een combinatielab genoemd. *“De synthese is hetzelfde, dus soms wordt het ene weekend amfetamine geproduceerd en het andere weekend methamfetamine”*, aldus één van de experts van de Landelijke Eenheid. In de tabel hiernaast staat weergegeven op welke drugs de productielocaties betrekking hadden.⁵¹

Amfetamine

In Oost-Nederland worden het vaakst productielocaties aangetroffen waar amfetamine wordt vervaardigd (25 van de 50 productielocaties). In twee gevallen was dit in combinatie met GHB of MDMA. Ook zijn drie locaties ontdekt waarbij de precursor BMK

Soort drugs	Aantal (2020–2022)
Amfetamine	25
<ul style="list-style-type: none"> Mono amfetamine 	23
<ul style="list-style-type: none"> In combinatie met GHB 	1
<ul style="list-style-type: none"> In combinatie met MDMA 	1
Methamfetamine	14
<ul style="list-style-type: none"> Mono methamfetamine 	11
<ul style="list-style-type: none"> In combinatie met GHB 	1
<ul style="list-style-type: none"> In combinatie met MDMA 	2
MDMA	9
<ul style="list-style-type: none"> Mono MDMA 	4
<ul style="list-style-type: none"> In combinatie met amfetamine 	1
<ul style="list-style-type: none"> In combinatie met methamfetamine 	2
<ul style="list-style-type: none"> In combinatie met precursor BMK t.b.v. productie amfetamine en/of methamfetamine 	2
Cocaïne	3
Precursoren t.b.v. productie (meth)amfetamine en/of MDMA	3
<ul style="list-style-type: none"> Precursor BMK t.b.v. amfetamine en/of methamfetamine 	1
<ul style="list-style-type: none"> Precursor BMK t.b.v. amfetamine en/of methamfetamine in combinatie met PMK t.b.v. MDMA 	2
Niet bekend	1

51 Het totaal komt boven de 50 productielocaties uit omdat op één productielocatie meerdere soorten drugs kunnen worden vervaardigd.

is aangetroffen, ten behoeve van de productie van amfetamine en/of methamfetamine. Dit komt overeen met het landelijke beeld.⁵² Volgens een expert van de LFO komt bij dit productieproces veel stank vrij, wat de kans op ontdekking vergroot. Ook levert het veel afval op wat elders opgeslagen moet worden (indien de locatie niet groot genoeg is) of moet worden gedumpt. Het veelvuldig af- en aanrijden kan daarbij worden opgemerkt door omstanders, waardoor locaties mogelijk eerder ontdekt worden.

Methamfetamine

Kijkend naar methamfetamine geldt dat naast de hiervoor genoemde drie locaties, nog veertien andere productielocaties zijn aangetroffen waar deze drug werd vervaardigd. Op drie van deze locaties werd ook GHB of MDMA geproduceerd. Methamfetamine is na amfetamine dan ook het type drugs waarvan in Oost-Nederland de meeste productielocaties zijn aangetroffen. Opvallend is dat voor methamfetamine geldt dat de productie, op één uitzondering na, op productielocaties plaatsvond waar meerdere fasen van het productieproces werden uitgevoerd. De productie van amfetamine en MDMA vonden daarentegen in veel gevallen op productielocaties plaats waar slechts één fase van het productieproces uitgevoerd werd en dus sprake was van het scheiden van productiestappen.

MDMA

In vergelijking met amfetamine en methamfetamine worden in Oost-Nederland relatief weinig MDMA-productielocaties aangetroffen. In totaal zijn negen locaties aangetroffen in de onderzoeksperiode: vier locaties waar alleen MDMA werd geproduceerd en vijf locaties waar naast MDMA ook amfetamine en/of methamfetamine werd vervaardigd.

Met betrekking tot de productie van XTC-pillen (voornamelijk MDMA) kwam in de interviews naar voren dat het beeld van het type locatie waar de pillen uiteindelijk gedrukt worden bij de experts niet eenduidig is. Enerzijds is de opvatting dat de locaties zeer divers zijn en worden aangetroffen in ruimtes uiteenlopend van kippenschuren tot aan plekken onder een keukentrap in een reguliere woning. Anderzijds is aangegeven dat deze bijna altijd in woningen zitten. Ook zijn er materiedeskundigen die aangaven het type locatie niet goed in beeld te hebben, onder andere door het snelle verplaatsen van de locaties en de afschermingsmiddelen die worden gebruikt.

Twee van de vier locaties waar in Oost-Nederland het tableteren van MDMA plaatsvond, bevonden zich in schuren bij een woning in een woonkern. Het ging hierbij niet om rijtjeswoningen. De andere twee locaties bevonden zich in een loods in het buitengebied en in een garage/schuur (in hetzelfde object ook een kantoor) op een bedrijventerrein. Op drie van de vier locaties vond enkel het tableteren plaats, in één geval was sprake van een productielocatie waar ook andere fasen van het productieproces

52 Nationaal overzicht drugslocaties 2022. Politie.

werden uitgevoerd. Dit komt overeen met het beeld dat hierover bij de experts bestaat: de tabletteermachine staat meestal op een andere locatie dan waar de MDMA-olie/-kristallen geproduceerd worden.

Cocaïnewasserijen

Hoewel volgens experts landelijk in toenemende mate cocaïnewasserijen zijn aangetroffen, wordt deze tendens in Oost-Nederland nog niet gezien: binnen de onderzoeksperiode zijn in het jaar 2020 drie wasserijen ontdekt. Twee van deze locaties bevonden zich in het buitengebied, de derde in een woonkern. De panden stonden op papier niet leeg. In 2023 is daarnaast één (grote) wasserij aangetroffen.⁵³

Kenmerken locaties en panden

Tijdens de interviews is benoemd dat productielocaties op diverse locaties worden gevestigd: zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied en op bedrijventerreinen. Ze zitten in kelders, woningen, loodsen, boerenbedrijven, schuurtjes, garageboxen en in bedrijfsverzamelgebouwen. “*Waar ruimte is, daar zitten ze*”, gaf een expert van de Landelijke Eenheid aan. Er lijkt wel een voorkeur te zijn voor afgelegen locaties met weinig (sociale) controle die nog goed toegankelijk zijn. Uit de dossierstudie blijkt inderdaad dat verschillende typen panden zijn gebruikt. In negen dossiers zijn bijzonderheden met betrekking tot de nutsvoorzieningen van de panden opgemerkt. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om aangelegde krachtstroomaansluitingen en watervoorzieningen.

In de tabel op de volgende pagina is weergegeven in wat voor soort gebieden en op welk type perceel de ontdekte productielocaties in Oost-Nederland gevestigd waren. Ook staat voor de percelen met een bedrijfsmatig gebruiksdoel opgenomen welke BAG-gebruikersfuncties aan de panden toegekend zijn. Voor de percelen met de gebruiksdoelen ‘agrarisch’ en ‘wonen’ geldt dat hieraan de BAG-gebruikersfunctie ‘woonfunctie’ gekoppeld is.

53 Het jaar 2023 valt buiten de onderzoeksperiode en deze locatie is om die reden niet meegenomen in de analyse.

Type perceel met gebruikersfunctie volgens BAG	Soort gebied			
	Bedrijventerrein	Buitengebied	Woonkern	Eindtotaal
Agrarisch (woonfunctie)		6		6
Bedrijfsmatig	10	7	2	19
• Bijeenkomstfunctie		2		2
• Industrie/kantoor	9		1	10
• Winkelfunctie	1		1	2
• Woonfunctie		5		5
Wonen	6	3	16	25
Eindtotaal	16	16	18	50

Uit de bovenstaande tabel is af te leiden dat bijna driekwart van de productielocaties (36) zich in panden met een woonfunctie bevond. Een kleiner gedeelte bevond zich in panden met een industrie-/kantoorfunctie (10), bijeenkomstfunctie⁵⁴ (2) en winkelfunctie (2).

Buitengebied, bedrijventerreinen en woonkernen

Uit de analyse blijkt dat de aangetroffen productielocaties ongeveer gelijk verdeeld zijn over woonkernen (18), bedrijventerreinen (16) en het buitengebied (16).⁵⁵ In alle drie de gebieden zijn verschillende soorten drugs geproduceerd en werden, zoals in de tabel op de volgende pagi-

na is te zien, verschillende fasen van het productieproces uitgevoerd. In vergelijking met de productielocaties in het buitengebied en in woonkernen, vond op de productielocaties op bedrijventerreinen vaak de conversie van drugs plaats (veelal in combinatie met de synthese van drugs). Dit was bij 75% van de productielocaties op bedrijventerreinen het geval, tegenover 25% van de productielocaties in het buitengebied en 44% van de productielocaties in woonkernen.

54 Het ging in deze dossiers om productielocaties in een restaurant en een verenigingsgebouw.

55 Woonkernen zijn gebieden die binnen de bebouwde kom vallen, om dit te bepalen is de Basisregistratie Topografie (BRT) gebruikt. Met betrekking tot bedrijventerreinen is de data van het Integraal Bedrijventerreinen Informatie Systeem (IBIS) gehanteerd. Alle gebieden die buiten woonkernen en bedrijventerreinen vallen zijn aangemerkt als buitengebied.

Soort gebied en soort productielocatie	Bedrijventerrein	Buitengebied	Woonkern	Eindtotaal
Conversie	2			2
Conversie + Synthese	8	3	7	18
Conversie + Synthese + Kristallisatie	1	1	1	3
Conversie + Synthese + Kristallisatie + Tabletteren	1			1
Synthese		1		1
Synthese + Kristallisatie	3	6	1	10
Kristallisatie	1	1	4	6
Kristallisatie + Tabletteren of verpakken			2	2
Tabletteren		1	2	3
Cocaïnewasserij		2	1	3
Niet bekend		1		1
Eindtotaal	16	16	18	50

Tijdens de interviews is benoemd dat productielocaties van drugs in rijtjeshuizen zeer zelden voorkomen en wanneer dit wel het geval is, het voornamelijk om hennep of GHB gaat. Activiteiten die bij andere productieprocessen komen kijken (bijvoorbeeld het slepen met vaten), zouden namelijk sneller opvallen. Van de achttien productielocaties in woonkernen in Oost-Nederland, bevonden zich zeven in rijtjeswoningen.⁵⁶ Dit is 14% van het totaal aantal productielocaties in Oost-Nederland. Dit betrof in vier gevallen kristallisatielabs van (meth)amfetamine (in één ge-

val in combinatie met GHB) en in drie gevallen productielocaties waarin de conversie en synthese (en in één geval ook kristallisatie) van (meth)amfetamine en MDMA plaatsvond (in één geval in combinatie met GHB). De conversie- en syntheseselabs die in rijtjeswoningen zijn aangetroffen, betroffen 'huis-tuin-en-keukenlabs', wat wil zeggen dat er zeer kleine hoeveelheden drugs werden geproduceerd. In de vier kristallisatielabs werden uiteenlopende hoeveelheden drugs aangetroffen: van 0,5 kg tot meer dan 50 kg.

56 Als rijtjeswoning wordt gezien een woning in een rij van drie of meer aaneengesloten huizen. Ook de hoekhuizen in deze rij worden in dit onderzoek als rijtjeswoning aangemerkt.

Batchgrootte

Op basis van wat is aangetroffen op de productielocaties, zoals grondstoffen, hardware en eventueel een tussen- of gereed-product, kan een schatting gemaakt worden van de hoeveelheid drugs die in theorie geproduceerd had kunnen worden. Bij ruim de helft van de ontdekte productielocaties was sprake van een schatting van meer dan 50 kg drugs. In één geval is het aantal pillen dat geproduceerd had kunnen worden opgegeven, in plaats van de kilogrammen, namelijk c.a. 17.280 pillen per uur. Bij twee productielocaties is vermoedelijk voor zowel de conversie- als de syntheses stap een aparte berekening gemaakt, waardoor twee hoeveelheden zijn opgegeven. In onderstaande tabel worden de inschattingen weergegeven.

Batchgrootte	Aantal productielocaties
>50 kg	26
10-50 kg	8
0-10 kg	8
Onbekend	9

Uit de analyse blijkt dat productielocaties met een ingeschatte batchgrootte van meer dan 50 kg ongeveer evenredig voorkomen op bedrijventerreinen (10), in het buitengebied (9) en in woonkernen (8).

Bouwjaar en eigenaren

De bouwjaren van de panden waar de drugsproductie in plaats heeft gevonden lopen uiteen van 1611 als oudste en 2022 als jongste bouwjaar. In onderstaande tabel staat de verdeling naar bouwjaren weergegeven.

Bouwjaar:	Aantal productielocaties
Jonger dan 2000	8
1980 tot 2000	12
1960 tot 1980	15
1940 tot 1960	5
1920 tot 1940	3
Ouder dan 1920	7

Verder blijkt uit de analyse dat de panden waarin productielocaties zijn aangetroffen in elf gevallen gehuurd werden en in achttien gevallen gekocht waren. In 21 gevallen was niet te achterhalen of het pand in eigendom of gehuurd was, omdat dit niet uit de dossiers op te maken is en geen inschrijving bekend was in het Kadaster, de basisregistratie personen (BRP) of de KvK ten tijde van het oprollen van de productielocatie⁵⁷.

57 Het gaat hierbij om personen die op het moment van aantreffen het pand in eigendom hadden of huurden. Om te bepalen of het pand gehuurd of gekocht is, is een vergelijking gemaakt tussen de eigenaar zoals in het Kadaster vermeld, de personen die volgens het BRP op dat adres waren ingeschreven en de KvK-inschrijvingen én eigen(a)ar(en) of bestuurder(s) van deze onderneming(en) op dat adres.

De panden waren in 33 gevallen in eigendom van één of meerdere natuurlijke personen (NP). In dertien gevallen was het pand in eigendom van een rechtspersoon (RP). In onderstaande tabel is de totale verdeling te zien.

Eigenaren volgens Kadaster	Aantal productielocaties
1 NP	16
2 NP	15
3 NP	1
5 NP	1
1 RP	13
Onbekend	4
Totaal	50

Als gekeken wordt naar de leeftijden van de personen die de panden in eigendom hadden ten tijde van het oprollen van de productielocatie, dan loopt dit uiteen van 32 tot 78 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 54 jaar.

Bedrijvigheid panden

Verder blijkt uit dit onderzoek dat driekwart van de panden waarin een productielocatie is aangetroffen (38), op papier niet leeg stond. Dat wil zeggen dat ten tijde van het aantreffen van de productielocatie bewoners of één of meerdere bedrijven ingeschreven stonden op het betreffende adres. Op de adressen van 29 productielocaties stonden ten tijde van aantreffen van de productielocaties bedrijven ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Het aantal bedrijven dat stond ingeschreven varieert van één tot vier op hetzelfde adres, met in totaal op de 29 productielocaties 49 verschillende bedrijven.

De SBI-categorieën waaronder de meeste bedrijven vallen staan in de tabel op de volgende pagina weergegeven. De specifieke onderliggende SBI-code '6420 Financiële holdings' kwam het vaakst voor (9).⁵⁸

58 SBI staat voor Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt één of meerdere SBI-codes die laten zien welke activiteiten een bedrijf uitvoert. Deze SBI-codes zijn ingedeeld in categorieën en hoofdcategorieën.

SBI-categorie	Aantal keer dat SBI-categorie voorkomt
64 - Financiële instellingen (geen verzekeringen en pensioenfondsen)	10
01 - Landbouw, jacht en dienstverlening voor de landbouw en jacht	9
46 - Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)	9
45 - Handel in en reparatie van auto's, motorfietsen en aanhangers	8
43 - Gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw	5
41 - Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw en projectontwikkeling	5
68 - Verhuur van en handel in onroerend goed	5

Uit de analyse blijkt verder dat de bedrijven tussen één maand en 56 jaar voorafgaand aan de ontdekking van de productielocatie waren opgericht. Bijna 60% van de bedrijven (29) stond meer dan één jaar voor ontdekking ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, waarvan dertien bedrijven al langer dan tien jaar bestonden. Zes van de 49 bedrijven waren binnen een jaar voor ontdekking van de productielocatie⁵⁹ opgericht. Dit zijn bedrijven met uiteenlopende SBI-codes. Van

deze zes bedrijven was één bedrijf binnen drie maanden voor ontdekking opgericht ('SBI-6101 – Restaurants' en 'SBI-68204 - Verhuur van onroerend goed (niet van woonruimte)') en twee bedrijven waren één maand voor ontdekking opgericht ('SBI-6420 - Financiële holdings', 'SBI-43999 - Overige gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw', 'SBI-01462 – Vleesvarkensbedrijven' en 'SBI-77111 - Verhuur van personenauto's en lichte bedrijfsauto's (geen operational lease)'). Kortom, de uitkomsten zijn uiteenlopend en op basis van de beschikbare data is het niet goed mogelijk om vast te stellen of en op welke wijze bedrijven als dekmantel zijn gebruikt om de drugsproductie te faciliteren. De SBI-code wordt vastgesteld op basis van de omschrijving van de bedrijfsactiviteiten zoals de ondernemer die aan de KvK doorgeeft. Dit biedt dus de mogelijkheid om dekmantelbedrijven de gewenste (een niet tot de feitelijke activiteiten te herleiden) SBI-code te laten toekennen.

Kenmerken terrein

Voor dit onderzoek is geanalyseerd hoe de terreinen waarop de productielocaties zich bevonden eruitzagen en of er sprake was van verloedering van het terrein. Daarbij is gekeken naar een viertal kenmerken: de aanwezigheid van (1) (met zeil afgedekte) voertuigen, (bouw) materialen en afval op het terrein, (2) puin- en aardehopen, (3) slecht onderhouden gebouwen en (4) wildgroei aan planten en onkruid.

59 Van één van deze 6 productielocaties is de exacte datum van ontdekking niet bekend. Op dit adres in hetzelfde jaar een bedrijf gevestigd, maar het is daardoor niet duidelijk of dit bedrijf voor of na ontdekking van de productielocatie is opgericht.

Voorbeeld verloederd terrein (bron: Heinen, R. (2019))

Zoals in de volgende tabel is weergegeven scoorden in totaal achttien van de vijftig productielocaties op één of meer van deze kenmerken. Bij zestien locaties ging het hierbij (onder andere) om (met zeil afgedekte) voertuigen, (bouw)materialen en afval op het terrein.

Aantal kenmerken van verloedering	Aantal productielocaties
Onbekend ⁶⁰	2
Geen kenmerk	30
1 kenmerk	12
2 kenmerken	3
3 kenmerken	2
4 kenmerken	1
Totaal	50

Op deze productielocaties zijn diverse fasen van het productieproces uitgevoerd, maar in de helft van de gevallen ging het om locaties waar de conversie en synthese van drugs plaatsvonden. Deze productielocaties met kenmerken van verloedering, bevonden zich zowel in woonkernen (8) en het buitengebied (7), als op bedrijventerreinen (3). Het grootste gedeelte van de panden die op deze terreinen stonden (15), waren panden met een woonfunctie en deze stonden op één pand na op papier niet leeg.

Afschermmethoden en beveiliging

“Als er een goede locatie is dan praten de criminelen over ‘een goede locatie zonder pottenkijkers’ waar je goed kan werken”, gaf een expert van de politie aan. Criminelen proberen zich af te schermen van ‘pottenkijkers’ en proberen het ontdekkingsrisico te beperken.

60 Van twee locaties waren geen foto's van het terrein of aanvullende informatie van de LFO beschikbaar.

Dit doen ze bijvoorbeeld door 's nachts te werken, te zoeken naar afgelegen panden in afgelegen gebieden met weinig bewoning en door verschillende afschermmiddelen in te zetten, zoals middelen voor het afschermen van zicht, geluid en geur. Uit de dossiers van Oost-Nederland blijkt dat ten aanzien van het afschermen van zicht hekwerken, afgeplakte ramen, verborgen ingangen en onroerend goed tussen de productielocatie en de openbare weg worden gebruikt. In één geval betrof het een verborgen ruimte achter een boekenkast en in één ander geval was sprake van een productielocatie in een gierkelder. Om geluid te weren wordt gebruik gemaakt van isolatiemateriaal en sandwichpanelen waarmee een aparte ruimte werd gecreëerd. Ten slotte zijn ten aanzien van het afschermen van geur vaak afzuiginstallaties met gaswassers en koolstoffilters aanwezig.

Verder zijn op dertien productielocaties beveiligingsmiddelen aangetroffen. Op elf locaties ging het om beveiligingscamera's, in één geval in combinatie met de aanwezigheid van honden. Het is niet bekend of de camera's er al waren voor oprichting van de productielocatie of speciaal daarvoor zijn aangebracht. Op twee locaties werden vuurwapens aangetroffen, in één geval in combinatie met een alarminstallatie.

Betrokkenen

Productielocaties in Oost-Nederland worden volgens een expert van de Landelijke Eenheid aangestuurd door 'de grotere jongens' uit het zuiden van Nederland, die het werkgebied vanwege de toegenomen druk naar andere delen van het land en België hebben uitgebreid. Meerdere materiedeskundigen noemen in dit verband de betrokkenheid en invloed van (verboden) motorclubs (OMG's), die het proces aansturen en bijvoorbeeld optreden als kwaliteitscontroleurs, maar bijvoorbeeld ook naar geschikte locaties zoeken en arbeidskrachten leveren. Tijdens de dossierstudie is niet gekeken of de aangehouden verdachten eventuele connecties met of lidmaatschap van een OMG hebben.

Bij het productieproces zijn verschillende personen in verschillende rollen betrokken. In interviews is benoemd dat sommigen als een soort 'zzp'ers' worden ingezet waarbij eenieder bepaalde productieonderdelen voor zijn rekening neemt. Uit het artikel van RTV-Oost blijkt dat dit ook naar voren komt in onderzoek Elrits, een onderzoek naar diverse drugsproductielocaties in Oost-Nederland.⁶¹ Zo kan bijvoorbeeld een 'locatiemanager' of 'toezichthouder' betrokken zijn die in opdracht van de investeerder/financier - soms onder dwang en uitbuiting - de locatie, het productieproces en de gemaakte afspraken in de gaten houdt. Daarnaast zijn er onder andere personen nodig die zich bezighouden met het daadwerkelijk vervaardigen van de drugs. Zij hebben volgens een expert van de Landelijk Eenheid een steeds grotere invloed op het proces.

61 Dit is ook terug te lezen in het artikel van RTV-Oost naar aanleiding van onderzoek Elrits: [Uniek inkijkje werkwijze drugsbende: gedeelde labs en aardappelzetmeel - RTV Oost](#)

“[...] De koks hebben steeds meer een grote broek aan in het lab zelf; ze komen binnen en dan geven ze aan wat er wel of niet goed is aan het lab. Zonder kok kan er niet gedraaid worden, dus die kan eisen stellen ten aanzien van de inrichting van het lab. De (chef)kok zorgt dus weer voor de inrichting van de productielocatie zelf.”

Expert van de Landelijke Eenheid

De terminologie die experts gebruiken om de producenten aan te duiden is niet eenduidig, maar uit de interviews is op te maken dat een bepaalde hiërarchie bestaat in de personen die de drugs daadwerkelijk vervaardigen. Enerzijds zijn er de koks/laboranten. Dit zijn personen met weinig specialistische kennis die de meer simpele productietaken uitvoeren en ‘in de potten roeren’. De productie van amfetamine is in vergelijking tot de productie van MDMA/XTC bijvoorbeeld relatief eenvoudig. Dit kan aan de hand van een stappenplan en hiervoor is niet per se deskundigheid of een scheikundige achtergrond vereist. In productielocaties worden ‘recepten’ aangetroffen op bijvoorbeeld notitieblokken of opgehangen aan de muur. Deze koks zijn dan ook makkelijk vervangbaar, maar ze kunnen zich onderscheiden wanneer zij bijvoorbeeld het rendement weten te verhogen door meer uit een precursor te halen.

Anderzijds zijn er de zogeheten ‘superlaboranten’. Deze personen hebben kennis van chemische formules en verhoudingen, zijn innovatief, houden zich bezig met de opbouw en inrichting van de productielocaties en weten hoe ze moeten handelen als het fout gaat.⁶² Ook zijn zij in staat bepaalde kooktechnieken aan anderen uit te leren. Echte specialisten zijn schaars. De landelijke aanpak van super laboranten enerzijds en gespecialiseerde ketelbouwers anderzijds in de afgelopen jaren, zou dan ook mogelijk tot gevolg hebben dat er nu (tijdelijk) minder deskundigheid is waardoor er meer productieproblemen zijn en de productielocaties er minder professioneel uitzien. Dit komt doordat de opgepakte koks/laboranten en ketelbouwers zijn vervangen door personen met minder of geen ervaring. Het is bovendien de vraag of deze aanpak effectief is, omdat het grootste gedeelte van de ontdekte productielocaties (landelijk en in Oost-Nederland) betrekking heeft op amfetamine en deze koks, zoals eerder beschreven, relatief makkelijk vervangbaar zijn.

Aangehouden verdachten Oost-Nederland

In deze paragraaf is de informatie met betrekking tot de verdachten die zijn aangehouden bij de verschillende productielocaties beschreven. Bij 45 van de vijftig productielocaties zijn verdachten aangehouden. In totaal gaat het om 188 aanhoudingen van 183 unieke personen.⁶³ Van deze verdachten zijn zes personen ook met betrekking tot een opslaglocatie aangehouden. Een vijftal verdachten is elk met betrekking tot twee productielocaties aangehouden. Daarnaast valt op dat in totaal dertien

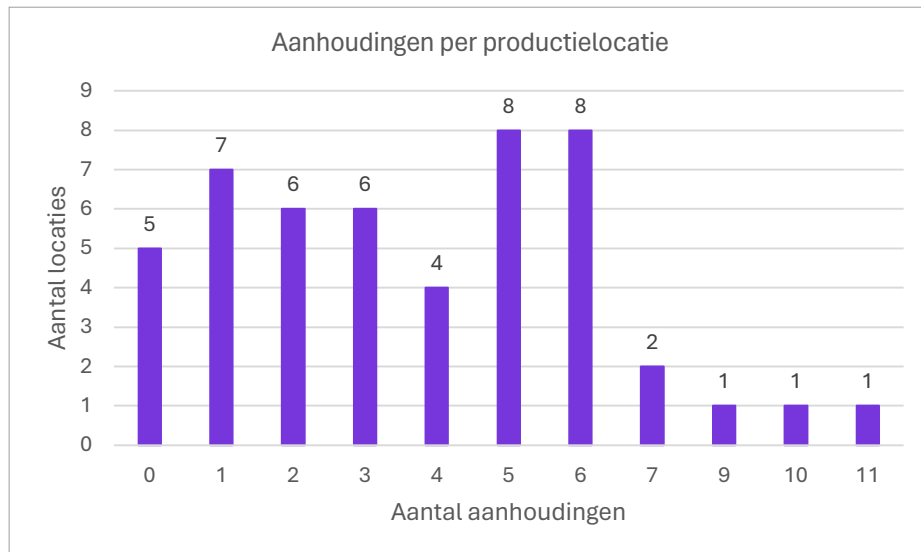
62 Bron: Rapportage HPT Super Laboranten, Dienst Landelijke Informatie Organisatie, Versie datum 21 december 2021 (Concept)

63 Het gaat hierbij om het totaal aantal aangehouden verdachten per zaak. Dit wil niet zeggen dat deze allemaal op de productielocaties zijn aangetroffen.

achternamen dubbel voorkomen. In zeven van deze dertien gevallen zijn de personen aangehouden in relatie tot eenzelfde productielocatie. Het is onbekend of dit familiale banden betreft.

Het aantal aangehouden verdachten varieert van nul tot elf per productielocatie, met gemiddeld vier aanhoudingen per productielocatie. De meeste verdachten (105) zijn aangehouden in het jaar 2020, het jaar waarin tevens de meeste productielocaties werden opgerold. In de twee jaar die volgden waren dit er respectievelijk 39 en 44. Onderstaande grafiek geeft de spreiding weer van het aantal aanhoudingen per productielocatie.

64 Deze rollen zijn gebaseerd op een landelijke scoringsmethodiek van de politie. Een subject kan in meerdere onderzoeken voorkomen en de rol die is toegekend heeft niet per definitie betrekking op de onderzochte casuïstiek. De rol zegt wel iets over de rol die een subject aanneemt binnen de syndrummarkt. Het toekennen van rollen is bovendien niet eenduidig en sterk afhankelijk van de interpretatie van de betrokken medewerker die de rollen in de systemen scoort. Ter illustratie: de rol 'dumper afval' wordt soms toegekend op basis van een DNA-hit op een handschoen die als afval bij de dumplocatie is aangetroffen. De handschoen zou ook heel goed van een persoon zijn geweest die een rol had in het lab (bijv. een kok). Een ander voorbeeld is 'eigenaar lab'; in de meeste gevallen gaat het hier om de eigenaar/bewoner van de locatie waar het lab zich bevond en niet zozeer de persoon die de productielocatie daadwerkelijk beheert.

Rollen van verdachten

Aan verdachten worden binnen politiedossiers rollen toegekend op basis van hun rol/positie in onderzoeken waarin ze voorkomen.⁶⁴ Uit de analyse van alle 188 aanhoudingen (met betrekking tot 183 unieke verdachten) volgt dat in totaal 222 rollen zijn aangewezen. Aan veertig verdachten is geen rol toegekend.

Aan een verdachte kunnen meerdere rollen worden toegekend. Dit varieert tussen één en vier rollen, waarbij de meeste betrekking hebben op de daadwerkelijke productie (koks, laboranten) en ondersteuning hiervan:

Aantal rollen	1 rol	2 rollen	3 rollen	4 rollen
Aantal verdachten	90	44	12	2

Rol categorie	Aantal keer rol toegekend
Productie	60
Ondersteuning	57
Bezit m.b.t. locatie	26
Bezit m.b.t. productie	20
Facilitering	13
Onbekend	11
Opdrachtgeving / organisatie	11
Dump	10
Transport	6
Handel	5
Bewoner	2
Overig	1

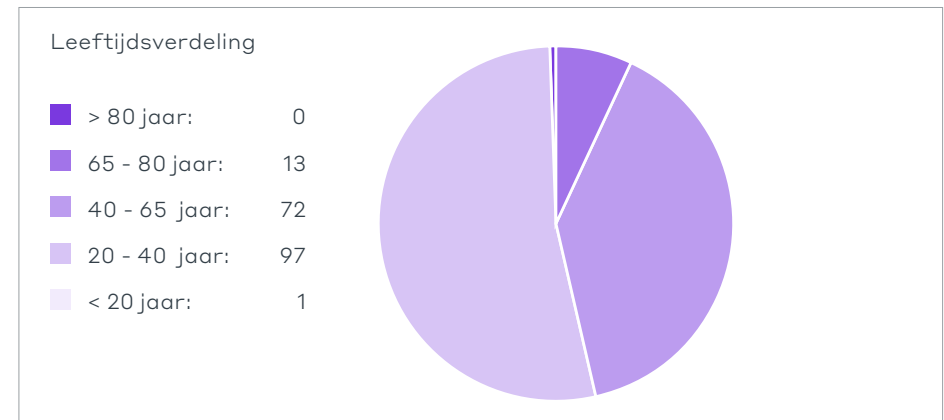
Leeftijd en geslacht verdachten

Van het totaal aantal verdachten is het merendeel man, namelijk 90% (164) ten opzichte van 10% vrouw (19). Gekeken naar de leeftijd van de verdachten, valt op dat de meeste verdachten tussen de twintig en de veertig jaar oud waren, gevolgd door personen tussen de veertig en 65 jaar oud.⁶⁵

⁶⁵ De leeftijdsverdeling is aan de hand van de CBS-categorisering uitgewerkt.

⁶⁶ 3- en 4-MMC zijn NPS. Deze soorten drugs vallen buiten de scope van dit onderzoek.

Wanneer de CBS-categorisering buiten beschouwing wordt gelaten, blijkt dat de gemiddelde leeftijd 41 jaar is en 75% van de aangehouden verdachten tussen 19 en 51 jaar oud is.

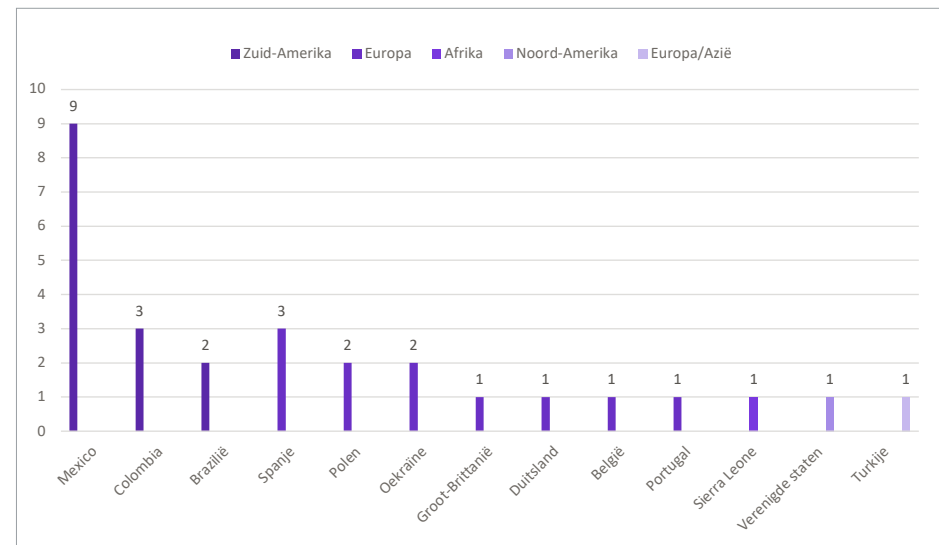
Nationaliteit

Volgens experts zijn de achtergronden en nationaliteiten van de mensen die landelijk op productielocaties worden gezien divers en lijken deze (deels) samen te hangen met het type drugs dat geproduceerd wordt. Waar eerder vooral Nederlandse koks werden aangetroffen, worden ook veel Turken, Marokkanen, Polen, Colombianen en Mexicanen gezien. *“Personen uit Polen zie je met name bij de labs waar ze 3- en 4MMC maken. Colombianen zie je traditioneel bij de cocaïnewasserijen en Mexicanen zitten dan weer met name in de Crystal Meth labs”*, gaf een expert van de politie aan.⁶⁶

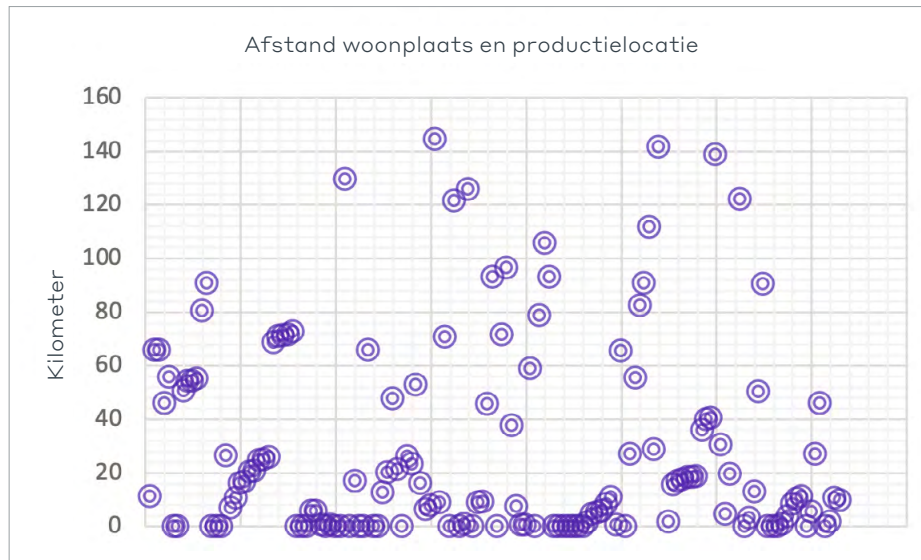
In de media is de afgelopen jaren berichtgeving geweest over de aanwezigheid van Zuid-Amerikaanse kartels in relatie tot de productielocaties voor methamfetamine in Nederland.⁶⁷ Volgens experts van de Landelijke Eenheid en het LFO gaat het hierbij voornamelijk om de inhuur van Zuid-Amerikanen ten behoeve van kennisoverdracht en het uitleren van bepaalde kook- en productietechnieken en is er geen sprake van echte verwevenheid van kartels in de Nederlandse drugsproductie. De aanwezigheid van Zuid-Amerikanen in Nederlandse productielocaties kende een hoogtepunt in het jaar 2020 en is daarna afgenomen. Dit komt overeen met de in Oost-Nederland aangehouden verdachten. In totaal zijn binnen de onderzoeksperiode zeventien verdachten uit Zuid-Amerika aangehouden, waarvan twaalf in 2020, één in 2021 en vier in 2022. Drie van de aangehouden Zuid-Amerikaanse verdachten hebben ook de Nederlandse nationaliteit.

Als wordt gekeken naar de nationaliteit van de in Oost-Nederland aangehouden verdachten dan zijn negentien verschillende nationaliteiten bekend. Het grootste gedeelte van de aangehouden verdachten (155) heeft de Nederlandse nationaliteit. Daarvan hebben achttien personen een dubbele nationaliteit. In totaal hebben 28 personen geen Nederlandse nationaliteit: de nationaliteiten van deze personen staan in de grafiek hiernaast weergegeven..

De verdachten met een Mexicaanse nationaliteit zijn allen bij een (meth)amfetaminelab aangehouden, en hebben de rol van kok toegeschreven gekregen. Dit komt overeen met het beeld van de experts. Bij de drie cocaïnewaterijen zijn geen Colombianen als verdachte aangehouden, wat niet overeenkomt met het eerder omschreven traditionele beeld. Zij zijn namelijk bij een (meth)amfetaminelab aangehouden. Bij de cocaïnewaterijen zijn verdachten aangehouden met de Nederlandse, Braziliaanse, Spaanse en Belgische nationaliteit.

67 Zie bijvoorbeeld: Nederland is een walhalla voor drugskartels | Binnenland | Telegraaf.nl, <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/09/19/meer-methlabs-opgerold-politie-signaleert-mexicaanse-kartels-a4012787>

Woonplaats

Gekeken is naar de afstand tussen de woonplaats van verdachten en de productielocatie. In totaal is in relatie tot 42 van de 188 aanhoudingen geen woonplaats bekend van de verdachte omdat deze niet staan ingeschreven in de BRP. Uit de beschikbare informatie van de andere 146 aanhoudingen blijkt dat in 97 gevallen (66%), de verdachte ten tijde van het aantreffen van de productielocatie binnen een straal van dertig kilometer van de productielocatie woonde. In 43 gevallen (29%) woonde de verdachte binnen een straal van één kilometer van de pro-

ductielocatie. Dit zijn grotendeels de personen die ingeschreven staan op het adres van de productielocatie. Voor twee aanhoudingen is de afstand vanwege een woonplaats in het buitenland opvallend groter dan de overige gevallen, namelijk meer dan 500 kilometer. De grafiek links op deze pagina geeft de spreiding van de afstand tussen woonplaats en productielocatie weer. De twee hiervoor genoemde uitschieters zijn niet in deze grafiek opgenomen.

Antecedenten⁶⁸

Experts zeggen dat syndru-subjecten veelal opium-antecedenten hebben. Dat komt overeen met wat in de dossiers uit Oost-Nederland is terug te zien. Uit de analyse blijkt dat van de 183 unieke aangehouden verdachten in Oost-Nederland 122 (67%) bekend zijn met antecedenten. Bij zestig verdachten is geen antecedent bekend, en bij één verdachte zijn geen gegevens bekend.

Er is gekeken naar alle strafbare feiten die op zijn of haar strafblad staan. Die feiten zijn ingedeeld in de volgende categorieën: opium, milieu, vermogen, wet wapen en munitie (WWM), geweld, verkeer en overig. Vervolgens is gekeken of de verdachten scoren op één van deze categorieën.⁶⁹ In totaal is 380 keer gescoord op de verschillende categorieën, waarvan de meeste vallen onder de categorieën vermogen (76), opium (72) en verkeer (67). Het merendeel van de verdachten met antecedenten scoort op meer dan één incidentcategorie.

68 Onherroepelijke veroordelingen

69 Een verdachte kan meerdere veroordelingen op een vermogensdelict hebben, maar scoort dan 1x op de categorie vermogen. Dat wil zeggen dat het antecedenten heeft op vermogen, maar niet over het aantal antecedenten.

Incidentcategorie	
Vermogen	76
Opium	72
Verkeer	67
Overig	62
Geweld	59
WWM	30
Milieu	14
Totaal	380

KvK-inschrijvingen

In totaal hadden 62 van de aangehouden unieke verdachten (in relatie tot 45 productielocaties) ten tijde van aantreffen van de productielocatie één of meerdere KvK-inschrijvingen op naam staan. Het gaat hierbij dus niet om de KvK-inschrijvingen op het adres van de productielocatie ten tijde van het oprollen (zoals beschreven op bladzijde 25), maar om de bedrijven die de aangehouden verdachten op naam hadden. De andere 121 unieke verdachten hadden geen KvK-inschrijving op naam staan.

Van de 62 verdachten waarvan wel een KvK-inschrijving bekend was, hadden:

- vijftig verdachten één inschrijving
- negen verdachten twee inschrijvingen
- drie verdachten drie inschrijvingen

In totaal zijn dit 77 bedrijven. Daarnaast hebben twaalf verdachten zich in het KvK-register ingeschreven ná het aantreffen van de productielocatie.

De inschrijvingen zijn gebonden aan een SBI-code. Het komt voor dat een bedrijf onder meerdere SBI-codes staat ingeschreven. Met betrekking tot de 77 bedrijven zijn in totaal 135 SBI's geregistreerd. Hierbij valt op dat de meeste bedrijven onder de hoofdcategorie van 'bouwnijverheid', 'verhuur van roerend goed en overige zakelijke dienstverlening', 'financiële instellingen' en 'groot- en detailhandel' vallen.

Hieronder volgt een nadere toelichting van de vier meest voorkomende SBI-hoofdcategorieën:

Bouwnijverheid

De 26 bedrijven die ingeschreven staan onder de SBI-hoofdcategorie 'Bouwnijverheid', staan voornamelijk ingeschreven onder:

- SBI-code 4120 (algemene burgerlijke utiliteitsbouw). Deze zijn volgens de bedrijfsinformatie actief in de bouw, bestrating, tegelen en klussen;
- SBI-code 4332 (bouwtimmeren).

Verhuur roerend goed en overige zakelijke dienstverlening

Van de zeventien bedrijven die onder deze categorie vallen, zijn vijf bedrijven actief in interieurreiniging van gebouwen. Het is mogelijk dat dit soort bedrijven faciliterend kan optreden door chemicaliën in te kopen die ook kunnen worden gebruikt voor de productie van syntheti-

sche drugs. De overige twaalf bedrijven in deze categorie zijn actief in de verhuur en lease van onder andere aanhangwagens. Ook deze bedrijven kunnen faciliterend zijn voor het vervoeren van benodigdheden voor de productie of voor het vervoeren van de drugs zelf.

Financiële instellingen

In deze categorie gaat het met name om financiële holdings. Het betreft in de meeste gevallen de gewone moedermaatschappij van een concern.

Groothandel en handelsbemiddeling

(niet in auto's en motorfietsen)

De bedrijven die onder deze categorie staan ingeschreven, variëren van een groothandel in voeding, machines, consumentenartikelen of veevoer.

In verhouding tot de rollen die aan verdachten zijn toegekend, valt het volgende op:

- Een bezitter en transporteur van (pre)precursoren heeft een bedrijf dat volgens de SBI-code onder andere actief is in facility management, als groothandel in voedings- en genotmiddelen en detailhandel via internet in voedingsmiddelen en drogisterijwaren. Het bedrijf kan mogelijk als dekmantel worden ingezet voor de inkoop van (pre)precursoren.
- Vier koks hebben een bedrijf dat volgens de SBI-code actief is in interieurreiniging van gebouwen.

Opvolging Openbaar Ministerie

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de 188 aanhoudingen zijn opgevolgd. Er is onder andere te zien dat voor de meerderheid van de aanhoudingen (140) een dagvaarding door het OM is uitgevaardigd. In 41 gevallen was sprake van een sepot, waarvan in 34 gevallen vanwege onvoldoende wettig en overtuigend bewijs (sepot 02). De overige afdoeningen zijn om verschillende redenen nog niet bekend.

Afdoening OM	Aantal
Dagvaardden	140
Nog te beoordelen	6
Sepot 01 (ten onrechte als verdachte aangemerkt)	4
Sepot 02 (onvoldoende bewijs)	34
Sepot 03 (niet ontvankelijk)	1
Sepot 41 (gering aandeel in het feit)	2
Transactie	1
Eindtotaal	188

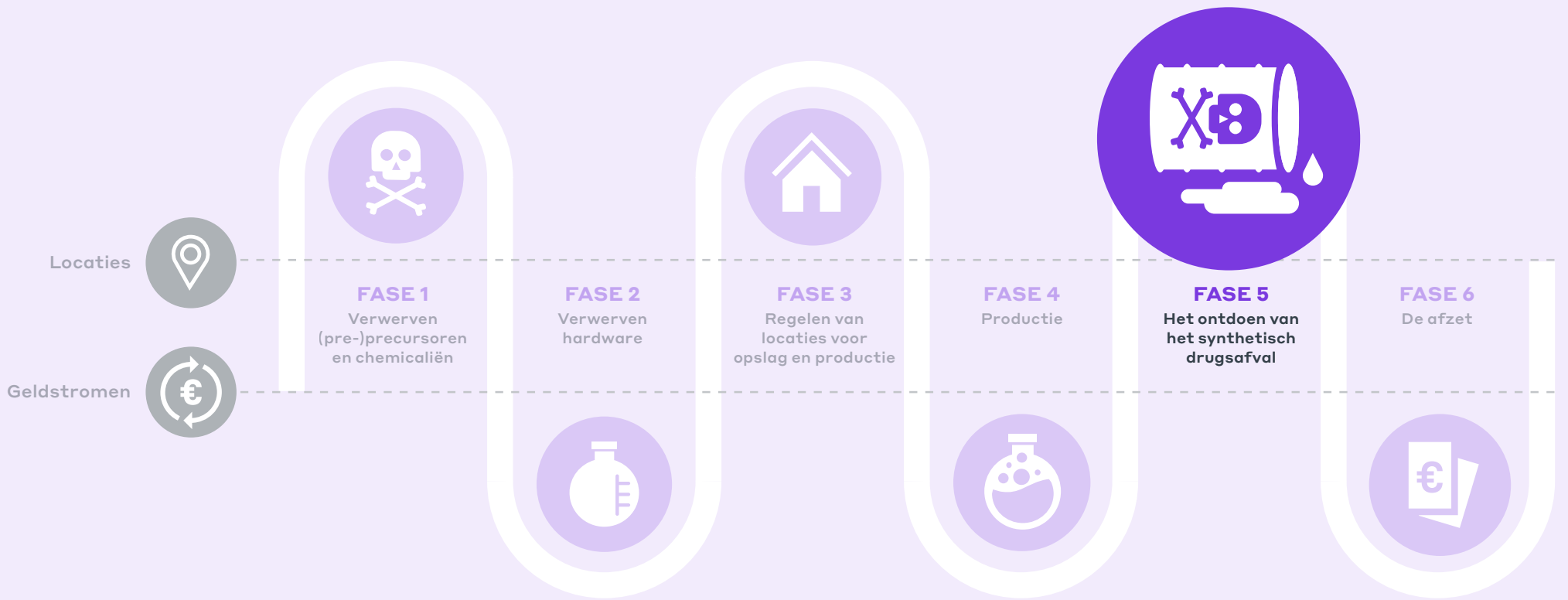
Opgelegde straffen

Zoals in nevenstaande tabel is te lezen, is bij 66 van de 132 dagvaardingen een onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd. In negen gevallen is hier een voorwaardelijke periode aan verbonden met een proeftijd van twee of drie jaar. Daarnaast zijn in drie gevallen voorwaardelijke gevangenisstraffen opgelegd. De duur van de opgelegde gevangenisstraffen varieert van veertien dagen voorwaardelijk tot negen jaar onvoorwaardelijk. De hoogste gevangenisstraffen zijn opgelegd aan een opdrachtgever en koks. Van de in totaal twaalf veroordelingen met voorwaardelijke gevangenisstraf, is in zes gevallen een taakstraf opgelegd. Deze varieert van 180 tot 240 uur.

Daarnaast zijn in acht gevallen geldboetes opgelegd. Deze variëren van 700 tot 60.000 euro. In vier gevallen is de geldboete opgelegd vanuit de maatregel kostenverhaal.⁷⁰ In dit geval zijn kosten gemaakt om voorwerpen te vernietigen, die een ernstig gevaar voor de leefomgeving of voor de volksgezondheid met zich meebrengen. Tot slot zijn de verdachten van acht dagvaardingen uiteindelijk vrijgesproken.

Onvoorwaardelijke gevangenisstraf	66
Waarvan deels voorwaardelijk	9
Voorwaardelijke gevangenisstraf	3
Geldboete	8
Taakstraf	6
Vrijspraak	8

70 Sinds 1 juli 2022 is de maatregel kostenverhaal in werking getreden. Deze maatregel dient ertoe dat degene die strafbare feiten pleegt, verantwoordelijkheid draagt voor het ongedaan maken van de gevolgen van deze strafbare feiten. De maatregel kan gevorderd worden door de Officier van Justitie en is opgenomen in drie bijzondere wetten: de Opiumwet (art. 13), de Wet Economische Delicten (art. 8 onder d) en de Wet wapens en munitie (art. 56a). De kosten zien op de vernietiging van voorwerpen die ernstig gevaar opleveren voor de leefomgeving of voor de volksgezondheid en aan het maatschappelijk verkeer moeten worden onttrokken door deze te vernietigen.

FASE 5: Ontdoen van synthetisch drugsafval

De productie van synthetische drugs levert afval op. Hoewel drugsafval veelal vloeibaar is, kunnen ook hardware (zoals jerrycans en IBC's) en mislukte batches afval zijn.

Zoals eerder beschreven levert de conversiestap (van pre-precursor naar precursor) extra afval op. Ter Laak en Mehlbaum (2022)⁷¹ schrijven in hun onderzoeksrapport bijvoorbeeld dat per kilo geproduceerde amfetamine naar schatting gemiddeld 26 liter afval wordt geproduceerd en per kilo MDMA gemiddeld 25 of 43 liter, afhankelijk van de gebruikte productiemethode.⁷²

Hoewel één expert aangaf dat afval in sommige gevallen wordt hergebruikt, willen criminelen in veel gevallen het afval kwijt. Daar worden uiteenlopende methoden voor gebruikt. De klassieke methode is het dumpen van afval in vaten, IBC's of jerrycans, bijvoorbeeld in (afgelegen) natuurgebieden. Meerdere experts zien echter dat criminelen hedendaags minder moeite nemen om het afval fysiek (ver) weg te brengen en het vaker voorkomt dat het afval achterblijft op de productie- of opslaglocatie of in de nabijheid daarvan.

“Omdat er (door de overheid) veel aandacht is besteed aan de dumpingen, is de modus-operandi ook wat veranderd. Zo wordt er nu vaker afval aangetroffen op de productielocatie zelf of er worden loodsen gehuurd om het afval op te slaan. Wanneer ze klaar zijn met de productie, dan wordt de huur voor die loodsen niet meer betaald en zit de eigenaar van het pand met het afval.”

Expert LFO

De aanname van experts is dat maximaal een derde van het drugsafval wordt aangetroffen in de vorm van vaten en fysiek zichtbare dumpingen.⁷³ Het overige afval verdwijnt via andere en minder zichtbare wegen, bijvoorbeeld via lozingen in het oppervlaktewater en het riool of door het afval te verbranden. Materiedeskundigen zien ook dat het afval in een 'lozingsput' of rechtstreeks in de bodem wordt geloosd. Het is afhankelijk van het type grond hoe snel de vloeistof onzichtbaar wordt. Een expert gaf aan dat vloeistoffen in zandgrond bijvoorbeeld snel zinken en daardoor dus nauwelijks opvallen.

71 Ter Laak, T. & Mehlbaum, S. (2022). Inventarisatie drugsproductieafval. KWR.

72 Methamfetamine is in dit onderzoek niet meegenomen vanwege te veel onduidelijkheden met betrekking tot de omvang van respectievelijk het productie- en verwerkingsafval.

73 Intel & Expertise Drugs Landelijke Eenheid (2022), Nationaal Overzicht Drugslocaties 2021, Cannabis, Syndru, Heroïne, Cocaïne, 8 maart 2022, versie 1.5.

De gevolgen voor het milieu zijn bij lozingen nog vele malen groter dan bij fysieke dumpingen in verpakkingen. Hoe vaak dit soort lozingen plaatsvinden, is niet bekend.

Verder kan drugsafval worden vermengd met reguliere afvalstromen, al dan niet door bewuste facilitering door (medewerkers van) afvalverwerkers, (metaal)recyclingbedrijven en chemische bedrijven. Hierbij worden afvalstoffen volgens een expert bijvoorbeeld aangeboden bij de milieustraat via autosloperijen die criminele organisaties op naam hebben staan. Ook benoemden experts dat er (meer of minder concrete) signalen zijn dat drugsafval in mestsilos, (co-)vergisters of gierkelders met mest wordt vermengd. Er zijn geluiden dat boeren hiervoor betaald zouden worden en dat gebruik wordt gemaakt van 'mest-intermediairs' die drugs vermengen en dat weer verkopen of laten uitrijden op het land.

Een expert van de politie gaf aan dat voor het wegmaken van afval in veel gevallen geen specialisme nodig is: *"meestal zoek je iemand die voor een paar tientjes het afval wil dumpen."* Het vermoeden is dat de personen die verantwoordelijk zijn voor het dumpen of lozen van het afval veelal niet op de productielocaties komen, maar dat het afval ergens neergezet/opgeslagen wordt en daar opgehaald wordt door personen die het afval moeten dumpen.

Door de Omgevingsdiensten in Noord-Nederland is in 2023 een onderzoek verricht bij co-vergisters, waarbij in het digestaat amfetaminen zijn aangetroffen. Hoewel nog niet vaststaat dat het daadwerkelijk om afval van synthetische drugsproductie gaat, blijkt uit eerdere signalen bij opsporings- en toezichtinstanties dat dit proces kwetsbaar is voor het (on)bewust faciliteren van het wegmengen van afvalstoffen. Het gaat hierbij onder andere om slachtafval, slibben en chemische productrestanten (Bestuurlijk Signaal, 2016).

Door complexe wet- en regelgeving, beperkte mogelijkheden tot fysieke bemonstering van de gebruikte stoffen en fraudegevoeligheid van subsidies en regelingen, bestaan in de mestsector grote kansen voor het laten verdwijnen van (drugs)afval. Over deze dumpmethode en het 'vermengproces' is verder nog weinig informatie bekend, maar anders dan bij het 'klassiek' dumpen, zijn hiervoor wel specialismen en ingangen in de bovenwereld nodig. *"Het is de specialistenwolk in de bovenwereld waar de graad van ondermijning wordt bepaald"*, aldus een expert van de politie.

Registraties van dumpingen

Het in beeld brengen van de aard en omvang van dumpingen/lozingen is niet eenvoudig. Allereerst is er beperkt zicht op de daadwerkelijke omvang doordat vooral lozingen niet altijd zichtbaar zijn en daardoor onder de radar blijven. Hierbij kan gedacht worden aan lozingen in de bodem, het water, het riool en in reguliere afvalstromen. Onderzoek hiernaar vindt in beperkte mate plaats. Ook kan het voorkomen dat niet altijd herkend wordt dat het om drugsafval gaat. Bovendien is aangegeven dat het protocol⁷⁴ bij een drugsafvaldumping niet altijd wordt gevolgd en dat niet altijd forensisch onderzoek plaatsvindt naar het afval. Daarnaast worden volgens experts bijvoorbeeld vaak lege jerrycans aangetroffen. Hierdoor zijn registraties (deels) gebaseerd op interpretaties, zijn er geen cijfers beschikbaar over de herkomst van het afval en is niet altijd duidelijk op welk type drugs en welk productieproces het afval betrekking heeft. Ook zit er ruis in de registratiecijfers doordat incidenten niet altijd eenduidig worden geregistreerd en omdat in sommige gevallen pas (veel) later blijkt dat het toch wel of toch niet om drugsafval ging (ook wel vals-positieven en vals-negatieven genoemd). Dit wordt in de registratiesystemen van de politie niet altijd gecorrigeerd. Tenslotte wordt in sommige gevallen helemaal niets vastgelegd in de registratiesystemen.

Geregistreeerde dumpingen in Oost-Nederland

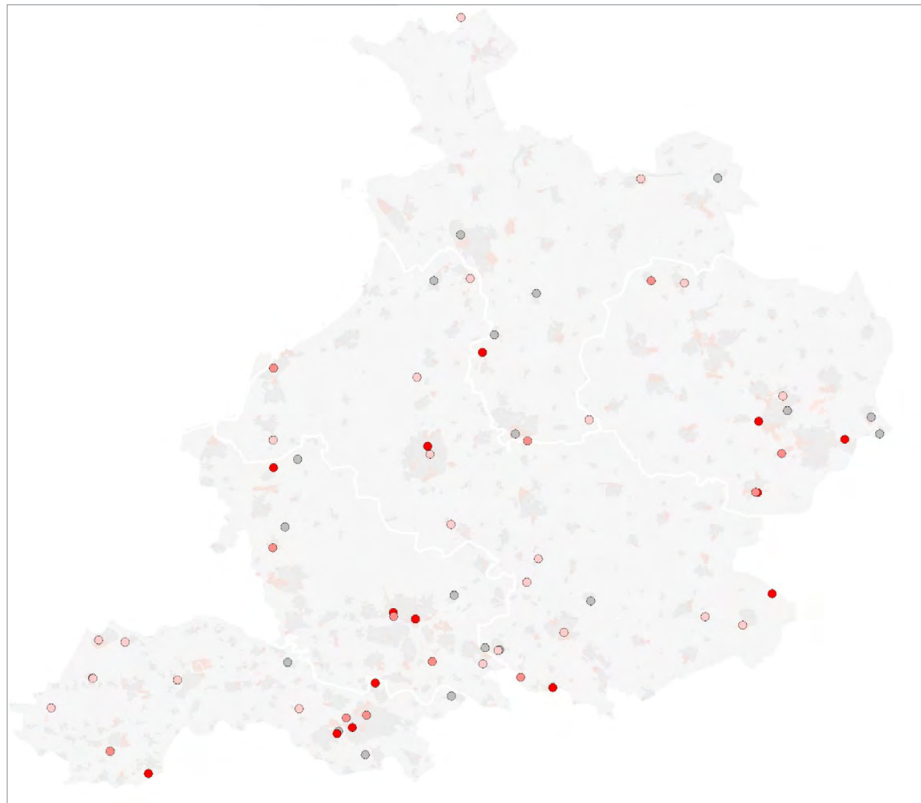
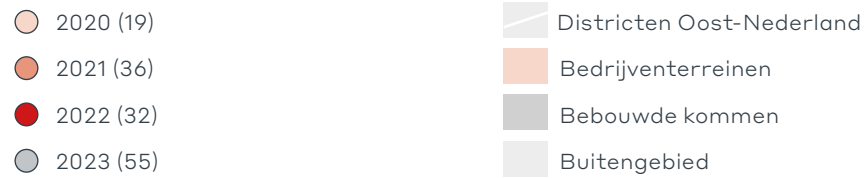
In de onderzoeksperiode (2020 t/m 2022) zijn 97 dumplocaties aangetroffen. Het overgrote deel van de dumpingen vond plaats in het buitengebied van Oost-Nederland, gevolgd door woonkernen en ten slotte enkele op bedrijventerreinen. In onderstaande tabel is de verhouding per jaar weergegeven, waarbij te zien is dat het aantal dumpingen over de drie jaren ongeveer gelijk verdeeld is:

Soort locatie	2020	2021	2022	Eindtotaal
Bedrijventerrein	0	1	1	2
Buitengebied	25	27	25	77
Woonkern	4	8	6	18
Eindtotaal	29	36	32	97

De meeste dumpingen vonden plaats in Gelderland-Zuid (39), daarna in Gelderland-Midden (24), gevolgd door een even groot aantal in de districten Noord- en Oost-Gelderland en Twente (beide 16). Het district IJsselland kende gedurende de onderzoeksperiode slechts twee geregistreeerde dumpingen.

Dumplocaties 2020 - 2022 (97) en 2023

Type dumplocaties

Zoals in onderstaande tabel is weergegeven, wordt op uiteenlopende plekken gedumpt. Het grootste gedeelte van de dumpingen vond plaats op wegen: in 64 gevallen ging het om een weg, waarvan één fietspad en één snelweg. Na wegen vonden dumpingen voornamelijk plaats op parkeerplaatsen (12) en in bossen (11).

Type dumplocatie	Aantal
Weg	62
Parkeerplaats	12
Bos	11
Weiland	3
Overige	2
Autosnelweg	1
Bedrijventerrein	1
Fietspad	1
Gracht/Vaart	1
Hei	1
Open Veld	1
Sloot	1
Eindtotaal	97

Uit de dossiers is niet op te maken hoe een dumplocatie wordt geregeld. Een dossier dat buiten de onderzoeksperiode valt geeft hierin wel een inkijkje: In dit dossier verklaarde verdachte 1 dat hij via verdachte 2 in contact werd gebracht met een persoon die hem de opdracht gaf te gaan dumpen. Het afval werd door een ander subject met een bakwagen gebracht naar een locatie en opgeslagen in een zeecontainer. Verdachten 1 en 2 zouden hebben meegeholpen met het uitladen van de bakwagen en zij hebben een aanhangwagen gehuurd met een kiepfunctie. Verdachte 1 heeft de dumplocaties gekozen, omdat hij daar bekend was, er weinig verlichting was en er geen camera's hingen. De laatste dumping was vlakbij de woning van verdachte 1, omdat hij er snel van af wilde zijn. In totaal heeft verdachte 1 vier keer afval gedumpt. De dumpingen vonden plaats door middel van het dumpen van jerrycans door de aanhangwagen in kiepstand te zetten en weg te rijden. Verdachten hebben verklaard over te willen stappen op een andere manier van dumpen: een IBC in een paardentrailer zetten, de IBC volladen met afval en dan al rijdend een kraantje openzetten.

Soort drugsafval

Voor het overgrote gedeelte van de dumpingen (80 van de 97) geldt dat niet feitelijk is vastgesteld dat het aangetroffen afval daadwerkelijk drugsafval betrof door middel van bemonstering of tests. Desondanks zijn deze tachtig gevallen wel meegenomen als dumplocatie, omdat er voldoende indicatoren aanwezig waren op basis waarvan kan worden gesteld dat het afval afkomstig is van de productie van synthetische drugs of cocaïne. Echter, er is van deze tachtig locaties niet vastgesteld van welke soort drugs het afval afkomstig is. Doordat bij de ontdekking van een dumping niet meteen duidelijk wordt om welke type afval het gaat, kan niet direct een goede inschatting worden gemaakt van de schade en de benodigde afhandeling (zoals bodemonderzoek of sanering). Dit zou efficiënter kunnen door het standaard beschikbaar stellen en gebruiken van indicatieve meetapparatuur, zoals swipes, aan de professionals die ter plaatse gaan.

Van zeventien van de 97 dumpingen (18%) is met tests vastgesteld dat het daadwerkelijk om drugsafval ging. In de tabel op de volgende pagina is weergegeven van welke soort drugs dit afval afkomstig was.⁷⁵ Over de geschatte productieomvang zijn op basis van de dossiers over de dumpingen geen uitspraken te doen.

75 In een aantal gevallen is bij één dump meerdere soorten drugsafval aangetroffen. Daarom is de som in de tabel groter dan het aantal dumpingen.

Soort drugs	Aantal
Amfetamine	6
Amfetamine en / of methamfetamine	1
Methamfetamine	1
Methamfetamine en / of cocaïne	2
MDMA	2
Cocaïne	4
Onbekend	3

Wijze van dumpen

Uit een verdere analyse van de dossiers blijkt dat de hoeveelheid en manieren van dumpen divers zijn. Over het algemeen worden bij de dumplocatie vrijwel altijd attributen aangetroffen die gebruikt zijn om het vloeibaar afval in te doen. Denk hierbij aan emmers en kuipen, jerrycans, flessen, vaten en tonnen. Naast het daadwerkelijke afval worden ook goederen aangetroffen die waarschijnlijk onderdeel zijn geweest van het productieproces. Het gaat hierbij om maatbekers, een zeef, gasflessen, een koolstoffilter, (wegwerp)overalls, handschoenen, batterijen, gasmaskers, kleding, boodschappentassen, (vuilnis)zakken, een gemodificeerd bierfust, plastic, tape en spanbanden. In sommige gevallen was het drugsafval samen met grofvuil of bouw- en sloopafval gedumpt.

Aanleiding tot ontdekking dump

De aanleiding tot de ontdekking van de dump was in bijna alle gevallen (90) een melding vanuit een burger die het afval bijvoorbeeld tegen-

kwam bij een wandeling in het bos of er bijvoorbeeld langsreed. In vier andere gevallen was er sprake van een melding vanuit Rijkswaterstaat (2), de BOA (1) en de boswachter (1). Bij overige drie dumpingen was dit niet meer te achterhalen of niet goed geregistreerd.

Aangehouden verdachten

Voor het overgrote gedeelte (92) van de dumpingen geldt dat er geen verdachten zijn aangehouden. Van slechts vijf dumpingen is bekend dat verdachten zijn aangehouden. In totaal gaat het om zes unieke verdachten: in relatie tot één dump gaat het om twee verdachten, in de andere vier gevallen betrof het één verdachte per dump.

Geslacht, leeftijd en nationaliteit

Alle verdachten zijn man, en vallen nagenoeg allemaal in de leeftijdscategorie twintig tot veertig jaar. Eén verdachte was 42 jaar ten tijde van het aantreffen van de dump. De gemiddelde leeftijd is 32. Dit is jonger dan de leeftijd van de aangehouden verdachten bij opslag- en productie locaties. Alle verdachten hebben de Nederlandse nationaliteit. Eén verdachte heeft daarnaast de Iraanse nationaliteit.

KvK-inschrijvingen

Van de zes verdachten zijn drie verschillende inschrijvingen in het Handelsregister van de KvK bekend. Deze bedrijven zijn gekeken naar de SBI-indeling actief in:

- Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw;
- Eet- en drinkgelegenheden (bezorgservice);
- Beveiligings- en bemiddelingservices.

Woonplaats

De afstand tussen woonplaats en plaats delict valt voor de meeste verdachten onder de twaalf kilometer. Hierbij valt op dat in één geval de afstand relatief groot is: 72 kilometer. Van één verdachte ontbreekt informatie over de inschrijflocaatie, waardoor de afstand tot de dumplocatie niet bekend is.

Antecedenten

Van alle verdachten zijn in totaal 23 (onherroepelijke) antecedenten bekend, variërend van twee tot zes antecedenten per persoon. De meeste vallen onder de categorie vermogen (5). In onderstaande tabel zijn de categorieën weergegeven.

Incidentcategorie	
Vermogen	5
Opium	4
Verkeer	4
Geweld	4
Overig	3
WWM	3
Milieu	0
Totaal	23

Rollen verdachten

In totaal zijn negen rollen toegekend aan de verdachten, voornamelijk als ondersteuner (4) en dumper van afvalstoffen (3). Daarnaast is een rol toegeedeeld van ondersteuner, uitvoerder afpersing en organisatie.

Opvolging OM/ZM

Er is gekeken naar hoe de aanhoudingen zijn opgevolgd door het OM en de rechtbank. Vier zaken zijn afgedaan met een sepot vanwege onvoldoende bewijs. Een van de zes verdachten kreeg een gevangenisstraf van veertien maanden (waarvan 7 voorwaardelijk) en een civiele vordering. Daarnaast is één zaak inhoudelijk nog niet behandeld.

Schade

Het dumpen en lozen van drugsafval is zorgelijk. Het afval bevat namelijk schadelijke stoffen die bij blootstelling voor mens, dier, milieu en leefomgeving (gezondheids)risico's opleveren. Denk aan het gevaar van de giftige dampen die (bij het verbranden van afval) vrijkomen of de risico's wanneer vervuilde mest over land uitgereden wordt. Ook kan gedacht worden aan de grond- en waterverontreiniging die plaatsvindt wanneer direct op de bodem of het oppervlaktewater geloosd wordt of wanneer vaten gaan lekken. Lozingen in het oppervlaktewater en het riool kunnen bovendien leiden tot aantasting van het rioolstelsel, kunnen het waterzuiveringsproces verstoren en vormen (daarmee) een bedreiging voor winning van drinkwater.⁷⁶

76 RIVM-briefrapport 2022-0104. De gevaren van dumpingen en lozingen van drugsproductieafval voor de kwaliteit van drinkwaterbronnen (rivm.nl)

De vloeistoffen hebben veelal een zeer hoge of juist zeer lage PH-waarde die beide voor aantasting en schade kunnen zorgen. Dumpingen en lozingen leveren de maatschappij ook economische schade op. Het aangetroffen afval dient immers opgeruimd te worden en de bodem moet (in sommige gevallen) worden onderzocht en gesaneerd. Dit brengt hoge kosten met zich mee.

Kosten

De totale omvang van kosten voor het opruimen van productielocaties en drugsafval in Oost-Nederland is niet duidelijk. Ten behoeve van dit onderzoek zijn subsidieaanvragen en -toekenningen bij BIJ12 inzichtelijk gemaakt, echter ontbreekt een beeld van de kosten die andere overheidsinstanties hebben gemaakt en kosten waarvoor geen subsidieaanvraag is ingediend. Afhankelijk van de mate van de verontreiniging, kunnen kosten variëren van duizenden euro's tot tonnen voor grootschalige bodemsaneringen of reiniging van het riool. De kosten voor de inzet van de Omgevingsdienst zijn afhankelijk van de omvang van de dumplocatie en de wijze waarop de dump heeft plaatsgevonden. De kosten worden hoger in het geval van een verontreinigde bodem.

Subsidieregeling BIJ12

Gedupeerde grondeigenaren die kosten hebben gemaakt voor het opruimen van drugsafval kunnen hiervoor compensatie aanvragen via de subsidieregeling opruiming drugsafval. In het jaar 2020 voerde de pro-

vincie Brabant voor alle gemeentes in Nederland de subsidieregeling uit, behalve voor de provincie Gelderland: zij voerde de regeling voor haar eigen gemeenten uit. De subsidie wordt sinds 1 januari 2021 namens de provincies verstrekt door BIJ12⁷⁷. Eind 2022 is deze subsidieregeling verruimd.⁷⁸ Particulieren, privaatrechtelijke rechtspersonen en Staatsbosbeheer krijgen de kosten volledig vergoed tot een maximum van €200.000,- (dat was eerder €25.000,-). Deze regeling is ook van toepassing voor eigenaren of pachters van locaties waar drugsafval is gedumpt. Publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals gemeenten, Omgevingsdiensten en Waterschappen, ontvangen 50% van de kosten tot een maximum van €50.000,- (dat was eerder €25.000,-). Eventuele kosten daarbovenop worden volledig vergoed tot maximaal €200.000. Ter illustratie: in het geval dat de opruimkosten 150.000 euro zijn geweest, krijgt de publieksrechtelijke rechtspersoon 125.000 euro vergoed.

Ten behoeve van dit onderzoek zijn bij BIJ12 kerncijfers met betrekking tot de subsidieaanvragen opgevraagd die binnen de onderzoeksperiode zijn ingediend. Het is van belang om te vermelden dat de cijfers voor de periode 2020 t/m 2022 mogelijk niet compleet zijn en geen volledig beeld geven van de totale economische schade. Allereerst zijn de kosten van de projecten waarover géén subsidieaanvraag is ingediend niet in beeld. Daarnaast gaat het om subsidies die achteraf worden verleend en aanvragen kunnen op een (veel) later moment worden ingediend. Er is aangegeven dat subsidieaanvragen vaak laat worden ingediend door

77 Subsidieregeling opruiming drugsafval - BIJ12

78 Vanaf 1 januari 2025 zal de uitvoering van deze regeling door het Ministerie van Justitie & Veiligheid plaatsvinden.

capaciteitsproblemen bij overheden en in sommige gevallen omdat er nog aanvullend gesaneerd moet worden. Zo kan in 2024 bijvoorbeeld nog een subsidie worden aangevraagd voor een dumping uit 2021. Ook is benoemd dat het kan voorkomen dat een aanvrager moet wachten op het uitkeren van de subsidie omdat BIJ12 geen subsidie mag toekennen als daarmee het subsidieplafond van de betreffende provincie wordt overschreden. In die gevallen moet eerst het plafond worden verhoogd (provincies zijn dat niet verplicht) en daar gaat enige tijd overheen.

Tot slot is het van belang te vermelden dat de subsidieregeling enkel betrekking heeft op het opruimen van drugsafval en niet op de kosten van het opruimen van drugslabs in het algemeen. De kosten voor het opruimen van het drugslab kunnen eveneens hoog oplopen, wat grote economische schade kan opleveren. In de regio Oost-Nederland is een voorbeeld bekend waarbij het opruimen van het drugslab ruim zes ton heeft gekost. *“Als je dat twee keer in je gemeente hebt, ben je zo failliet en kan er geen geld naar andere onderdelen binnen de gemeente”*, gaf een betrokken gemeenteambtenaar aan. Door de nieuwe maatregel kostenverhaal kunnen de gemaakte kosten voor het ontmantelen van drugslabs verhaald worden op de dader(s).

Voor de provincie Overijssel geldt dat binnen de onderzoeksperiode bij BIJ12 één aanvraag is ontvangen. Hiervoor is geen subsidie verleend omdat deze aanvraag niet voldeed aan één van de voorwaarden uit het

Uitvoeringsbesluit.⁷⁹ Desondanks is wel zicht op de opruimkosten van deze dumping: €23.392,03.

Voor Gelderland geldt dat binnen de onderzoeksperiode in totaal dertig subsidieaanvragen zijn ingediend, waarvan 23 door publiekrechtelijke rechtspersonen en zeven door particulieren. De projectkosten voor het opruimen van het afval liepen uiteen van €1.249,83 tot €83.242,00 en kwamen in de onderzoeksperiode in zijn totaliteit uit op zo'n half miljoen euro. Voor 24 van de dertig aanvragen is ook daadwerkelijk een subsidie verleend⁸⁰. De hoogste subsidie is verleend aan een particulier waarbij de volledige projectkosten van €83.242,00 zijn vergoed. In totaal is in de onderzoeksperiode bijna 2,3 ton aan subsidie verleend.

Overzicht aangevraagde en verleende subsidies Gelderland

Jaar	Aantal subsidieaanvragen	Totale projectkosten	Totaal verleende subsidie
2020	8	€ 270.065,17	€ 187.308,53
2021	16	€ 154.213,06	€ 21.963,00
2022	6	€ 52.338,94	€ 20.166,00
Totaal	30	€ 476.617,17	€ 229.437,53

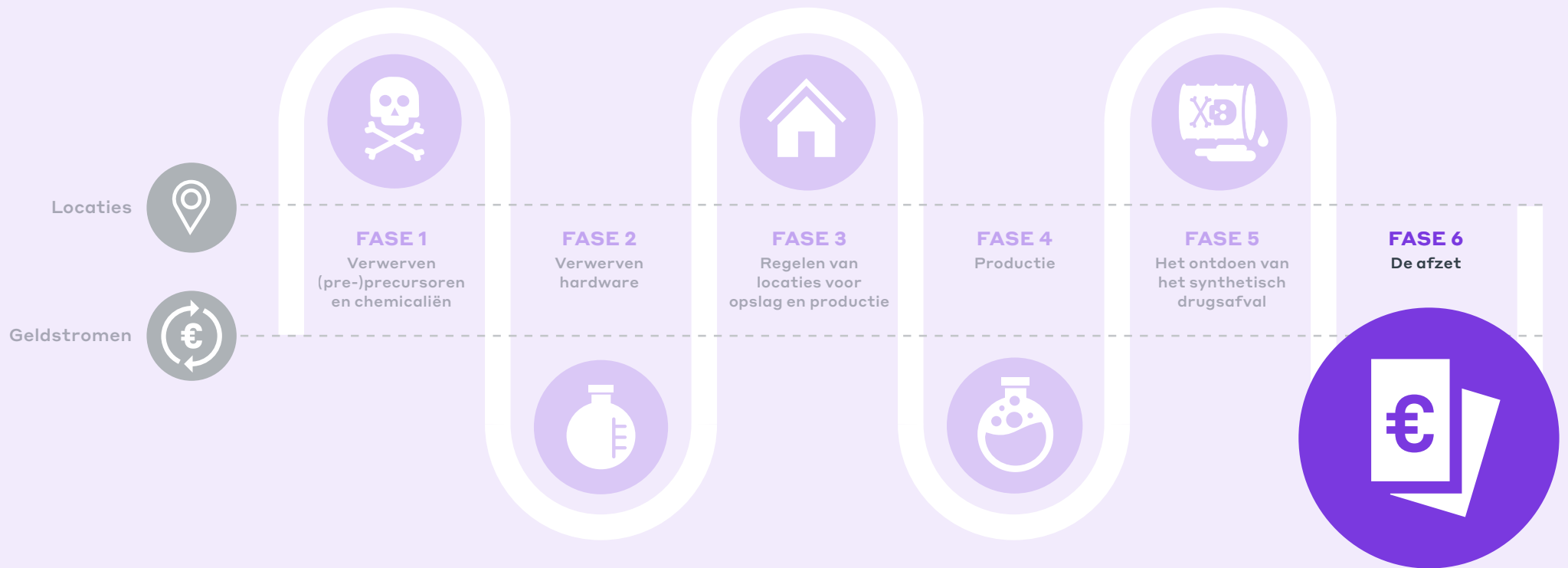
79 Uitvoeringsbesluit subsidies Overijssel 2022. Artikel 3.5.3 onder 3: De verwijdering en afvoer van het drugsafval voldoet aan de voorwaarde dat deze heeft plaatsgevonden in de periode 1 oktober 2020 tot en met 31 december 2024.

80 Een afwijzing van een subsidieaanvraag vloeit voort uit het niet voldoen aan de Subsidieregeling, bijvoorbeeld wanneer het afval geen synthetisch drugsafval is.

FASE 6: Afzet

Waar gaat het kant-en-klare product naar toe?

Nadat de drugs zijn geproduceerd, komen deze op de markt om te verkopen. In deze fase wordt uitleg gegeven over de afzet van het tussenproduct, zoals amfetamineolie, en het eindproduct. Op de afzet van 'aflab' producten⁸¹ is weinig zicht en dit vormt dan ook een gat in de informatiepositie. Vanwege de waarde van de geproduceerde drugs worden deze vermoedelijk zo snel als mogelijk in de handel of naar een volgende plek gebracht. Hiermee wordt het risico op ripdeals en ontdekking door opsporingsdiensten beperkt. Locaties waar groothandel-partijen drugs zijn opgeslagen worden dan ook zelden ontdekt.

Wat wel bekend is en ook in eerder onderzoek van Tops e.a. (2018) werd geconcludeerd, is dat het grootste gedeelte van de in Nederland geproduceerde synthetische drugs wordt geëxporteerd en dus bestemd is voor de buitenlandse markt. Ook uit de analyse van de ontsleutelde cryptocommunicatiedata blijkt dit. De experts die voor dit onderzoek zijn bevestigd bevestigen dit gegeven en geven aan dat er een wereldwijde afzetmarkt is waar tussen de 80% en 90% van de synthetische drugs naartoe gaat. Zij noemen landen als Australië, Thailand, Verenigd Koninkrijk, Turkije, Scandinavië en landen in Midden- en Zuid-Amerika als de belangrijkste afzetmarkten en/of doorvoerlanden. Turkije neemt volgens een van de materiedeskundigen een steeds

centralere positie in als 'toegangspoort' voor het Midden-Oosten. Een andere expert benoemde dat Italië in het verleden een grote rol speelde in de afzet en doorvoer van Nederlandse synthetische drugs, maar momenteel niet meer in beeld is. Ten slotte zijn door de experts een aantal atypische afzetlanden genoemd, namelijk Kenia, Chili en Libië, maar over deze landen bestaat nog geen goed informatiebeeld.

De reden dat het grootste gedeelte van de drugs naar het buitenland gaat, heeft met name te maken met de opbrengst. Het is lucratiever om een pil in het buitenland te verkopen, omdat het simpelweg meer oplevert dan in Nederland. De winstmarges zijn in het buitenland veel hoger. Tops (2018) beschrijft ter illustratie in zijn onderzoek dat het maken van één pil XTC (met daarin het werkzame bestanddeel MDMA) gemiddeld genomen ongeveer twintig eurocent kost. Wanneer deze pil in Nederland wordt verkocht, betaalt de gebruiker hiervoor twee tot vijf euro. In Scandinavië daarentegen betaalt de gebruiker ongeveer dertien euro voor dezelfde pil en in Australië is dat ongeveer twintig euro. Deze hogere winstmarge geldt niet alleen voor MDMA/XTC, maar ook voor andere drugs, zoals amfetamine. Ook heeft het te maken met de vraag naar bepaalde soorten drugs: methamfetamine wordt in Nederland bijvoorbeeld wel geproduceerd, maar volgens een expert van de politie weinig geconsumeerd.

81 Aflab wil zeggen direct na de productie van tussen- of gereed-product.

Naast dat de drugs op 'reguliere' wijze worden verkocht, gaven de experts aan dat uitruil van drugs met andere landen ook veelvuldig voorkomt. In dit kader wordt gezien dat bijvoorbeeld in Nederland geproduceerde MDMA wordt uitgeruild met cocaïne uit Zuid-Amerika of met heroïne uit Turkije. Hiermee worden eventuele traceerbare geldstromen en transacties voorkomen.

Voor de binnenlandse handel blijkt de chatapplicatie Telegram veelvuldig gebruikt te worden, zo blijkt uit onderzoek van de NOS. Van de 5,6 miljoen geanalyseerde berichten, was de helft (2,8 miljoen) een drugsadvertentie. De aangeboden drugs en hoeveelheden zijn divers, waarbij ook geadverteerd wordt voor vele kilo's en grote partijen. Hoewel Telegram zegt te monitoren en modereren op schadelijke berichten, waaronder drugsadvertenties, lijkt de chatapplicatie in de praktijk nauwelijks in te grijpen. Dit wordt volgens het nieuwsartikel van de NOS bevestigd door de politie, die aangeeft dit niet te merken en weinig medewerking van het bedrijf te krijgen. Accounts en groepen waarin de drugs worden aangeboden, zijn soms jarenlang actief.⁸²

Soort transport

Er zijn verschillende manieren waarop de drugs naar het buitenland worden geëxporteerd. Enerzijds gebeurt dit per post in brieven of kleine pakketten, waarbij het voordeel is dat het sneller gaat, minder 'gedoe' oplevert met verzenden en de pakkans wordt gespreid. Dat levert uiteindelijk het minste bedrijfsrisico op. Anderzijds worden er grotere (bulk)transporten gedaan via het water, de lucht en reguliere transporten over de weg. Hierbij worden de drugs veelal vervoerd met andere, legale goederen. Dat kan door de drugs te verstopten in dekladingen en handelswaren zoals fruit, maar ook minder voor de hand liggende producten, zoals tweedehandsauto's, chalets voor buitenlandse recreatieterreinen en landbouwmachines.

“Er zijn ontzettend veel mogelijkheden, juist omdat er zoveel wordt geëxporteerd en de grenzen open zijn. De uitgaande stroom wordt vaak ook niet gecontroleerd, dus de pakkans is relatief laag.”

Expert van de politie

Volgens experts zijn chauffeurs in veel gevallen niet op de hoogte dat zij drugs vervoeren, maar er zijn ook casussen bekend waarbij transportbedrijven dit bewust faciliteren. Hetzelfde beeld blijkt uit de quickscan die het RIEC Midden-Nederland heeft uitgevoerd naar drugshandel middels vrachtvervoer.⁸³ Naast het verstoppertje van drugs in dekladingen is een andere modus operandi om de drugs te verbergen achter een geprepareerde dubbele vloer of wand in het voertuig.

Australië is een afzetland waarbij vooral gebruik gemaakt werd van post. Sinds in Australië 100% postcontrole plaatsvindt op brieven en pakketten uit Nederland, wordt gezien dat criminelen andere manieren vinden om de drugs toch in Australië te krijgen. Bijvoorbeeld door de brief of het pakket vanuit een postpunt net over de grens te versturen, zodat het pakket een Belgische of Duitse poststempel krijgt en daardoor de 100% controle ontloopt.

Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat we ongeveer weten waar de drugs naartoe gaan, maar veel experts geven aan dat we eigenlijk nog geen goede informatiepositie hebben op de internationale afzet. Er is weinig zicht op bijvoorbeeld transportbewegingen en de geldstromen die gemoeid zijn met de afzet. Ook gaf een van de respondenten aan dat ze zien dat drugs aangeboden worden

op het Darkweb. Maar hoe het daar terecht komt en hoe de verkopers werken, is nog onbekend.

Geldstromen gemoeid met afzet

Als we kijken naar het crimescript dan is er één onderdeel dat als een soort rode draad door het gehele proces loopt, namelijk de geldstromen. Dit is een onderwerp dat bij de verschillende organisaties nog nauwelijks in beeld is.⁸⁴ Het is nog niet goed inzichtelijk hoe geldstromen precies lopen, waar de investering uit wordt betaald om een drugslab te starten, wie tussenpersonen zijn in dit verband en waarin criminele winsten door Nederlandse criminelen worden geïnvesteerd. Ook uit de ontsleutelde cryptocommunicatiedata komt weinig informatie over deze fase naar boven. Verdachten die opgepakt worden, verklaren nooit over de herkomst of bestemming van het geld. Dit komt vermoedelijk deels omdat ze daar vanuit hun rol weinig zicht op hebben (het zijn vooral koks en 'loopjongens' die worden opgepakt) en deels vanwege het feit dat hiermee het risico bestaat dat het geld waarover wordt gesproken als wederrechtelijk verkregen vermogen wordt aangemerkt en dit moet worden afgedragen aan de Staat bij een strafbaarstelling.

Dat de geldstromen gemoeid met de drugs een blinde vlek vormen, is al jaren bekend.⁸⁵ In het rapport 'Betonrot' van Bureau Beke (2018) is

83 RIEC Midden-Nederland (2023). Quickscan Transportbranche: Een eerste verkenning naar drugshandel middels vrachtvervoer in Midden-Nederland

84 Landelijke eenheid Politie Nederland. (2022). De Narcostand van Nederland. Fenomeenbeeld drugs 2021.

85 Bureau Beke (2018). Betonrot: Een kwalitatief onderzoek naar het fenomeen ondermijnende criminaliteit in Brabant-Zeeland, de effecten van en richtingen voor de overheidsaanpak. Bekereeks, Arnhem.

in globale lijnen beschreven hoe drugscriminelen (op verschillende niveaus) met hun opbrengsten omgaan en zijn diverse modus operandi geschetst voor het verplaatsen en witwassen van geld. Deze kwamen (deels) ook terug in de expertinterviews die voor dit onderzoek zijn afgenomen. De experts gaven (niet-uitputtend) aan dat de financiële stromen vermoedelijk veelal via ondergronds bankieren gaan of via investeringen in de bovenwereld door middel van diverse witwasconstructies. In dat kader is onder andere de investering in vastgoed in landen als Dubai, Spanje, Brazilië of Thailand genoemd.

Ook komen in onderzoeken verschillende witwasconstructies voor via de (ruil)handel in auto's en andere luxegoederen (het zogeheten Trade Based Money Laundering) en het opkopen van horecagelegenheden en andere bedrijven in Nederland. Ook het teruglenen van geld aan jezelf via een loan-back-constructie, waardoor het geld een schijnbare legale herkomst verkrijgt, is een van de bekende witwasconstructies. De geldstromen en betalingen gaan vermoedelijk ook nog veel in contanten, met cryptovaluta en via Money Transfers. In onderzoeken worden namelijk vrijwel nooit transacties gezien van inkopen of investeringen in dit kader.

Het onderzoek van Tops e.a. bevestigt dit beeld.⁸⁶ Er zijn individuele casussen die inzicht geven in de geldstromen, maar hier kan nog geen algemeen geldend beeld uit worden gedestilleerd. In het rapport staat beschreven dat de opsporingswereld uitgaat van een driedeling als wordt gekeken naar de besteding van de criminele opbrengsten. Een derde wordt consumptief besteed, een derde wordt geïnvesteerd en een derde is crimineel 'handgeld' om de criminele keten en netwerken in stand te kunnen houden.

Op basis van diverse berekeningen door Tops en collega's is een schatting gemaakt van de handelsopbrengst van in Nederland geproduceerde synthetische drugs wanneer deze verkocht is aan de eindgebruiker. Voor amfetamine is dat jaarlijks €9,6 miljard en voor MDMA/XTC is dat €9,3 miljard.⁸⁷ Een deel van deze bijna 19 miljard euro belandt ook daadwerkelijk in de handen van Nederlandse criminelen. De schatting is dat het hier gaat om €3 tot €5 miljard, als uit wordt gegaan van een soortgelijke berekening als die voor de verdiensten van drugshandelaren van cocaïne en heroïne.⁸⁸

86 Tops, P., van Valkenhoef, J., van der Torre, E., & van Spijk, L. (2018). Waar een klein land groot in kan zijn – Nederland en synthetische drugs in de afgelopen 50 jaar. Boom Criminologie

87 De genoemde bedragen zijn gebaseerd op cijfers en prijzen uit 2017. Op het moment van schrijven zijn geen andere berekeningen bekend.

88 Op basis van onderzoek door Kilmer en Reuter (2019) naar verdiensten van drugshandelaren van cocaïne en heroïne blijkt, dat in de productie en de eerste fasen van de internationale distributie (transport en internationale afnemers) drugscriminelen gemiddeld 15% van de totale omzetwaarde van het eindproduct voor hun rekening nemen.

Conclusies en aanbevelingen

Deze fenomeenanalyse synthetische drugs heeft:

- ✓ **een regiobreed integraal beeld opgeleverd dat inzicht geeft in de aard en omvang van de verschillende fasen van de synthetische drugsketen in Oost-Nederland, en**
- ✓ **inzicht gegeven in de rol van partners en de integrale samenwerking bij de aanpak van de synthetische drugsketen.**

Hieruit blijkt onder meer dat Oost-Nederland sinds 2018 de koploper in Nederland is waar het gaat om het aantal ontdekte productielocaties van synthetische drugs. De omvang daarvan is de afgelopen jaren ondanks (of misschien juist dankzij) forse inspanningen binnen de opsporing, maar ook op het gebied van preventie en handhaving, niet afgenomen. Het aantal drugsafvaldumpingen dat voornamelijk in het buitengebied plaatsvindt leek in aantal en omvang te dalen, maar is volgens de laatste cijfers in 2023 weer zeer fors gestegen.

Het zicht op synthetische drugscriminaliteit is bij partners nog versnipperd. Met dit onderzoek is deze informatie bij elkaar gebracht en daarmee is een eerste integraal beeld van deze ondermijnende vorm van criminaliteit in de regio Oost-Nederland geschetst.

De constatering in deze analyse vragen om een langdurige, gestructureerde en op elkaar afgestemde aanpak waarbij, naast de inzet van opsporingsonderzoeken, nog veel meer sprake dient te zijn van integrale samenwerking en een integraal informatiebeeld.

Er lopen al mooie integrale initiatieven zoals projecten op bedrijventerreinen en een aanpak buitengebied. Deze projecten helpen, door een innovatieve en sterke integrale aanpak, de bewustwording, meldingsbereidheid, maar ook het inzicht op het gebied van synthetische drugscriminaliteit te vergroten en daarmee de groei van deze vorm van criminaliteit te bemoeilijken.

Op basis van dit fenomeenonderzoek synthetische drugs komen we tot een aantal gerichte aanbevelingen om het inzicht in de synthetische drugscriminaliteit in Oost-Nederland nog verder te vergroten en daarmee de aanpak ook te verstevigen en toekomstgerichter te maken. Deze aanbevelingen zijn geadresseerd aan de opdrachtgever van dit fenomeenonderzoek, de Regiegroep fenomeengerichte aanpak Oost-Nederland, onderdeel van het RIEC-samenwerkingsverband Oost-Nederland. De aanbevelingen zijn per fase van het crimescript benoemd en waar mogelijk is de aanbeveling per partner of samenwerkingsverband gespecificeerd.

Fase 1: Verwerven (pre-)precursoren en chemicaliën:

- Er bestaat een redelijk unaniem beeld over de herkomst en wijze van transport van benodigde grondstoffen voor de productie van synthetische drugs.
- Voor de pre-precursorenhandel zijn de internationale contacten en specifiek de connecties met China van groot belang. Cruciaal is dat een leverancier grote hoeveelheden pre-precursor kan leveren en dat de kwaliteit hiervan goed is. Om de bulk aan pre-precursoren uit China te halen worden allerlei dekmantelbedrijven opgezet in Oost-Europese landen.

Aanbeveling:

Politie (Landelijke Eenheid met eenheid Oost-Nederland) & FIOD:

- › Breng in kaart welke (dekmantel)bedrijven hierbij in Oost-Europa een rol spelen en of hier een relatie met de regio Oost-Nederland bestaat.
- Etiketten op de grondstoffen zijn vrijwel altijd vervalst of herlabeld, maar onduidelijk is waar en wanneer in het proces dit plaatsvindt.
- Naast (pre-)precursoren zijn nog andere chemicaliën nodig voor de synthetische drugsproductie. Veel van deze chemicaliën kennen ook legale toepassingen en zijn daardoor makkelijker vervangbaar en verkrijgbaar. Er worden 'legale' bedrijfsstructuren opgezet die voor hun bedrijfsactiviteit bepaalde grondstoffen moeten inkopen die ook als grondstoffen voor synthetische drugs kunnen dienen,

zoals schoonmaakbedrijven. In sommige gevallen betreft dit enkel holdings, zonder bedrijfsactiviteit op het adres zelf. Wel is het verhandelen van (een deel van) deze stoffen streng gereguleerd en dienen ongebruikelijke of grote transacties gemeld te worden bij het Meldpunt Verdachte Transacties Chemicaliën (MVTC). Binnen dit onderzoek is het niet gelukt zicht te krijgen op dergelijke meldingen binnen Oost-Nederland.

Aanbeveling:

Omgevingsdiensten & gemeenten:

- › Leer milieu-toezichthouders waarop ze moeten letten tijdens controles bij bedrijven die gevaarlijke stoffen opslaan in Oost-Nederland. Daarnaast adviseren we de Landelijke Eenheid (politie) toezichthouders van de Omgevingsdiensten toegang te verlenen tot DrChis. Dit betreft een applicatie van de politie waarin de legale en mogelijke illegale toepassing van stoffen staat. Zo weten toezichthouders beter waar zij bij de opslag van gevaarlijke stoffen op moeten letten.

- Een effectieve strategie om de drugsmarkt te verstoren, begint bij een goede aanpak van (pre-)precursoren en chemicaliën: zonder precursor geen eindproduct. De grote financiële waarde zit in deze precursoren.
- Degenen die de (pre-)precursoren kunnen leveren, kunnen gezien worden als de financiers/investeerders in het lab. Welke rol deze investeerders exact vervullen en of zij ook daadwerkelijk de (pre-)precursoren naar Nederland halen, is niet duidelijk.

- Experts van de politie en het OM geven aan dat de focus de afgelopen jaren in Oost-Nederland vooral heeft gelegen op de ontdekking van de productielocaties. Deze focus wordt veelal gekozen vanuit het oogpunt van de openbare orde en veiligheid. Een goede informatiepositie op de fase van het verwerven van grondstoffen en bijvoorbeeld het zicht op de bedrijven die hierbij betrokken zijn, is daardoor minder voorhanden.

Aanbeveling:

Politie & FIOD/Belastingdienst/Douane:

- › **Investeer in het verbeteren van de informatiepositie ten aanzien van het verwerven van grondstoffen en bedrijven in Oost-Nederland die daarbij betrokken zijn. Bijvoorbeeld zicht krijgen op holdings zonder bedrijfsactiviteiten. Zoek hierbij de samenwerking met private partners.**

- Uit de casuïstiek blijkt dat in (Oost-)Nederlandse productie- en opslaglocaties grondstoffen worden aangetroffen met daarop labels van bedrijven in Duitsland met Chinese aandeelhouders en eigenaren. Andersom worden in Duitsland in toenemende mate (pre-) precursoren en chemicaliën aangetroffen die vermoedelijk voor de Nederlandse markt bestemd zijn.

Aanbeveling:

RIEC-partners:

- › **Investeer in de integrale en internationale/grensoverschrijdende samenwerking ten behoeve van de aanpak van synthetische drugs.**

- Bekend is dat de lucht- en zeehavens in het crimescript van synthetische drugs een belangrijke rol vervullen, maar de rol van kleinere havens - met overslagcontainers - is nog niet goed in beeld. Deze zijn vanwege hun openbare karakter en het veelal beperkte toezicht echter wel kwetsbaar en bieden daarmee gelegenheid voor drugscriminaliteit.⁸⁹

Aanbeveling:

Politie & SONAR/RIEC-ON:

- › **Breng in beeld welke kleinere havens met en zonder containeroverslag in Oost-Nederland een rol kunnen spelen binnen de synthetische drugscriminaliteit. Het is van belang om ook gemeenten hierbij te betrekken.**

89 Drugscriminelen hebben vrij spel in kleinere havens, ziet onderzoeker: 'Het wordt ze nu wel heel gemakkelijk gemaakt' - EenVandaag (avrotros.nl)

Fase 2: Verwerven hardware:

- Ketels en ketelbouwers zijn van cruciaal belang in het productieproces. Voor de grote en specialistische ketels is vakkennis vereist. Ketels zijn in de meeste gevallen gemodificeerde (tweedehands) gelegenheidsketels. Bijvoorbeeld een melksilo die met laswerk is aangepast voor synthetische drugsproductie.
- Ketels kunnen meermaals gebruikt worden.
- Tabletteermachines zijn voornamelijk cruciaal voor de productie van XTC. Deze machines komen uit China, Engeland of worden geleased. Een van de experts zag tabletteermachines eerder in grote getalen binnenkomen, maar merkt op dat er steeds minder bestellingen van tabletteermachines op de vrachtlift staan bij de Douane. Deze worden nu onder een andere naam geïmporteerd of via een ander land aangekocht. De internationale samenwerking in de aanpak hiervan is van belang.

Aanbeveling:

Politie & Omgevingsdiensten:

- › **Voer een vervolgonderzoek uit naar welke bedrijven in Oost-Nederland in deze fase (en in andere fasen) kunnen faciliteren. Maak hierbij gebruik van eerdere onderzoeken naar ketelbouwers, bijvoorbeeld vanuit het landelijk project ketelbouwers en zoek hierbij ook de verbinding met het PPS-project (Publiek-Private Samenwerking) binnen het Meerjarenbeleidsplan van de politie Oost-Nederland.**

Fase 3: Regelen locaties opslag/productie:

- Het regelen van locaties voor opslag werkt niet anders dan het regelen van locaties voor productie, maar die eerste zijn makkelijker te vinden, omdat het enkel de stalling van goederen betreft.
- Hoewel het wel eens voorkomt, zijn de opslaglocaties meestal niet dezelfde als de productielocaties. In Oost-Nederland vond op twee opslaglocaties gelijktijdig ook de productie van synthetische drugs plaats en op één andere opslaglocatie werd ongeveer een jaar na het aantreffen van de opslaglocatie een productielocatie opgerold.
- Door de geraffineerde afschermmethoden is weinig zicht op opslaglocaties en zijn deze (als ze al worden aangetroffen) moeilijk te linken aan ontdekte productielocaties.
- Personen die locaties regelen zijn goed ingebed in de omgeving en gebruiken hun eigen netwerk aan contacten om een geschikte locatie te vinden of benaderen actief particulieren of agrariërs al dan niet op basis van een verhuuradvertentie.
- De betrokkenheid van reguliere makelaarskantoren en criminele motorclubs bij het regelen van geschikte locaties is niet uit te sluiten.
- De onzekerheid van het bedrijfsbestaan en toenemende leegstand bij agrariërs (in het buitengebied) vormen de aankomende jaren een risico op misbruik van deze panden.

- Om beter inzicht te krijgen in locaties die worden gebruikt voor opslag of productie van synthetische drugs is het van belang om kenmerken van de aangetroffen locaties, wijze van financiering, huurders en eigenaren etc. te registreren en inventariseren. In beperkte mate is dat tijdens het fenomeenonderzoek gebeurd, maar een verdieping door experts kan van grote meerwaarde zijn.

Aanbevelingen:

Politie (team Finec Oost-Nederland):

- › Voer een verkenning uit op kenmerken van vastgoedlocaties die zijn gelieerd aan synthetische drugs in Oost-Nederland. De oriëntatie hierop is al gestart. Er is verbinding met SONAR om kennis en expertise te bundelen.

Gemeenten & Provincies:

- › Provincies hebben een rol in de aanpak van leegstand, bijvoorbeeld door een nieuwe invulling te geven aan de panden samen met de betrokken gemeenten. Daarnaast hebben de provincies een rol bij het verschaffen van een actueel beeld van de agrarische leegstand, ook wel vrijgekomen agrarische bestemmingen (VAB's) genoemd.

Conclusies analyse opslaglocaties:

- ▶ Opslaglocaties van (pre-)precursoren, chemicaliën, hardware en/of synthetische drugs (N=29) bevinden zich in meer dan de helft van de gevallen in woonkernen in panden met een woonfunctie of industrie-/kantoorfunctie.
- ▶ Opvallend is het relatief grote aandeel opslaglocaties ten behoeve van de productie van MDMA (in totaal 11), terwijl het aantal ontdekte MDMA-productielocaties relatief laag is.
- ▶ Bij meer dan de helft van de opslaglocaties is geen sprake van leegstand (op papier).
- ▶ Op 45% van de adressen stond bij het aantreffen van de opslaglocaties een bedrijf ingeschreven in de KvK. Deze bedrijven stonden het vaakst ingeschreven onder de SBI-code '6420 - Financiële holding'. Ook de SBI-codes '4120 - Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw' en '45112' - Handel in en reparatie van personenauto's en lichte bedrijfsauto's (geen import van nieuwe)' kwamen vaker voor.
- ▶ In relatie tot achttien van de 29 opslaglocaties zijn verdachten aangehouden. In totaal gaat het om 49 verdachten. Het overgrote deel van de aangehouden verdachten is man (92%) en heeft een Nederlandse nationaliteit (82%). De meeste verdachten waren tussen de 40 en 65 jaar ten tijde van ontdekking van de locatie, met een gemiddelde leeftijd van 42 jaar.
- ▶ De helft van de aangehouden personen heeft antecedenten.

Fase 4: Productie:

- De syndrumarkt is fluïde en flexibel: productielocaties worden (gelijktijdig) door meerdere criminele samenwerkingsverbanden gebruikt, koks en hardware worden onderling uitgeleend en op een productielocatie worden meerdere soorten drugs geproduceerd.
- Een eenduidig beeld over de duur van ingebruikname van een productielocatie bestaat niet. Materiedeskundigen hebben daarnaast geen eenduidig beeld over het type locatie waar MDMA wordt getabletteerd.

Conclusie analyse productielocaties:

- ▶ In totaal zijn vijftig productielocaties ontdekt, waarvan negentien nog in bedrijf ten tijde van de ontdekking. Het jaar 2020 vormde binnen de onderzoeksperiode het piekjaar waarna het aantal ontdekte locaties in 2021 halveerde. Het aantal ontdekte productielocaties neemt sindsdien weer geleidelijk toe.
- ▶ De meeste productielocaties bevonden zich in de onderzoeksperiode in het district Noord- en Oost-Gelderland en de minste in het district IJsselland. In 2023 is in IJsselland echter een duidelijke stijging te zien, terwijl het aantal ontdekte productielocaties in de andere districten nagenoeg gelijk blijft ten opzichte van het jaar 2022.
- ▶ Een proces-verbaal van het TCI of meldingen van MMA zijn in de meeste gevallen de aanleiding geweest tot ontdekking van de productielocatie.

Aanbeveling:

Gemeenten & politie:

- > **Investeer in bewustwordingscampagnes met betrekking tot het herkennen van signalen van synthetische drugscriminaliteit om daarmee het aantal meldingen vanuit inwoners te verhogen.** Een goed voorbeeld hiervan is de campagne **Samen voor een Veilige Buurt**, van RIEC Oost-Nederland en Weerbaar Gelderland-Zuid. Door middel van social advertising werden heel gericht specifieke doelgroepen in alle gemeenten in de regio bereikt. In het najaar van 2024 gaat deze campagne ook in Gelderland-Midden van start. <https://www.samenvooreen-veiligebuurt.nl/>
- > **Bekijk ook het handelingsperspectief met communicatietoolkit voor gemeenten.**

- ▶ Het scheiden van productieonderdelen is volgens een expert een landelijke ontwikkeling. In de aangetroffen productielocaties in Oost-Nederland zijn echter in de meeste gevallen (en in toenemende mate) meerdere fasen van het productieproces uitgevoerd. Voor methamfetamine geldt zelfs dat op nagenoeg alle productielocaties meerdere fasen van het proces zijn uitgevoerd. In enkele gevallen vonden alle productiefasen op één locatie plaats.

- ▶ Negen locaties kwamen eerder voor in de politiesystemen en vijf locaties zijn binnen een jaar voor de ontdekking gecontroleerd door de Omgevingsdienst.
- ▶ Amfetamine is het soort drugs dat in de ontdekte productielocaties het meest wordt aangetroffen digd en dat komt overeen met het landelijk beeld. Er zijn relatief weinig MDMA-productielocaties ontdekt.
- ▶ Landelijk worden in toenemende mate cocaïnewasserijen aangetroffen. Deze tendens wordt in Oost-Nederland nog niet gezien.
- ▶ Driekwart van de productielocaties bevindt zich in panden met een woonfunctie en deze zijn ongeveer gelijk verdeeld over woonkernen, bedrijventerreinen en het buitengebied.
- ▶ In vergelijking met de productielocaties in het buitengebied en in woonkernen, vindt op de productielocaties op bedrijventerreinen vaak de conversie van drugs plaats (veelal in combinatie met de synthese van drugs).
- ▶ 14% van de productielocaties bevond zich in rijtjeswoningen. De conversie en syntheselabs die in rijtjeswoningen zijn aangetroffen, betroffen 'huis-tuin-en-keukenlabs' wat wil zeggen dat er zeer kleine hoeveelheden drugs zijn geproduceerd. In de vier kristallisatielabs werden uiteenlopende hoeveelheden drugs aangetroffen: van 0,5 kg tot meer dan 50 kg.
- ▶ Bij achttien van de vijftig productielocaties was sprake van kenmerken van verloedering van het terrein.
- ▶ Bij dertien van de vijftig productielocaties zijn beveiligingsmiddelen aangetroffen.
- ▶ Bij driekwart van de productielocaties is geen sprake van leegstand (op papier).
- ▶ Bij 29 van de vijftig productielocaties stonden bedrijven ingeschreven in het Handelsregister van de KvK. Deze bedrijven stonden het vaakst ingeschreven onder de SBI-categoriën 'Financiële instellingen (geen verzekeringen en pensioenfondsen)', 'Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)', 'Landbouw, jacht en dienstverlening voor de landbouw en jacht' en 'Handel in en reparatie van auto's, motorfietsen en aanhangers.'
- ▶ Net als voor opslaglocaties geldt dat het overgrote deel van de aangehouden verdachten man is (90%) en een Nederlandse nationaliteit heeft (80%). De meeste verdachten waren tussen de 20 en 40 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 41 jaar.
- ▶ 29% van de verdachten woonde ten tijde van het aantreffen van de productielocatie binnen een straal van 1 kilometer van de productielocatie. Dit zijn grotendeels de personen die ingeschreven staan op het adres van de productielocatie. 66% van de verdachten woonde binnen een straal van dertig kilometer (N=146).

- ▶ Verdachten die een KvK-inschrijving op naam hebben, zijn het vaakst actief in de bouw.
- ▶ 67% van de verdachten heeft antecedenten, voornamelijk in de categorieën vermogen, opium en verkeer.
- ▶ De meerderheid van de verdachten die zijn aangehouden heeft een dagvaarding ontvangen. Bij 66 van de 132 dagvaardingen is uiteindelijk een onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd.

- Er is sprake van invloed van criminele samenwerkingsverbanden uit het zuiden van Nederland bij productielocaties in Oost-Nederland. In sommige gevallen gaat het hierbij om de betrokkenheid van (verboden) motorclubs. Uit de dossiers is niet op te maken of de aangehouden verdachten lid zijn van zo'n motorclub.
- Er zit een bepaalde hiërarchie in de personen die de drugs daadwerkelijk vervaardigen. Er is een verschil tussen koks en zogeheten 'superlaboranten'. Koks hebben weinig specialistische kennis nodig en kunnen drugs relatief eenvoudig vervaardigen door een stappenplan te doorlopen, terwijl de superlaboranten beschikken over chemische kennis en weten hoe ze moeten handelen als het fout gaat.
- Binnen de aanpak buitengebied wordt een remote sensing tool ontwikkeld om potentiële productielocaties voor synthetische drugs in het buitengebied in beeld te krijgen. Hiervoor is het cruciaal indicatoren en kenmerken van productielocaties scherp te krijgen en te houden.

Aanbevelingen:

SONAR:

- › Monitor de kenmerken van productielocaties die vanuit de lucht zichtbaar zijn ten behoeve van de doorontwikkeling van deze tool en denk na over het gericht in kunnen zetten van deze tool ten behoeve van de opsporing.

Politie:

- › Laat bij de ontdekking van opslag- en productielocaties altijd de Omgevingsdienst oproepen door de politie. Zo kan de OD zelf een inschatting maken van de risico's en schade aan het milieu. Hierdoor wordt het risico op milieuschade, bijvoorbeeld wanneer onterecht niet is gesaneerd, verkleind.
- › Laat altijd een drone vliegen boven een productielocatie na ontdekking. Op deze wijze kunnen fysieke kenmerken van het terrein in beeld worden gebracht.

Omgevingsdiensten:

- › Zorg dat (piket)medewerkers van de Omgevingsdiensten en politie in Oost-Nederland op de hoogte zijn van de handelingen die ze moeten uitvoeren bij productie- en opslaglocaties van synthetische drugs en dumplocaties van synthetisch drugsafval (dit is voor beide diensten uitgewerkt in handelingskaders).
- › Versterk de kennispositie van toezichthouders ten behoeve van een betere oog- en oor-functie.

Aanbevelingen:

RIEC-partners:

- › Versterk de integrale samenwerking en organiseer daarvoor bijeenkomsten tussen Omgevingsdiensten, politie en Waterschappen (per district). Onderzoek daarbij hoe niet alleen bij toezicht, maar ook bij vergunningverlening⁹⁰ de kennis, zoals inzicht in risico's en preventiemogelijkheden, kan worden vergroot.
- › Op de **Safety Campus** Twente draait sinds vorig jaar een multidisciplinaire opleiding 'High alert' gericht op eerstelijns politie en andere opsporingsambtenaren samen met toezichthouders van Omgevingsdiensten. Een opleiding in deze samenstelling en vorm is uniek in het land. Gedurende de opleiding leren cursisten de risico's, herkenning van signalen van een drugslab en hoe te handelen bij het aantreffen van drugs(locaties). De cursus vormt een katalysator voor de integrale samenwerking en leert cursisten de rol en bevoegdheden van de andere deelnemende partners kennen. In 2024 zullen zo'n 560 opsporingsambtenaren een cursus van een dagdeel volgen. Deze opleiding wordt hoog gewaardeerd en er lijkt ook bij andere medewerkers en partners (zoals Waterschappen) behoefte te bestaan om deze opleiding te volgen. De financiering van de opleiding en huur van de locatie is tijdelijk gedekt vanuit politie en RIEC Oost-Nederland.

Aanbevelingen:

Regiegroep:

- › Zorg voor een structurele en meerjarige financiering van de opleiding om de voortgang en kwaliteit van de cursus te bevorderen en daarmee de veiligheid en samenwerking van (opsporings)ambtenaren bij het aantreffen van synthetische drugslocaties te verbeteren.

90 Ze spelen een rol bij de beoordeling van meldingen/aanvragen etc. Dit geldt niet voor de bedrijven die onder algemene milieuregels vallen.

Fase 5: Ontdoen van synthetisch drugsafval:

- Een goede informatiepositie op de aard en omvang van dumpingen en lozingen ontbreekt. Omdat deze niet altijd zichtbaar zijn, vindt in veel gevallen geen onderzoek plaats en vindt de registratie ervan niet altijd of niet op de juiste wijze plaats.

Aanbeveling:

RIEC-ON/SONAR:

- › Adviseer het Ministerie van Justitie en Veiligheid om een wetenschappelijk vervolgonderzoek uit te laten voeren naar de ontwikkelingen in lozen en dumpen van synthetische drugsafval in Nederland, zodat een landelijk informatiebeeld rondom deze fase ontstaat.

- In sommige gevallen zijn voor het ontdoen van synthetisch drugsafval ingangen in de bovenwereld nodig, dat is bijvoorbeeld het geval bij het wegmaken van afval via afvalstromen. Over deze dumpmethode is nog weinig informatie bekend. Uit onderzoeken en signalen is gebleken dat mest- en afvalverwerkende bedrijven kwetsbaar zijn om (on)bewust faciliterend op te treden in de verwerking van drugsafval.

Aanbeveling:

Omgevingsdiensten:

- › Voer een vervolganalyse uit naar (afvalverwerkende) bedrijven die mogelijk faciliterend op kunnen treden voorbij de verwerking en het opslaan van drugsafval.

Conclusie analyse dumplocaties:

- ▶ Opvallend is het aantal geregistreerde dumpingen in 2023: dat is met een toename van 72% sterk gestegen ten opzichte van het jaar 2022. Het aantal ontdekte opslaglocaties is echter gelijk gebleven en ook het aantal opgerolde productielocaties is met een toename van 27% niet zo snel gestegen als het aantal aangetroffen dumpingen.
- ▶ Er zijn 97 dumpingen aangetroffen, waarvan het overgrote gedeelte in het buitengebied van Oost-Nederland.
- ▶ De meeste dumpingen vonden plaats in het district Gelderland-Zuid (39) en de minste in het district IJsselland (2).
- ▶ Driekwart van de dumpingen vond plaats op wegen.
- ▶ Vermoedelijk komen dumpers veelal niet op de productielocatie. Er is een beperkte informatiepositie over hoe dumpers de dumplocatie kiezen.
- ▶ Voor het overgrote gedeelte van de dumpingen (80 van de 97) is niet feitelijk vastgesteld dat het afval daadwerkelijk drugsafval betrof. Waar dit wel feitelijk is vastgesteld, is afval afkomstig van de productie van amfetamine het vaakst gevonden.
- ▶ De aanleiding tot ontdekking is in bijna alle gevallen een melding van een burger.

- ▶ Bij 92 van de 97 dumpingen zijn geen verdachten aangehouden.
- ▶ De zes bekende verdachten, zijn allen man en hebben een Nederlandse nationaliteit. Ook hebben zij allemaal antecedenten.

- De kosten voor het opruimen van een drugsdumping zijn hoog. Alleen al de projectkosten die zijn opgegeven bij de provincie Gelderland voor de aanvraag van subsidie om drugsafvaldumpingen op te ruimen, waren bijna een half miljoen euro. De daadwerkelijke verleende subsidie bedroeg €229.437,53. Dit betreft alleen de kosten voor het opruimen van drugsafval; de kosten voor het ontmantelen van het drugslab zelf kunnen eveneens hoog oplopen.
- Bij de aanpak van synthetische drugscriminaliteit ligt de focus op het oprollen van productielocaties. De samenwerking bij drugsafvaldumpingen en het aantreffen van productielocaties is ten opzichte van een aantal jaar geleden verbeterd, mede op basis van de aanbevelingen uit het wetenschappelijk onderzoek “Elke dump is een plaats delict” uit 2016 in opdracht van Politie en Wetenschap. Er ligt een landelijk (goedgekeurd) protocol voor de politie over de samenwerking en rolverdeling bij drugsafvaldumpingen en -lozingen. Desondanks is hierbij nog veel winst te behalen bij met name het onderdeel plaats delict-management.

Aanbeveling:

Politie, Omgevingsdiensten, Provincies & SONAR:

- > **Verbeter de samenwerking bij de aanpak van drugsafvaldumpingen in Oost-Nederland en investeer daarbij nog meer op de informatie die deze dumpingen kunnen bieden. Zorg ervoor dat indicatieve meetapparatuur, zoals swipes, standaard beschikbaar worden gesteld en gebruikt worden door de professionals die ter plaatse komen.**

Fase 6: Afzet:

- De 'aflab' fase is nog een blinde vlek. Locaties waar groothandel-partijen zijn opgeslagen worden zelden ontdekt. De informatiepositie op de internationale afzet is gering.
- Er is weinig zicht op transportbewegingen en de geldstromen die gemoeid zijn met de afzet. Dit geldt ook voor de geldstromen die gemoeid zijn met de investering om een drugslab te starten en de investering door Nederlandse criminelen van de uit de opbrengst van de synthetische drugsproductie en -handel verkregen winst.
- Het gebrek aan kennis ten aanzien van geldstromen is al jaren bekend.
- Zeker 80 à 90% van de in Nederland geproduceerde drugs wordt geëxporteerd. Export vindt plaats per post in brieven en pakketten, via grotere (bulk)transporten en met andere (legale) goederen.
- Uitruil van drugs, bijvoorbeeld MDMA uit Nederland met cocaïne uit Zuid-Amerika, komt naast reguliere handel ook voor en voorkomt traceerbare geldstromen.
- In hoofdstuk 5 was te lezen dat een aantal verdachten te linken is aan bedrijven die handelen in onroerend goed, zakelijke diensten verlenen of een financiële instelling beheren. Ook op locaties waar productie van synthetische drugs heeft plaatsgevonden zijn bijvoorbeeld financiële holdings ingeschreven. Op bedrijventerreinen is dit niet per se bijzonder, in het buitengebied wel.

Aanbeveling:

Belastingdienst & SONAR:

- > **Voer een verdiepende analyse uit naar financiële dienstverleners, makelaars en/of investeerders in vastgoed die in casussen naar voren komen als verdachte/betrokkene of eigenaar van een productie- of opslaglocatie.**
- In onderzoeken komen verschillende witwasconstructies voor via de (ruil)handel in auto's en andere luxegoederen (het zogeheten Trade Based Money Laundering) en het opkopen van horecagelegenheden en andere bedrijven.

Aanbevelingen:

Politie & Belastingdienst:

- > **Voer een onderzoek uit om meer inzicht te krijgen in de investeringen van drugsgeld in horecagelegenheden en andere bedrijven in de regio Oost-Nederland.**

SONAR/RIEC-ON:

- > **Onderzoek of er in Nederland een barrièremodel bestaat voor malafide koeriers die kunnen faciliteren in het transport van synthetische drugs en stel deze beschikbaar bij relevante partners in Oost-Nederland. Als dat niet het geval is initieer dan de ontwikkeling van een barrièremodel.**

Overige aanbevelingen:

- > Dit onderzoek laat zien dat wanneer je grondig naar de dossiers kijkt je tot een andere beoordeling van locaties komt dan de opbouw van de cijfers uit de ERISSP. Eerder in het rapport is beschreven dat er discrepantie zit in de cijfers. Om die reden is het van belang een actueel beeld te onderhouden en de informatiepositie rondom drugsproductielocaties te blijven monitoren.
- > Door de methodiek en het inzicht dat deze fenomeenanalyse heeft opgeleverd is SONAR beter in staat om te werken met actuele informatie en samenhang te zien tussen de verschillende incidenten, ook buiten de regio Oost-Nederland. Vanuit de regio komen ook steeds meer vragen om analyses uit te voeren naar bijvoorbeeld de samenhang tussen dumpingen en om op basis daarvan (en met aanvullende informatie) een productielocatie te identificeren. Ook is er meer behoefte om verdiepende onderzoeken en innovatieve projecten te (laten) uitvoeren en die door SONAR gericht te laten inzetten.

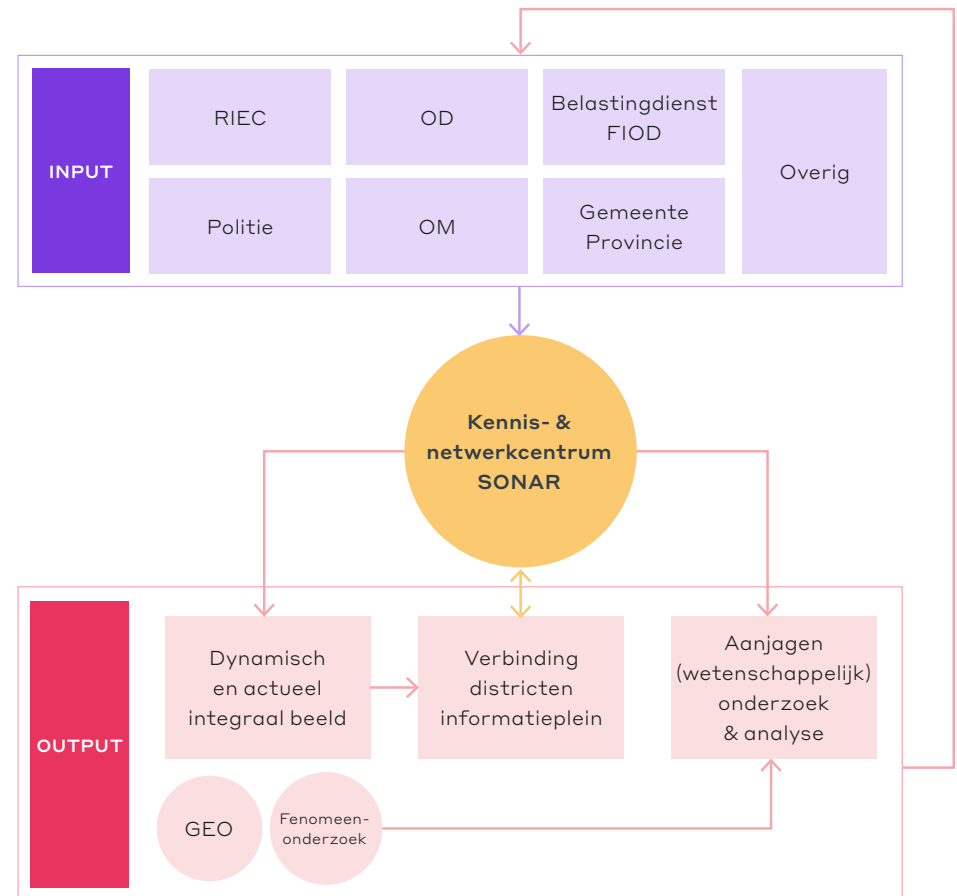

Aanbeveling:

Regiegroep fenomeengerichte aanpak:

Laat SONAR doorontwikkelen naar een integraal samenwerkingsverband dat in staat is om actuele en dynamische (geo-)analyses en inzichten met betrekking tot de aanpak van synthetische drugs op te leveren. SONAR wordt zo het kennis- en netwerkcentrum voor de integrale partners in Oost-Nederland, dat de districtelijke

informatiepleinen en partners desgevraagd ondersteunt met informatie, expertise en advies. De focus ligt daarbij op locaties en fenomeenbeschrijving, niet op individuen of criminele netwerken.

Aanbevelingen:

Partners SONAR:

- › Stel voor de doorontwikkeling de benodigde capaciteit vanuit de betrokken partijen beschikbaar. Dit betreft dezelfde inzet als de afgelopen jaren.

SONAR & Provincies:

- › Houd als kennis- en expertisecentrum nauw contact met en zorg voor een goede afstemming met andere RIEC-projecten en thema's of projecten van partners die een relatie (kunnen) hebben met de aanpak van synthetische drugscriminaliteit. Dit zijn in ieder geval het Intelcentrum ondermijning van de politie Oost-Nederland (DRIO-DRR), project Buitengebied en project Theseus. Voorkom dat er zaken dubbel worden gedaan.

- Synthetische drugscriminaliteit is per definitie een internationaal probleem vanwege de herkomst van grondstoffen en de wereldwijde afzet van het eindproduct. Voor Oost-Nederland is met name de rol van Duitsland relevant. Dat blijkt voornamelijk bij de (tussen)opslag van (pre-)precursoren voor de Nederlandse productie. In toenemende mate worden productielocaties (en dumpingen) in Duitsland ontdekt waarbij in veel gevallen sprake is van betrokkenheid van Nederland(ers). Verder blijkt uit het fenomeenonderzoek dat onder andere in de grensregio in Duitsland ketels worden aangekocht voor toepassing in de synthetische drugsproductie in Nederland en dat dekmantelbedrijven worden opgezet om de invoer van grondstoffen in Nederland te faciliteren.

Aanbevelingen:

Politie & SONAR/RIEC-ON:

- › Vergroot de samenwerking met Duitsland bij de aanpak van synthetische drugscriminaliteit. Gezien de ligging van onze regio is het vanzelfsprekend om dit allereerst op te pakken met de aangrenzende Bundesländer Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen.

Politie, gemeenten & Provincies:

- › Zorg ervoor dat alle professionals die tijdens de uitvoering van werkzaamheden in aanraking kunnen komen met synthetische drugscriminaliteit getraind worden in het herkennen van signalen. Op het [Kennisplatform Ondermijning \(KPO\)](#) en de website van het [CCV](#) staan verschillende kennisdocumenten en signalenkaarten die voor dit doeleinde kunnen worden ingezet.

**Samen slimmer tegen
ondermijnende criminaliteit**